

КАЛЕНДАР ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ НА 2013 РІК

І. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ

– **2005–2014 рр.** оголошені Генеральною Асамблеєю ООН (2001) Десятиріччям грамотності: освіта для всіх.

– **2005–20115 рр.** оголошені Генеральною Асамблеєю ООН (2002) Десятиріччям освіти в інтересах стабільного розвитку ООН.

Цього року виповнюється:

– **2120 років** від народження **Марка Тулія Ціцерона** (106 р. до н. е. – 43 р. до н. е.).

Давньоримський політичний діяч, видатний оратор, філософ-еклектик, теоретик риторики, прихильник свободи і республіки, консул у Кілікії, вождь сенату і республіканців, автор латинського словника, висловів: «папір не червоніє», «звичка – друга натура», «поетами народжуються, ораторами стають» та ін.; творів про судові і політичні промови, трактатів з риторики, політики, філософії, зокрема «Про природу богів», «Про обов'язки», «Про найбільше добро і зло», «Про республіку», «Про закони» та листів, що є джерелом відомостей про епоху громадянських воєн у Римі.

– **1035 років** від народження **Ярослава Мудрого** (978–1054).

Великий князь київський, син Володимира Святославовича, освітній і державний діяч Київської Русі, з іменем якого пов'язані розквіт Київської Русі, посилення її міжнародного впливу; поширювач книжності на Русі, організатор перекладу і переписування книг, засновник першої на Русі бібліотеки та школи при Храмі Святої Софії – вищого навчального закладу, створеного на століття раніше від перших університетів Західної Європи.

– **1030 років** від народження **Антонія Печерського** (983–1073).

Чернець, видатний церковний діяч Київської Русі, один із засновників і керівників Києво-Печерського монастиря.

– **960 років** від народження **Володимира Мономаха** (1053 – 1125).

Великий князь Київський, видатний державний, політичний і освітній діяч Київської Русі, письменник, чиї твори відповідали політичній лінії князя і програмі культурних реформ – художньо-мистецької, літературної, освітньої; автор творів «Грамотка до Олега Святославича» (лист-документ), «Молитва», програмного твору «Повчання дітям» (1106), що є визначною і найдавнішою пам'яткою вітчизняної педагогічної думки, в якій уперше обґрунтовано необхідність переходу від релігійно-аскетичного виховання до практично-життєвого і від родинного до родового й державного.

– **700 років** від народження **Джованні Боккаччо** (1313–1375).

Італійський письменник-гуманіст, один із родоначальників літератури Відродження, автор першого психологічного роману у західноєвропейській літературі «Ф'яметта», твору «Декамерон», що складається із 100 новел, які є класичним зразком реалістичної новели епохи Відродження, поем «Тесеїда», «Любовне видіння», першої біографії Данте тощо.

– **635 років** від народження **Вікторіна Да Фельтре** (1378–1446).

Італійський педагог-гуманіст епохи Відродження, організатор першої школи інтернатного типу «Будинок радості» – середнього навчального закладу, де втілювалися гуманістичні ідеї та використовувалися активні й розвиваючі методи навчання і виховання. Його прізвище в історії педагогіки стало синонімом гуманістичного й демократичного ставлення до дитини.

– **500 років** від народження **Станіслава Оріховського** (1513–1566).

Українсько-польський гуманіст, філософ, історик, публіцист, полеміст, оратор, суспільно-політичний діяч, один із найвидатніших постатей культури доби Відродження, автор ораторських, публіцистичних та історичних творів, написаних латинською мовою (володів ще давньогрецькою і давньоєврейською мовами), зокрема промов «Про турецьку загрозу», «Промова на похоронах Сігізмунда I», «Про целібат», «Хроніки» (з історії Польщі), діалогів, памфлетів, листів тощо.

– **435 років** від народження **Касіяна Саковича** (бл. 1578–1647).

Український учений, письменник-полеміст, філософ, освітній і церковний діяч, богослов гуманістичного спрямування, перекладач, викладач риторики, піітики, філософії і ректор Київської братської школи, проповідник Люблінського православного братства (із 1641 р. – католик), учасник церковної реформи в Україні, ідеолог державної незалежності України та пошанування прав і свобод людини, автор філософських творів «Арістотелівські проблеми», «Трактат про душу», збірки весільних і похоронних промов та казань, полемічних трактатів «Перспектива», урочистої декламації «Вірші на жалосний погреб Петра Конашевича Сагайдачного» тощо.

– **435 років** від народження **Максима** (у чернецтві Мелетій) **Герасимовича Смотрицького** (1578, за новими даними досліджень – 1633).

Український філософ, просвітитель, письменник-полеміст, церковний і освітній діяч, доктор медицини, православний і католицький богослов, ректор Київської братської школи, архімандрит Віленського братського монастиря, архієпископ Полоцький, предстоятель Дерманського уніяцького монастиря (у 1627 р. офіційно прийняв унію), автор «Граматики» церковнослов'янської мови, що стала шкільним підручником і витримала багато перевидань, якою було закладено основи сучасної граматичної термінології; польськомовних книг «Тренос» (плач православної матінки-церкви), «Апологія», «Паранесіс».

– **355 років** від народження **Симена Яворського** (у чернецтві Стефан, 1658–1722).

Український просвітитель, талановитий педагог і філософ, письменник, церковний діяч, представник української барокової схоластики, професор Києво-Могилянської академії, публічний проповідник, митрополит Рязанський і Муромський, прихильник реформ Петра I в освіті, економіці, армії та ін., реорганізатор і проректор Московської Слов'яно-греко-латинської академії (20 років), президент Священного Синоду, засновник мережі нових (архієрейських) духовних шкіл, один із упорядників і видавців словників, підручників, навчальних посібників, автор проповідей, віршованих творів, «Букваря язика словенска», праць з риторики, філософії, релігії, капітальної праці «Камінь віри».

– 300 років від народження **Івана Григоровича Григорівича-Барського** (1713–1783).

Український архітектор, представник українського бароко, автор робіт у Києві – складної системи гідротехнічних споруд самоточного водогону із басейном і павільйоном-фонтаном «Самсон», надбрамної церкви із дзвіницею в Кирилівському монастирі, Покровської церкви, церкви Миколи Набережного, церков Різдва у Козельці, в с. Лемеші на Чернігівщині; останнім творінням майстра став корпус академічної бурси для учнів Київської академії.

– 275 років від народження **Петра Васильовича Завадовського** (1738, ін. 1739 –1812).

Український і російський політичний, державний та освітній діяч, сенатор, дійсний таємний радник, граф, учасник першої російсько-турецької війни (1768–1774), генерал-майор, голова Комісії зі створення народних училищ та перший міністр освіти Російської імперії, реорганізатор Московської медико-хірургічної школи, Пажеського корпусу, член ради при імператорі й голова Комісії з укладання законів Російської імперії, автор нового Статуту університетів (1804), статутів Академії наук, духовних академій та народних училищ, реформатор системи народної освіти. За підтримки міністра було відкрито Харківський університет (1805) і Першу Київську гімназію (1809), перший в Росії Педагогічний інститут у Петербурзі.

– 250 років від народження **Антоня Антоновича Прокоповича-Антонського** (1763, ін.1762 – 1848).

Український учений, просвітитель, педагог-гуманіст, видавець, громадський діяч, прихильник класно-урочної системи навчання, взаємозв'язку між розумовим, фізичним і моральним вихованням, великої ролі у вихованні дітей надавав батькам, колективу; ректор Московського університету, член Російської академії наук, професор та директор Шляхетського університетського пансіону, засновник і керівник Товариства шанувальників російської словесності, автор творів з питань виховання і навчання, зокрема «Слово про початок і успіхи наук...», «Про виховання», «Три загадки».

– 240 років від народження **Івана Петровича Пніна** (1773–1805).

Російський просвітитель, поет, публіцист, військовослужбовець артилерії, працівник Державної ради, департаменту Міністерства народної освіти, президент «Вільного товариства любителів словесності, наук і мистецтв», редактор і видавець літературно-політичного «Санкт-Петербурзького журналу», послідовник ідей О. М. Радіщева та французьких просвітителів, автор поетичних творів – од, байок, послань, зокрема «Ода на правосуддя», «Надія», «Цар і придворний», «На смерть Радіщева», педагогічної праці «Розвідка про освіту стосовно до Росії», в якій виступив із критикою кріпосництва.

– **205 років** від народження **Віктора Забіли** (1808–1869).

Український поет, сентиментально-романтичний лірик, автор поезій, що стали народними піснями, зокрема «Гуде вітер вельми в полі», «Не щечечи соловейку», «Не плач, дівчино», «Човник» та ін.

– **175 років** від народження **Юхима Степановича Кримського** (1838–1913).

Український літератор, педагог, видавець, бібліограф, батько А. Ю. Кримського, учитель шкіл Володимира-Волинського і Звенигородки, засновник друкарні та бібліотеки для народу в Звенигородці, що налічувала 2,5 тис. книжок-творів вітчизняної і зарубіжної літератури, лектор-популяризатор наукових знань, автор шкільних підручників і методичних посібників з географії, арифметики, мови, краєзнавчих і бібліографічних праць, науково-популярних книжок для народної самоосвіти, упорядник і видавець «Повного календаря-альманаха на десять років», «Хроніки провінційного життя».

– **165 років** від народження **Степана Басаричека** (1848–1918).

Сербський педагог, учасник професійного руху вчителів, автор перших систематичних підручників з педагогіки для педагогічних закладів, посібників для вчителів і підручників для учнів.

– **135 років** від народження **Ідо Георгійовича Іваска** (1848–1922).

Російський (естонського походження) книгознавець, бібліотекознавець і бібліограф, дослідник історії книги, учений-архівіст, художник-графік, один із організаторів спеціального товариства любителів книжкових знаків, завідувач відділу рідкісних

видань Рум'янцевського музею, член бібліографічних товариств Росії, Естонії, Берліна, Базеля та ін., автор серії екслібрисів, бібліографічного списку «Періодичне друкарство в Росії 1703–1917 рр.», праці «Приватні бібліотеки в Росії», численних нарисів, статей, рецензій з бібліографії та бібліотекознавства.

Цього року відзначається:

– **1025 років** від відкриття (988) князем Володимиром школи «книжного вчення» (Двірцева школа Володимира), яка відіграла прогресивну роль в інтелектуальному житті слов'янських народів, була державним навчальним закладом вищого типу.

– **1025 років** від запровадження (988) князем Володимиром Великим **християнства** як державної релігії Київської Русі.

– **940 років** від створення «Ізборника Святослава 1073»– одного з найдавніших слов'янських і давньоруських збірників літературних творів церковно-релігійного змісту та відомостей з історії, математики, астрономії, медицини, ботаніки, зоології та інших наук.

– **900 років** від першої редакції (1113) літописного зведення «Повість врем'яних літ» («Повісті минулих літ») – пам'ятки історіографії і літератури Київської Русі, авторство якої приписують Нестору-літописцю. Цей літопис – систематизована історія держави від найдавніших часів до початку XII ст., своєрідна хрестоматія поетичних і епічних сказань, оповідань, байок та філософських творів.

– **665 років** від заснування (1348) Карлом II Празького (Карлового) університету – одного з найдавніших університетів у Європі і першого слов'янського вищого закладу.

– **460 років** від заснування (1553) Першої козацької січі (Запорозького козацтва) на острові Мала Хортиця Дмитром Івановичем Вишневецьким (Байдою).

– **435 років** від другого видання (1578) в м. Острог «Букваря» Івана Федорова (перший надрукований в Україні «Буквар», виданий І. Федоровим у Львові, 1574 р.). Видання доповнене посібником для вивчення грецької абетки і початків слов'янської писемності.

Букварем Івана Федорова користувались у багатьох слов'янських країнах із кириличною абеткою.

– **405 років** від заснування (1608) наукової бібліотеки Львівського Національного університету імені І. Франка як бібліотеки єзуїтського колегіуму, із 1784 р. – бібліотека Львівського університету (засновник – імператор Йосиф II Габсбург).

– **370 років** від створення (1643) Іваном Ужєвичем латинською мовою «Грамматыки словенской...» – першої відомої граматики староукраїнської літературної мови, в якій вдало викладена українська мовна система.

– **365 років** від початку гетьманування (1648) Богдана (Зіновія) Хмельницького та початку Визвольної війни українського народу (1648–1654) під його керівництвом.

– **275 років** від відкриття (1738) першої спеціальної школи в Україні мистецького спрямування – музичної школи в Глухові (згодом переведена до Переяслава і Києва), в якій готували співаків, скрипалів, гусярів, бандуристів, музикантів для духових оркестрів.

– **215 років** від виходу друком (1798, Петербург) перших трьох частин епічної, травестійно-бурлескної поеми І. Котляревського «Енеїда» – першого твору нової української літератури, від якого бере початок новий етап українського відродження; повністю поема вийшла у Харкові в 1842 р.

– **195 років** від виходу (1818) «Граматики малоросійскаго наречія» О. П. Павловського – першої в українському мовознавстві друкованої граматики живої народної української мови.

– **180 років** від заснування (1833–1837) у Львівській семінарії гуртка західноукраїнської демократичної молоді «Руська трійця» (засновники М. Шашкевич, Я. Головацький, І. Вагилевич). Метою гуртка було відродження української літератури в Галичині. У 1837 р. «Руська трійця» видала альманах «Русалка Дністровая», що започаткувало становлення нової української літератури в Галичині.

– **180 років** від написання (1833) Г. Ф. Квіткою-Оснєвичем бурлескно-реалістичного твору – повісті «Конотопська відьма», що є

гострою сатирою на панівну верхівку українського суспільства XVIII ст.

– **175 років** від заснування (1838) у Києві Інституту шляхетних дівчат (Відомства імператриці Марії Федорівни), в якому здобували освіту дівчата віком від 6 до 18 років.

– **170 років** від заснування (1843) Одеської школи для глухонімих дітей (одна з перших в Україні), засновником якої був Г. О. Гурцов, відомий організатор спеціального навчання в Росії.

– **165 років** від заснування (1848) у Львові Галицько-руської матиці – культурно-освітнього товариства, метою якого було піднесення освіти народу та розвиток літератури і мистецтва на західноукраїнських землях. Товариство проіснувало до Першої світової війни (1914).

– **150 років** від виходу одного з перших педагогічних видань в Україні – газети «Дом и школа» (Львів, 1863), яка надавала допомогу в родинному і шкільному вихованні дітей.

– **145 років** від утворення (1868) «Просвіти» – масової культурно-освітньої організації у Львові, метою якої було поширення освіти й культури серед народу через друковану продукцію. Перші загальні збори «Просвіти» відбулися 8.12.1868 р., головою було обрано професора Анатолія Климовича Вахнянина. «Просвіта» очолила культурне й громадське життя українців Галичини.

– **140 років** від відкриття (1873) першої публічної бібліотеки у Станіславові (тепер Івано-Франківськ), засновником і бібліотекарем якої був польський емігрант Вінцентій Смагловський. У 1883 р. бібліотека отримала його ім'я, яке носила до 1939 р. Є підстави вважати, що вона є попередником Станіславської обласної бібліотеки, відкритої 8 травня 1940 р. (нині Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. Франка).

– **140 років** від початку діяльності (1873) Коростишівської учительської семінарії Радомишльського повіту Київської губернії (заснована у 1869 р. у Києві, переведена до Коростишів у 1873 р.) – середнього спеціального педагогічного навчального закладу для підготовки вчителів початкових народних шкіл.

– **135 років** від заснування (1878) в Петербурзі Бестужевських курсів – вищого жіночого навчального закладу в дореволюційній Росії (офіційним засновником і керівником курсів був К. М. Бестужев-Рюмін). У 1886 р. прийом на курси був заборонений.

– **135 років** від початку видання Михайлом Драгомановим у Женеві журналу «Громада» (1878–1882).

– **120 років** від початку діяльності (1893) Дедеркальської учительської семінарії Кременецького повіту Волинської губернії (заснована в Острозі, переведена до с. Великі Дедеркали) – однієї з перших учительських семінарій в Україні, що готувала вчителів народних шкіл.

– **120 років** з часу відкриття (1893) Трипільської культури – однієї з найбільших стародавніх землеробських культур IV–III тисячоліть до нашої ери на території Південно-Східної Європи. Вперше дослідив пам'ятки цієї культури В. Хвойка. Назва від с. Трипілья Київської області.

– **105 років** від заснування (1908) Київського товариства розповсюдження грамотності.

– **105 років** від заснування (1908) Товариства поширення в народі початкової, середньої і вищої освіти в межах Київської, Полтавської, Чернігівської, Волинської і Подільської губерній.

– **105 років** від заснування (1908) Товариства Українських Поступовців.

– **105 років** від початку функціонування (1908) у Києві Фребелівського жіночого педагогічного інституту, заснованого Фребелівським товариством (1908–1920), для підготовки виховательок дитячих садків і наукового розроблення питань дошкільного виховання.

– **105 років** від заснування (1908) Московського міського народного університету імені А. Л. Шанявського, який мав два відділення – науково-популярне з курсом середньої школи і академічне, що давало вищу освіту, крім того університет організував курси з підготовки і підвищення кваліфікації, дошкільного виховання і бібліотечних працівників, при курсах

працював бібліотечний музей з фондом бібліотекознавчої літератури. В Університеті викладали відомі вчені та професори – П. Блонський, О. Зеленко, С. Сірополко, С. Шацький та ін. Університет був закритий наприкінці 1918 р.

– **100 років** від заснування (1913) бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського як бібліотеки Вінницького вчительського інституту (1912).

– **100 років** від написання (1913) С. Ф. Русовою праці «Ідейні підвалини школи», в якій обґрунтовано принципи (національний, демократичний), на яких має будуватися українська школа, і розроблено проект такої школи.

– **100 років** від опублікування (1913) у журналі «Світло» (№2–4) «Проекту української школи», створеного українським педагогом, психологом і громадським діячем Я. Чепігою (1875–1938). За задумом педагога, школа має бути народною, рідномовною, демократичною, трудовою, спрямованою на вільний розвиток фізичних і духовних сил дитини, її індивідуальних властивостей.

– **100 років** від заснування (1913) Київської консерваторії – вищого музичного навчального закладу, із 1940 р. – імені П. І. Чайковського, нині – Національна музична академія України імені П. І. Чайковського.

– **95 років** від виходу (1918) першого «Советского календаря» на 1919 рік і першого відривного календаря.

– **95 років** від заснування (1918) наукової бібліотеки Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара як бібліотеки Катеринославського державного університету (1918) на базі фондів Катеринославських вищих жіночих курсів, гімназій, реальних училищ та приватних зібрань.

– **95 років** від створення (1918) в СРСР системи заочної освіти. З 1938 р. заочну освіту введено до загальної системи підготовки спеціалістів.

– **90 років** від виходу (1923) дитячого журналу «Піонерія» (Київ), з 1991 року – «Однокласник».

– **90 років** від заснування Педагогічного товариства Підкарпатської Русі (Ужгород, 1923–1939), яке видало ряд підручників для народних і середніх шкіл та краєзнавчі місячники «Подкарпатська Русь». Головою товариства був Августин Волошин.

– **90 років** від заснування (1923) педагогічної бібліотеки Київського будинку працівників народної освіти (1922), нині – Київський міський будинок вчителя.

– **90 років** від заснування (1923) Празького українського педагогічного інституту імені М. Драгоманова (Чехословаччина, 1923–1933).

– **80 років** від написання (1933) Уласом Самчуком роману-хроніки «Марія» – першого твору про голодомор в Україні 1933 року.

– **70 років** від заснування (1943) вечірніх загальноосвітніх шкіл робітничої молоді для здобуття неповної середньої та повної загальної середньої освіти без відриву від виробництва.

– **65 років** від заснування (1948) Сумського державного університету, що пройшов шлях від заочного інституту (1948) до самостійного навчального закладу – фізико-технічного інституту (1990), який у 1993 р. реорганізовано у Сумський державний університет – перший університет Сумщини, фундатор вищої технічної освіти краю.

– **65 років** від створення (1948) Всесвітньої організації дошкільного виховання.

– **60 років** від заснування (1953) Ізмаїльського державного педагогічного інституту, створеного на базі Білгород-Дністровського вчительського інституту (1940), у 2002 р. інститут реорганізовано в Ізмаїльський державний гуманітарний університет.

– **60 років** від створення (1953) Всеукраїнського науково-методичного центру галузі післядипломної педагогічної освіти, з 1993 р. – Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти (ЦІППО) АПН України, нині – ЦІППО Університету менеджменту освіти НАПН України, який здійснює підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти.

– **60 років** від створення (1953) Міжнародної ради з педагогічної освіти та Всесвітньої асоціації з педагогічних досліджень.

– **50 років** від опублікування (1963) в Нью-Йорку роману Василя Барки «Жовтий князь» – великого твору про голодомор 1933 року в Україні. В Україні твір вийшов друком у 1991 р.

– **45 років** від виходу друком (1968) роману Олеся Гончара «Собор», який закликає плекати і оберігати духовні скарби, історичну і культурну спадщину українців.

– **40 років** від створення (1973) Міжнародної ради з освіти дорослих.

– **35 років** від виходу (1978) Букваря, підручника для першого класу загальноосвітніх шкіл (автори: Скрипченко Надія Федорівна, Вашуленко Микола Самійлович), що став основним підручником початкової школи.

– **25 років** від створення (1988) Європейської Асоціації керівників середніх шкіл із метою пропаганди досягнень освіти у середніх школах країн Європи.

– **15 років** від заснування (1998) Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» – ВНЗ інтегрованого типу для молоді різних соціальних можливостей і стану здоров'я; президент університету Петро Таланчук, доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України.

II. ПЕРЕЛІК ВИЗНАЧНИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ЗА МІСЯЦЯМИ

СІЧЕНЬ

У січні відзначається:

– **85 років** від виходу (1928) Всеукраїнського дитячого часопису «Барвінок».

– **80 років** від виходу (1933) першого номера часопису «Радянська література». Нині – журнал «Вітчизна».

– **10 років** від виходу (2003) Всеукраїнського науково-популярного журналу «Безпека життєдіяльності» (БЖД, Київ).

1.01 – **Новорічне свято.**

– **190 років** від дня народження **Шандора Петефі** (1823 – 1849).

Угорський поет, прозаїк, публіцист епохи романтизму, один із керівників народного повстання у Пешті під час революції 1848–1849 рр. в Угорщині, автор лірико-романтичних та громадянських віршів, поем «Витязь Янош», «Апостол», драм, роману «Мотузка ката».

3.01 – **145 років** від дня народження **Миколи Федоровича Чернявського** (1868–1946).

Український письменник, перекладач, критик, публіцист, педагог, видавець, культурний і громадський діяч, учитель Бахмутської духовної школи, викладач навчальних закладів Херсона, один із засновників і голова культурно-просвітницького й політичного товариства «Українська хата», автор збірки поезій «Пісні кохання», циклу віршів «Гіганти», збірки оповідань «Богові невідомому» тощо.

– **105 років** від дня народження **Євгена-Юлія Пеленського** (1908–1956).

Український бібліограф, літературознавець, педагог, музеєзнавець, організатор української видавничої справи, громадсько-політичного і культурного життя українців в еміграції (Польщі, Німеччині, Австралії), упорядник праць «Бібліографія української бібліографії», «Ukrainika в західноєвропейських мовах», автор літературознавчих праць, підручників, часописів тощо.

– **100 років** від дня народження **Натана Самійловича Рибак** (1913–1979).

Український прозаїк, поет, драматург, заступник голови Українського республіканського комітету захисту миру, член СП СРСР, автор збірок оповідань для дітей «Що сталося в останню хвилину», віршів «Похід колон», «Робочий день», п'єси «Лавина», романів «Помилка Оноре де Бальзака», «Час сподівань і звершень», «Переяславська Рада» (у 2 кн.), лауреат Державної премії СРСР (1950).

4.01 – **370 років** від дня народження **Ісаака Ньютона** (1643–1727).

Англійський учений, фізик і математик, засновник класичної і небесної механіки, один із основоположників сучасного природознавства, президент Лондонського королівського товариства. Вершина наукової творчості вченого – праця «Математичні начала натуральної філософії».

6.01 – **Святвечір. Багата кутя.**

– **115 років** від дня народження **Володимира Миколайовича Сосюри** (1898–1986).

Український поет, лірик, один із найвидатніших письменників 20-х років ХХ ст., громадський діяч, перекладач творів російських класиків, поетів інших країн; автор поем «Махно», «Мазепа», «Розстріляне безсмертя», автобіографічного роману «Третя рота», славнозвісного вірша «Любіть Україну», збірок віршів «Щоб сади шуміли», «Ластівки на сонці», «Щастя сім'ї трудової». Багато віршів поета покладено на музику («Так ніхто не кохав», «Ластівки на сонці...» та ін.). Лауреат Державної премії СРСР (1948), Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1963).

– **75 років** від дня народження **Василя Семеновича Стуса** (ін. 8.01.1938–1985).

Український поет і перекладач, критик і літературознавець, правозахисник, Герой України (2005, посмертно), символ духовної незламності та свободи, почесний член PEN-клубу, автор поетичних збірок «Зимові

дерева», «Веселий цвинтар», «Палімпсести», «Під тягарем Хреста»; лауреат Державної премії імені Т. Г. Шевченка (1991, посмертно за збірку «Дорога болю»). Двічі поета було арештовано і засуджено до 15 років таборів і 8 років заслання. 17-19 листопада 1989 р. прах поета перевезено до Києва й поховано на Байковому кладовищі.

7.01 – **Різдво Господа Ісуса Христа.**

– **160 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Аркаса** (1853–1909).

Український історик, композитор, культурно-освітній діяч, письменник, один із засновників української музичної класики, активний учасник національно-культурного руху в Україні, засновник народної школи з українською мовою викладання, один із організаторів і голова товариства «Просвіта» у Миколаєві, автор книжки «Історія України–Руси», поеми «Пилип Орлик», музики до опери «Катерина» на сюжет однойменної поеми Т. Шевченка, обробок народних пісень, романсів, дуетів.

– **90 років** від дня народження **Василя Івановича Журавльова** (1923–1996).

Російський педагог, доктор педагогічних наук, професор, академік РАО, викладач педагогічних інститутів Липецька і Ростова, завідувач кафедри педагогіки Московського обласного педагогічного інституту імені Н. К. Крупської, один із організаторів першої в Росії комп'ютеризованої інформаційної системи з проблем освіти, інноваційних педагогічних технологій, питань конфліктології.

9.01 – **95 років** тому (1918) Генеральний секретаріат освіти (ГСО) Української Народної Республіки (УНР) затвердив «План управління освітою в Україні», в якому обумовлювалися функції керівних органів освіти та забезпечувалися усім народам республіки умови вільного розвитку школи й освіти. 11.01.1918 р. ГСО було перейменовано на Міністерство народної освіти.

– **135 років** від дня народження **Джона Бродеса Вотсона** (1878–1958).

Американський психолог, основоположник біхевіоризму, доктор філософії, редактор журналів із психології, професор університету Дж. Хопкінса в Балтіморі, автор програми побудови нової психології, предметом якої є поведінка, а не свідомість.

– **90 років** від дня народження **Бориса Олексійовича Чичибабіна** (1923–1994).

Російський поет в Україні (м. Харків), оспівував моральний максималізм, внутрішню свободу, жертвовність і самотність, радянський дисидент, автор поетичних збірок «Молодість», «Гармонія», «Дзвін», «Мої шістдесяті» та ін., лауреат Державної премії СРСР (1990).

10.01 – **130 років** від дня народження **Олексія Миколайовича Толстого** (1883–1945).

Російський письменник, громадський діяч, академік АН СРСР, автор оповідань, романів, творів для дітей, історичного роману «Петро І», трилогії «Ходіння по муках», науково-фантастичних романів «Гіперболоїд інженера Гаріна», «Аеліта». Тему України відобразив у творах «По Галичині», «По Волині». Лауреат Державних премій СРСР (1941, 1943, 1946).

11.01 – **170 років** від дня народження **Харальда Гьоффідінга** (1843–1931).

Данський філософ-ідеаліст, психолог, професор Копенгагенського університету, прихильник волюнтаризму, дослідник питань етики, автор філософсько-етичної концепції, в якій вихованню надавав самостійного значення.

– **105 років** від дня народження **Лідії Іллівни Божович** (1908–1981).

Український психолог, доктор психологічних наук, професор, науковець відділу психології Харківської психоневрологічної академії, автор праць із питань психології особистості школярів, мотивації і поведінки

дітей та підлітків, монографії «Особистість і її формування в дитячому віці», що відзначена першою премією АПН СРСР.

– **95 років** від дня народження **Яра Славутича** (справж. – Григорій Михайлович Жученко, 1918–2011).

Українсько-канадський поет із діаспори, мовознавець, літературознавець, перекладач, критик, редактор і видавець, пропагандист української мови і літератури, доктор філологічних наук зі славістики, професор і викладач мови і літератури Альбертського університету (Канада), автор семи підручників з української мови для початкової школи, десяти збірок поезій, п'яти книжок з літературознавства, багатьох статей і рецензій, спогадів тощо.

12.01 – **385 років** від дня народження **Шарля Перро** (1628–1703).

Французький поет і критик, казкар, член Французької академії, автор пародійної поеми «Стіни Трої», алегоричних поем, діалогів, збірки «Казки моєї матінки Гуски, або Історії та оповідки минулих часів з повчальними висновками», всесвітньовідомих казок для дітей: «Спляча красуня», «Червона шапочка», «Кіт у чоботях», «Попелюшка» та ін.

– **145 років** від дня народження **Григорія Олексійовича Коваленка** (1868–1937).

Український письменник, педагог, художник, етнограф, громадсько-культурний діяч, земський фельдшер, учитель шкіл Переяславського повіту, збирач етнографічних матеріалів з народної медицини, народної пісні, української хати, популяризатор історії українського народу, інспектор позашкільної освіти Полтавської губернії, видавець літературного журналу «Рідний край», ілюстратор поем Т. Шевченка, автор праць на медичні теми, оповідань, поем із життя українського народу, літературно-критичних статей і нарисів, підручників «Українська історія», «Анатомія і фізіологія людини», живописних полотен, портретів Т. Шевченка та інших письменників.

– **135 років** від дня народження **Василя Миколайовича Пачовського** (1878–1942).

Український поет, лірик-мислитель, драматург, медик за фахом, учитель української гімназії Львова, викладач української мови та історії Львівського університету, один із організаторів літературної групи «Молода муза», автор творів «Сон української ночі», «Сонце Руїни», «Князь Лаборець», містичного епосу «Золоті ворота», «Роман Вел».

– **110 років** від дня народження **Ігоря Васильовича Курчатова** (1903–1960).

Російський фізик, один із засновників радянської атомної науки і техніки, академік АН СРСР, тричі Герой Соціалістичної Праці, засновник Інституту атомної енергії, автор праць із питань фізики атомного ядра, використання ядерної енергії в мирних цілях, лауреат Державних премій СРСР (1942, 1949, 1951, 1954).

13.01 – **160 років** від дня народження **Василя Порфіровича Вахтерова** (1853–1924).

Російський педагог, діяч народної освіти, теоретик і методист початкової освіти, послідовник К. Д. Ушинського, один з організаторів шкіл для робітників, позашкільних закладів та Всеросійської вчительської спілки, член Московського комітету грамотності, автор широковідомих книжок для читання в початковій школі «Русский букварь», «Мир в рассказах для детей», «Избранные произведения», «Всеобщее обучение» та ін.

– **160 років** від дня народження **Василя Петровича Горленка** (1853–1907).

Український письменник, літературний критик, мистецтвознавець, фольклорист, автор праць про українських письменників, художників, кобзарів, лірників, статей з питань фольклору, мистецтва, етнографії, перекладів російською мовою оповідань Ю. Федьковича.

– **140 років** від дня народження **Юхима Ароновича Аркіна** (1873–1948).

Російський педагог, лікар, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН РРФСР, один із основоположників радянської системи дошкільного виховання, дослідник проблем сімейного та фізичного виховання, фізіології людини та гігієни, лектор курсу фізіології і дитячих хвороб у медичних школах Москви, професор Московського педагогічного інституту, автор праць «Фізіологія людини», «Мозок і душа», «Фізичне виховання у дитячому садку», «Дошкільний вік» та ін.

14.01 – **Новий рік** за старим стилем.

– **165 років** від дня народження **Пилипа Федоровича Фортунатова** (1848–1914).

Російський мовознавець, академік, професор Московського університету, фахівець у галузі порівняльно-історичного мовознавства, фонетики індоєвропейських мов, засновник лінгвістичної школи відомої в історії мовознавства під назвами «московська», «фортунатовська», «формальна», яка мала велике значення для розвитку російського мовознавства.

– **160 років** від дня народження **Семена Ілліча Шохор-Троцького** (1853–1923).

Російський педагог, методист-математик, викладач жіночих гімназій, інститутів, педагогічних курсів, працівник журналів «Семья и школа», «Русская школа», «Народное образование» та ін., керівник учительських курсів і з'їздів, один із перших реформаторів математичної освіти Росії, автор курсу арифметики та методики навчання арифметики з геометрією.

15.01 – **180 років** від дня народження **Федора Івановича Леонтовича** (1833–1910).

Український історик права, педагог, доктор державного права, професор, фахівець у галузі історико-юридичної бібліографії, з питань історії права давніх слов'ян, Київської Русі, Великого князівства Литовського; учитель І-ї Київської гімназії, викладач кримінального права

Київського університету, державного права Рішельєвського ліцею, професор і ректор Новоросійського університету (Одеса), директор Одеського комерційного училища, професор Варшавського університету, засновник Товариства історії, філософії і права при Варшавському університеті, Київської історико-юридичної школи, автор праць «Старий земський звичай», «Національне питання в Стародавній Росії», «Селяни південно-західної Росії за литовським правом XV–XVI ст.» та ін.

19.01 – **Богоявлення Господнє. Водохреще.**

20.01 – **День Автономної Республіки Крим.**

– **15 років** тому (1998) ухвалено Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)».

22.01 – **День Соборності та Свободи України.**

1919 – Директорія Української Народної Республіки проголосила на Софійській площі в Києві злуку всіх українських земель (західних і східних) в єдину соборну Українську Державу.

– **95 років** тому (1918) **Четвертим Універсалом** Центральної Ради Українську Народну Республіку проголошено самостійною і незалежною державою.

– **45 років** тому (1968) у Гарвардському університеті (США) створено першу в Америці кафедру історії України.

– **225 років** від дня народження **Джорджа Ноеля Гордона Байрона** (1788–1824).

Англійський поет, один з головних основоположників європейського романтизму, представник революційного романтизму, учасник політичного життя країни, автор поем «Корсар», «Лара», «Манфред», «Мазепа» та ін., незакінченого роману у віршах «Дон Жуан». Українською мовою твори Байрона перекладали І. Франко, Леся Українка, М. Костомаров, П. Куліш, Ю. Корецький, Д. Загул та ін.

– **105 років** від дня народження **Лева Давидовича Ландау** (1908–1968).

Український і російський фізик-теоретик, академік АН СРСР, співробітник Українського фізико-технічного інституту (Харків), Інституту фізичних проблем АН СРСР, основоположник теорії електронного діамagnetизму, засновник наукової школи, лауреат Ленінської премії (1962), Державних премій СРСР (1946, 1949, 1953), Нобелівської премії (1962), співавтор фундаментального курсу «Теоретична фізика».

23.01 – **230 років** від дня народження **Фредеріка Стендаля** (справж. – Анрі Марі Бейль; 1783–1842).

Французький письменник, класик французького реалізму, автор реалістичних романів «Червоне і чорне», «Пармський монастир», психологічного трактату «Про любов», циклу новел «Італійські хроніки» тощо.

24.01 – **55 років** тому (1958) ухвалено Постанову Ради Міністрів УРСР про організацію Українського заочного політехнічного інституту в Києві.

– **165 років** від дня народження **Василя Івановича Сурикова** (1848–1916).

Російський живописець, академік Петербурзької АН, член Товариства передвижників і Союзу російських художників, автор полотен «Ранок стрілецької страти», «Підкорення Сибіру Єрмаком», «Перехід Суворова через Альпи», «Степан Разін» та ін.

– **140 років** від дня народження **Дмитра Миколайовича Ушакова** (1873–1942).

Російський педагог, мовознавець, доктор філологічних наук, укладач і головний редактор «Толкового словаря русского языка», «Орфографического словаря русского языка» (39 видань), один із авторів програм і підручників з російської мови для початкової, середньої і вищої шкіл.

25.01 – **День Св. мучениці Тетяни.**

– 1755 – у день пам'яті св. Тетяни імператриця Єлизавета

Петрівна підписала наказ про створення Московського університету, в якому згодом було організовано домову церкву Св. мч. Тетяни, а сама свята проголошена покровителькою всього студентства.

– **75 років** від дня народження **Володимира Семеновича Висоцького** (1938–1980).

Російський поет, актор, співак, представник жанрової течії в мистецтві – авторської пісні, автор і виконавець експресивних балад та пісень, виконавець ролей у Московському Театрі на Таганці, у кіно і на телебаченні, автор збірок поезій «Нерв», «Пісні та вірші».

26.01 – **105 років** від дня народження **Івана Федоровича Тесленка** (1908–1994).

Український учитель, педагог, фахівець із методики викладання математики, перший доктор педагогічних наук в Україні у галузі математики, викладач математики Харківського педагогічного інституту, завідувач кафедри математики та декан фізико-математичного факультету Львівського педінституту, керівник відділу методики математики Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР, автор власної класифікації навчального використання наочних посібників з геометрії та геометричних приладів, автор підручників з геометрії для 5 і 8–11 кл., методичних посібників з методики викладання математики, фізики, геометрії (9–11 кл.), посібників для студентів тощо.

28.01 – **160 років** від дня народження **Володимира Сергійовича Соловйова** (1853–1900).

Російський філософ-ідеаліст, богослов, публіцист, поет-символіст і критик, доктор філософії, мислитель вільного релігійного філософування, автор праць «Читання про Боголюдство», «Виправдання добра: моральна філософія», «Історія і майбутнє теократії» та ін.

29.01 – **День пам'яті героїв Крут.**

– **95 років** тому (1918) відбувся бій між київськими студентами та військами Муравйова під Крутами, де в нерівній боротьбі полягло 300 юнаків.

30.01 – **145 років** від дня народження **В'ячеслава Титовича Будзиновського** (1868–1935).

Український письменник, історик і публіцист, громадський діяч Галичини, депутат австрійського парламенту опозиційного крила, редактор прогресивних журналів «Радикал», «Громадський голос», засновник і керівник Української партії праці, автор оповідань, історичних повістей – «Пригоди запорізьких скитальців», «Осаул Підкова», двотомної «Історії України», упорядник і видавець історичних пісень і дум «Козацькі часи в народній пісні».

ЛЮТИЙ

2.02 – **15 років** тому (1998) вийшов Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації».

– **150 років** від дня народження **Тимофія Гнатовича Бордуляка** (1863–1936).

Український письменник, перекладач, співець селянської долі, учитель шкіл Галичини, священник сіл Городище та Великий Ходачків, майстер оповідань, які вражають реалізмом у зображенні звичайних історій з життя галицького селянства, автор збірок оповідань «Ближні», «Оповідання з галицького життя», перекладів творів Софокла, Данте, Гейне, «Слова о полку Ігоревім».

3.02 – **95 років** від дня народження **Любові Василівни Забашти** (1918–1990).

Українська поетеса, інженер за фахом, автор поетичних збірок «Калиновий кетяг», «Квіт папороті», роману «Гам, за рікою – молодість», документальної повісті «Будинок мого дитинства», збірок віршів, присвячених дітям «Паляниця білолиця», «Коли я виросту», «Сівачі», драматичних та ліро-епічних поем «Тернова доля», «Маруся Чурай»,

«Роксолана», «Софія Київська» та ін.

– **95 років** від дня народження **Максима Романовича Осадчого** (1918).

Український педагог, Герой Соціалістичної Праці, учитель математики, директор середніх шкіл м. Макіївки Донецької обл., автор праць із методики викладання математики в школі.

4.02 – **140 років** від дня народження **Михайла Михайловича Пришвіна** (1873–1954).

Російський письменник, автор філософсько-ліричних творів, повістей, пов'язаних із темами природи, історії, народним побутом, поеми в прозі «Фацелія», автобіографічного роману «Кашеїв ланцюг», казки-бувальщини «Комора сонця», роману-казки «Государева дорога».

5.02 – **20 років** тому (1993) Верховною Радою України ухвалено Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні».

6.02 – **110 років** від дня народження **Юрія Юрійовича Шовкопляса** (1903–1978).

Український письменник, учитель за фахом, головний редактор журналу «Прапор», автор романів «Завтра», «Інженери» (у 2 ч.), повісті «Земляний похід».

7.02 – **535 років** від дня народження **Томаса Мора** (1478–1535).

Англійський мислитель-гуманіст, письменник, політичний і державний діяч, лорд-канцлер Англії, один із основоположників утопічного соціалізму, автор твору «Утопія», в якому зображено ідеальний суспільний лад, виховання і навчання є спільними і рівними для хлопчиків і дівчаток, заняття в школі ведуться рідною мовою. Педагогічні ідеї Т. Мора вплинули на подальший розвиток педагогічної думки.

– **115 років** від дня народження **Григорія Михайловича Боришпольця** (1898–1954).

Український учений-педагог, учасник розбудови радянської школи в УРСР, науковий співробітник УНДШу (нині – Інститут педагогіки НАПН України), автор наукових праць із питань історії педагогіки, методичної роботи, підвищення кваліфікації вчителів тощо.

– **115 років** від дня народження **Лева Олександровича Окіншевича** (1898–1980).

Український історик державного права, бібліограф, дійсний член НТШ, Українського історичного товариства, член комісії історії українського права, завідувач видавництва ВУАН, професор Ніжинського педагогічного інституту, професор і декан Українського вільного університету (в еміграції), укладач каталогу та перекладач у Бібліотеці Конгресу США, автор спогадів «Моя академічна праця в Україні», праць з історії державного права, бібліографічних покажчиків тощо.

8.02 – **135 років** від дня народження **Мартіна (Мардохая) Бубера** (1878–1965).

Німецько-єврейський релігійний філософ, письменник, педагог, викладач Франкфуртського університету, професор філософії Єврейського університету в Єрусалимі, прихильник вільного розвитку, самовиховання, духовного зв'язку між людьми (діалогічне виховання), автор праць «Промови про виховання», «Я і Ти», збірника статей з проблем сутності виховання, освіти, світогляду, формування характеру. З іменем педагога пов'язаний розвиток ідей педагогічної антропології («педагогіка зустрічі», «діалогічна педагогіка»).

9.02 – **95 років** тому (1918) у Бресті підписано мирний договір, укладений між Українською Народною Республікою та державами Четверного союзу (Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною, Болгарією).

– **230 років** від дня народження **Василя Андрійовича Жуковського** (1783–1852).

Російський поет, перекладач світової літератури, художник, прозаїк, критик, академік Петербурзької АН, один із основоположників російського романтизму, учасник викупу з кріпацтва Т. Шевченка, редактор журналу «Вестник Европы», один із видавців журналу «Современник», автор елегій, патріотичних віршів, балад «Людмила», «Світлана», «Вадим», перекладів «Одіссея» Гомера, творів Ф. Шіллера, Дж. Байрона та ін.

– **130 років** від дня народження **Никифора Яковича Григорієва** (1883–1953).

Український письменник, журналіст, публіцист, громадсько-політичний діяч, учитель початкових шкіл Сквири, Бердичева, Літина, Кам'янця, член «Просвіти», один із керівників Товариства українських поступовців, викладач учительських курсів у Вінниці, діяч Української Центральної Ради, міністр освіти в уряді УНР, професор Празького університету, керівник українського відділення радіостанції «Голос Америки», автор соціологічних досліджень та наукових праць «Основи пізнання», «Українська національна вдача», «Державознавство», «Соціалізм і національна справа», а також підручників з історії для початкових шкіл і перших класів гімназії.

10.02 – **15 років** тому (1998) вийшов Закон України «Про професійно-технічну освіту» (зміни до Закону внесено 22.05.2003 р., 11.09.2003 р.).

– **240 років** від дня народження **Василя Назаровича Каразіна** (1773–1842).

Український і російський учений-енциклопедист, винахідник, просвітитель, педагог, громадський діяч, керівник Головної управи шкіл у Міністерстві народної освіти, віце-президент Вільного товариства любителів російської словесності, засновник народної школи для селянських дітей, автор і співавтор проектів організації державної системи навчальних закладів, ініціатор і один із

фундаторів Харківського університету та його бібліотеки (1805), парафіяльного училища та Філотехнічного товариства, автор ряду винаходів у харчовій промисловості, праць з історії, економіки, агрономії, селекції, метеорології, хімії, збірника «Сочинения, письма и бумаги В. Н. Каразина».

– **115 років** від дня народження **Бертольда Брехта** (1898–1956).

Німецький письменник, теоретик мистецтв, театральний і громадський діяч, член АМ Німецької Демократичної Республіки (НДР), один із основоположників німецької літератури соціалістичного реалізму, розробник теорії і практики «епічного театру», майстер літературної притчі, влучних афоризмів і парадоксів, засновник театру «Берлінер ансамбль», автор п'єс «Матінка Кураж та її діти», «Тригрошова опера», «Життя Галілея», політичних і сатиричних віршів, оповідань, романів, праць із питань драматургії й театру, лауреат Міжнародної премії «За зміцнення миру між народами» (1954).

11.02 – **110 років** від дня народження **Агати Федорівни Турчинської** (1903–1972).

Українська письменниця, журналіст, автор роману «Друг мій Ашхабад», повістей, поем «Дитинство поета», «Тарасова гора», збірок поезій, лібрето опери «Милана» (муз. Г. Майбороди), драматичної поеми «Зустріч з Мавкою».

12.02 – **80 років** тому (1933) ухвалено Постанову ЦК ВКП(б) «Про підручники для початкової і середньої школи», яка закріпила в СРСР єдині підходи до розроблення змісту освіти; єдині за змістом і формою підручники, заборонила їх самостійне видання в республіках.

13.02 – **120 років** від дня народження **Петра Костьовича Волинського** (1893–1982).

Український педагог, методист, літературознавець,

кандидат педагогічних наук, професор, заслужений працівник вищої школи УРСР, викладач української мови та літератури в школах Київщини, старший науковий співробітник Інституту літератури АН УРСР, завідувач кафедри української літератури Київського пединституту імені О. М. Горького, співавтор підручника з української літератури для 8 кл. (20 видань), співавтор і редактор підручників з давньої та нової української літератури, автор підручника «Основи теорії літератури» для вишів, монографії «Іван Котляревський».

14.02 – **День Святого Валентина.**

15.02 – **Стрітення Господнє.**

16.02 – **140 років** від дня народження **Шіо Олексійовича Читадзе** (1873–1906).

Грузинський педагог, публіцист, громадський діяч, прихильник реформи всієї системи освіти Грузії, викладач російської мови та літератури Київської і Тифліської гімназій, член Київського товариства грамотності, організатор і керівник з'їзду передових учителів Грузії (1905), автор праць із питань педагогіки, психології та літератури.

17.02 – **215 років** від дня народження **Фрідріха Едуарда Бенеке** (1798–1854).

Німецький психолог і педагог, послідовник ідей Ф. Шлейєрмахера, викладач Берлінського і Геттінгенського університетів, розробник питань матеріальної та формальної освіти, прихильник емпіричної психології, що ґрунтується на фактах самосвідомості; педагогіку розглядав як прикладну психологію; учителям відводив керівну роль у навчальному процесі, приділяючи велику увагу його підготовці, автор праці «Керівництво до виховання і навчання» (у 2 т.).

18.02 – **110 років** від дня народження **Олексія Миколайовича Леонтєва** (1903–1979).

Російський психолог, доктор психологічних наук,

професор, дійсний член і віце-президент АПН РРФСР, учень і послідовник Л. С. Виготського, викладач Інститутів психології в Москві, Харкові, фахівець у галузі інженерної психології, психології сприймання, мислення, пам'яті, з розвитку психіки, еволюції розвитку дитини; професор і завідувач кафедри психології МДУ, засновник Харківської психологічної школи, автор праць «Розвиток пам'яті», «Проблеми розвитку психіки», «Про соціальну природу психіки людини», «Інженерна психологія» та ін., лауреат Ленінської премії (1963).

19.02 – **540 років** від дня народження **Міколая Коперника** (1473–1543).

Польський астроном і математик, творець геліоцентричної системи світу, автор праці «Про обертання небесних сфер», математичних досліджень з тригонометрії (склав таблицю синусів і секансів).

– **225 років** від дня народження **Івана Яковича Кронеберга** (1788–1838).

Український і російський філософ, педагог, літературознавець, латиніст, перекладач, професор класичної філософії, декан словесного факультету і ректор Харківського університету, викладач курсів античних пам'яток, філософії, етики, німецької мови, засновник студентської бібліотеки, перший шекспірознавець в Україні, популяризатор класичних текстів Горація, Цицерона, Тацита, творець трактату «Основания науки древности», укладач тлумачного словника «Латинско-русский лексикон» (у 2 т.), автор праць з естетики, історії літератури, класичної філології, зокрема «Афоризми», «Уривки», «Історичний погляд на естетику», «Про вчення словесності», посібника «Латинська граматика».

20.02 – **125 років** від дня народження **Василя Олександровича Барвінського** (1888–1963).

Український композитор, педагог, піаніст, музикознавець, громадський діяч, викладач і директор Вищого музичного інституту імені Лисенка у Львові,

директор і професор Львівської консерваторії, автор кантат «Заповіт», «Пісні про Батьківщину», оркестрових творів, інструментальних ансамблів, хорів, романсів, пісень.

21.02 – **Міжнародний день рідної мови.**

– **55 років** тому (1958) згідно з рішенням Ради Міністрів УРСР (24.01.1958) Міністерство вищої та середньої освіти УРСР видало Наказ про заснування Українського заочного політехнічного інституту в м. Харкові. У 1990 р. інститут був реорганізований у Харківський інженерно-педагогічний інститут, із 1994 – Українська інженерно-педагогічна академія (УПА), сучасний спеціалізований освітянський і науковий центр, що готує інженерно-педагогічні кадри для системи професійної освіти.

– **100 років** від дня народження **Бенджаміна Блума** (1913–1999).

Американський психолог, педагог, професор педагогіки Чиказького університету, розробник системи об'єктивних показників результатів педагогічного впливу, психологічної готовності учнів до навчальної діяльності та періодів, що визначають формування пізнавальної й емоційної характеристик такої готовності; заклав основи концепції «повноцінного засвоєння».

22.02 – **225 років** від дня народження **Артура Шопенгауера** (1788–1860).

Німецький філософ-ідеаліст, представник ірраціоналізму та волонтаризму, творець «етики песимізму», за якою життя – це стан розчарування і песимізму, викликаний волею до життя, що є первинною і справді реальною у кожній людині в усьому світі, прихильник ідей Канта і Платона, автор творів «Світ як Воля та уявлення», «Дві засадничі проблеми етики», «Про Волю у природі» та ін.

23.02 – **День захисника Вітчизни.**

– **255 років** від дня народження **Василя Васильовича Капніста** (1758–1823).

Український і російський поет грецького походження, драматург, просвітитель, театральний і громадсько-політичний діяч, представник українського козацько-старшинського роду, член Російської АН, генеральний суддя і директор народних училищ Полтавської губернії, поборник свободи українського народу, відновлення козацьких вольностей, автор елегій, од, анакреотичної лірики, п'єс, статей, сатиричної комедії «Ябеда» перекладів, один із перших перекладачів російською мовою «Слова о полку Ігоревім».

– **110 років** від дня народження **Юліуса Фучіка** (1903–1943).

Чеський письменник, критик, публіцист, національний герой Чехії, борець за мир, кореспондент газети «Руде Право», автор публіцистичних творів, книжок «Репортаж, писаний під шибеницею», про СРСР «В країні, де наше завтра є вже вчорашнім днем», лауреат Міжнародної премії Миру (1950).

25.02 – **15 років** тому (1998) Президією АПН України затверджено Концепцію превентивного виховання дітей і молоді.

– **170 років** від дня народження **Миколи Андрійовича Вербицького** (1843–1909).

Український поет-романтик і педагог, учасник студентських рухів Київського і Петербурзького університетів (через «неблагонадійність» був висланий з України, куди повернувся через 30 років), учитель гімназій Полтави, Чернігова, Рязані, автор поетичних творів, оповідань, циклу поезій «Пісні старості», нарисів із мисливського життя, які публікувались у журналі «Основа», антологіях «Вік» і «Українська муза», в альманасі «З потоку життя».

26.02 – **150 років** від дня народження **Івана Миколайовича Бажанського** (1863–1933).

Український педагог, письменник, фольклорист, поет, драматург, учитель шкіл Буковини, один із перших фотоаматорів краю, фотоархів якого містить різноманітний матеріал із побуту буковинського населення та розвитку школи, автор поезій, оповідань, нарисів на педагогічні та морально-етичні теми, поеми «Безодня».

27.02 – **95 років** від заснування (1918) Національної академії наук України (НАН України). Першим президентом було обрано вченого-геолога і геохіміка В. Вернадського.

– **175 років** від дня народження **Льва Івановича Поліванова** (1838–1899).

Російський педагог, методист, літературознавець, перекладач, громадський діяч, прихильник історичного принципу викладання російської мови, логічного мислення і літературної мови при вивченні літератури (великого значення надавав позакласному читанню), один із засновників та директор приватної чоловічої класичної гімназії в Москві, автор шкільних підручників з російської мови, хрестоматій, видавець творів класиків російської літератури з коментарями бібліографічного й історико-літературного змісту.

– **100 років** від дня народження **Ірвіна Шоу** (1913–1984).

Американський письменник радикальних переконань, автор роману «Молоді леви» – одного з кращих творів про Другу світову війну, диалогії «Багач, бідняк» і «Жебрак, злодій», в якій гостросоціальна проблематика поєднується з розкриттям духовних пошуків особистості американського суспільства; романів «Збаламучене повітря», «Вечір у Візантії», оповідань, кіносценаріїв, збірки новел «П'ять десятиліть», публіцистичної книги «У товаристві дельфінів».

28.02 – **480 років** від дня народження **Мішеля де Монтеня** (1533–1592).

Французький філософ-гуманіст і письменник епохи Відродження, член парламенту та мер Бордо, автор програми теоретичної освіти, метою якої були виховання й навчання, що спрямовувались на гармонійне вдосконалення людської особистості, повне виявлення закладених у людині здібностей; автор книжки «Проби» (у 3 кн.), що містить есе, нотатки, записи в щоденнику, в яких знайшли відображення ідеї скептицизму, спрямовані проти схоластики і догматизму. Педагогічні ідеї Монтеня істотно вплинули на подальший розвиток педагогічної думки.

– **120 років** від дня народження **Олексія Георгійовича Калашнікова** (1893–1962).

Російський фізик, педагог, діяч народної освіти, доктор фізико-математичних наук, професор, дійсний член АПН РРФСР, фахівець із питань теорії педагогіки, методики викладання фізики в середній школі, викладач фізики та математики в гімназіях Москви, керівник науково-дослідної роботи Інституту Теоретичної фізики АН СРСР, міністр освіти РРФСР, старший науковий працівник Інституту методів навчання АПН РРФСР, автор і співавтор підручників з фізики для середньої та вищої шкіл, редактор першої радянської «Педагогічної енциклопедії» (у 3 т., 1927–1929).

БЕРЕЗЕНЬ

У березні виповнюється

– **85 років** від дня народження **Марії Пилипівни Чорнобасвої** (1928).

Український педагог, кандидат педагогічних наук, Герой Соціалістичної Праці, учитель російської мови і літератури шкіл Ульяновського району на Кіровоградщині, директор школи-інтернату №3 для дітей, хворих на сколіоз (Дніпропетровськ), депутат Дніпропетровської міської і обласної рад, голова обласної постійної комісії з народної освіти, представник українського вчителства

державних та урядових делегації за кордоном – Данія, Великобританія, США, Ісландія, Польща та ін., автор праці «Колектив і особистість», концепції ціннісних орієнтацій підлітків у сфері спілкування, виховання в учнів інтересу до навчання.

1.03 – **190 років** від дня народження **Фелікса Густавовича Толля** (1823–1867).

Російський педагог, бібліограф, фахівець у галузі виховання і навчання дітей молодшого віку, викладач російської мови й історії в гімназіях Астрахані, Фінляндському кадетському корпусі, Головному інженерному училищі та школах Петербурга, співробітник журналів «Русское слово», «Отечественные записки», «Учитель», основоположник бібліографії дитячої літератури та один із основоположників російської педагогічної бібліографії, автор проекту статуту початкових і середніх навчальних закладів Міністерства народної освіти, упорядник покажчика «Наша дитяча література», енциклопедичних словників із багатьох галузей знань тощо.

2.03 – **90 років** тому (1923) V Всеукраїнським з'їздом Рад було ухвалено рішення про впровадження української мови в систему навчання.

– **190 років** від дня народження **Костянтина Дмитровича Ушинського** (1823, ін. 1824–1870).

Видатний український і російський педагог-класик, новатор, реформатор шкільної освіти, основоположник наукової педагогіки й народної школи, професор Ярославського юридичного ліцею, викладач й інспектор Гатчинського сирітського та Смольного інститутів, поборник класно-урочної системи навчання, автор праць із теорії та історії педагогіки, підручників для початкової школи «Дитячий світ», «Рідне слово», фундаментальної праці «Людина як предмет виховання» (у 2 т.). Педагогічна система К. Д. Ушинського позитивно вплинула на подальший розвиток педагогічної думки в Росії, Україні та інших країнах світу.

3.03 – **125 років** від дня народження **Наталени Андріївни Королевої** (1888–1960).

Українська письменниця, художник, мистецтвознавець, археолог (з 1919 р. у Чехословаччині) діяч у системі народного шкільництва (Прага), артистка французького Михайлівського театру в Петербурзі, учасниця археологічних розкопок Помпеї, Єгипту, Туреччини, Персії, укладач шкільного чесько-українського словника, великого французько-українського словника, автор історичної повісті, літературної легенди (поєднала язичницький, античний, скіфський і староруський світи з біблійним), зокрема збірок оповідань «Інакший світ», «Легенди старокиївські», автобіографічної повісті «Без коріння», історичного роману «1313» тощо.

4.03 – **70 років** від дня народження **Миколи Степановича Литвина** (1943).

Український письменник, кобзар, педагог, заслужений артист України, завідувач відділу мистецтва журналу «Сільські обрії», організатор і викладач Стритівської школи кобзарства, автор збірок віршів «Вітряки», оповідань і повістей «Зорі на дні криниці», «Коло», повісті-есе «На цілий світ єдині» (про мелодії козацьких дум), статей з історії кобзарського мистецтва та багатьох пісень, лауреат Літературно-мистецької премії імені І. Нечуя-Левицького (1993).

5.03 – **110 років** від дня народження **Наталі Львівни Забіли** (1903–1985).

Українська дитяча письменниця, перекладач, педагог за фахом, учитель шкіл Харківщини, працівник редакцій журналів «Нова книга», «Барвінок», Української книжкової палати, автор підручників «Читанка» для 2-го кл. (1933), «Читанка» для 1-го кл. (1939), збірок віршів «Ясоччина книжка», «Про дівчинку Маринку», «Наша Батьківщина», оповідань «За волю», «Рідний Київ», повісті «Катруся вже велика», п'єси-фантазії «Перший крок», драматичної казки «Троянові діти», перекладів казок і віршів російських

дитячих письменників, лауреат Премій імені Лесі Українки та імені О. І. Копиленка.

8.03 – **Міжнародний жіночий день.**

– **Міжнародний день боротьби за права жінок і міжнародний мир ООН.**

9.03 – **199 років** від дня народження **Тараса Григоровича Шевченка** (1814–1861).

Український поет і художник, мислитель, просвітитель, академік АМ, член таємної політичної організації Кирило-Мефодіївське братство, автор з грамоти для початкових і недільних шкіл «Букварь Южнорусский», славнозвісного «Кобзаря», що ознаменував новий етап в історії української мови і літератури.

– **160 років** від дня народження **Григорія Івановича Цеглинського** (1853–1912).

Український педагог, письменник, критик, публіцист, культурно-освітній і громадсько-політичний діяч, директор української гімназії в Перемишлі, редактор журналу «Зоря», один із засновників бурси імені Святого Миколи та першої української середньої школи-лицею для дівчат у Галичині, автор комедій «На добродійні цілі», «Соколики», «Тато на заручинах» та ін., віршів, літературно-критичних статей, перекладу драми О. Розена «Виграв терно» тощо.

10.03 – **135 років** тому (1878) у Женеві за сприяння «Громади» випущено кишенькове видання «Кобзаря» Т. Г. Шевченка.

– **80 років** тому (1933) РНК УСРР ухвалила постанову про організацію в Україні державних університетів, згідно з якою в новому навчальному році повинні були відкритися Дніпропетровський, Київський, Одеський, Харківський університети.

– **25 років** тому (1988) Міністерством освіти УРСР ухвалено постанову «Про підсумки роботи органів та установ освіти республіки в 1987 р.» та заходи щодо реалізації постанови лютого (1988) Пленуму ЦК КПРС «Про хід перебудови

середньої і вищої шкіл та завдання партії щодо її здійснення».

11.03 – **150 років** від дня народження **Володимира Іполитовича Липського** (1863–1937).

Український учений-природознавець, мандрівник і дослідник, фахівець із ботанічної географії та створення ботанічних садів, громадський діяч, член-кореспондент АН СРСР, президент АН УРСР, директор Ботанічного саду в Одесі, збирач колекцій рослин, один із авторів проекту реорганізації заповідника «Асканія Нова», автор праць із питань флористики, систематики та географії рослин, історії вітчизняної ботаніки, гербарної справи, роботи Ботанічного саду УАН, наукових описів флори Індонезії, Тунісу, Алжиру, Середньої Азії.

12.03 – **330 років** від дня народження **Августа Германа Франке** (1683–1727).

Німецький педагог-пієтист, послідовник дидактичних ідей Я. Коменського, засновник системи освітньо-виховних закладів для різних станів («заклади Франке»), в яких головне місце посідало навчання дітей релігії та практичній ремісничій праці й реальним наукам; у галузі дидактики – пропагандист методу катехізисної бесіди, використання наочних посібників, проведення екскурсій.

– **250 років** від дня народження **Фрідріха Ріхтера** (псевд. Жан Поль; 1763–1825).

Німецький педагог, письменник, ідеаліст-романтик, послідовник поглядів Ж.-Ж. Руссо, учитель шкіл Берліна і Веймара, прихильник індивідуального виховання і навчання (великого значення надавав естетичному вихованню, вихованню жінки-матері та ін.), автор книжки «Левана, або Вчення про виховання», творів із шкільного життя вчителів.

– **150 років** від дня народження **Володимира Івановича Вернадського** (1863–1945).

Український учений-природодослідник, мислитель-енциклопедист, теоретик наукознавства і організатор науки,

основоположник геохімії, біогеохімії, радіогеології, творець теорії про біосферу та ноосферу, теорії про провідну роль живих істот у геохімічних процесах та еволюційної теорії походження мінералів, академік Петербурзької АН, дійсний член НТШ у Львові, член Українського наукового товариства в Києві, професор Московського і Таврійського університетів, організатор та перший президент Української академії наук, керівник Радієвого інституту та Інституту геохімії й аналітичної хімії (Москва), автор концепцій про внутрішню енергію Землі, визначення абсолютного віку гірських порід, дослідник радіоактивних мінералів та ін., лауреат Державної премії СРСР (1943).

13.03 – **280 років** від дня народження **Джозефа Прістлі** (1733–1804).

Англійський філософ-матеріаліст, природознавець, хімік, психолог, педагог, священик, засновник і викладач латинської, грецької і французької мов приватних шкіл, викладач курсів теорії мови, літератури й риторики Уоррингтонської академії, член товариства «Друзі Французької революції», Королівського товариства (Англійської АН), іноземний почесний член Петербурзької АН, засновник систематичних курсів історії законодавства та конституції Англії, один із основоположників хімії газів, автор підручника англійської граматики.

– **125 років** від дня народження **Антон Семеновича Макаренка** (1888–1939).

Український і російський педагог, письменник, публіцист, класик світової педагогіки ХХ ст., творець нової методики виховної роботи з дитячим колективом та теорії формування дитячого колективу, організатор і керівник колонії для неповнолітніх правопорушників і безпритульних під Полтавою, дитячої трудової комуни імені Ф. Е. Дзержинського, автор творів «Марш – 30-го року», «Педагогічна поема», «Книга для батьків», «Методика організації виховного процесу», «Проблеми шкільного радянського виховання».

14.03 – **55 років** тому (1958) в Інституті математики АН УРСР розроблено універсальну електронно-обчислювальну машину «Київ».

15.03 – **120 років** від дня народження **Надії Олександрівни Гов'ядовської** (1893–1971).

Український педагог-методист, заслужений учитель УРСР (30 років учителювала на Київщині), інспектор-методист Міністерства освіти УРСР, автор букваря й читанки для 1-го класу шкіл УРСР (11 видань), нагороджена орденом Леніна, медалями.

– **85 років** від дня народження **Петра Панасовича Хропка** (1928–2003).

Український філолог, літературознавець, методист української літератури, педагог, доктор філологічних наук, професор, дійсний член АПН України, заслужений діяч науки і техніки України, викладач і завідувач кафедри української літератури Київського педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, автор шкільних підручників з української літератури для 9, 10 кл., навчальних посібників для студентів і вчителів, програм для філологічних факультетів педагогічних навчальних закладів; один із авторів Концепції літературної освіти в Україні, упорядник антології української романтичної поезії, видань творів І. Котляревського, А. Свидницького, Б. Грінченка.

16.03 – **110 років** від дня народження **Сергія Григоровича Шаповаленка** (1903–1988).

Український і російський педагог, методист хімії, доктор педагогічних наук, дійсний член АПН СРСР, учитель Глухівської дослідно-показової школи, викладач середніх шкіл Москви, директор Науково-дослідного інституту шкільного обладнання та технічних засобів навчання АПН СРСР, автор підручників з хімії для 7–11 кл., методики навчання хімії у середній школі, праць із проблем політехнічної освіти і трудового навчання, забезпечення шкіл сучасними дидактичними засобами.

– **85 років** від дня народження **Світлани Петрівни Бочарової** (1928).

Український психолог, доктор психологічних наук, професор, громадський діяч, відмінник народної освіти УРСР, дійсний член Балтійської педагогічної академії, член Центральної ради товариства психологів СРСР, викладач і завідувач кафедри психології Харківського університету та Харківського педагогічного інституту, завідувач кафедри психології Української інженерно-педагогічної академії, автор праць із проблем загальної і педагогічної психології, ергономіки, зокрема підручників «Інженерна психологія», «Психологія управління», монографії «Пам'ять в процесах навчання і професіональної діяльності» тощо.

17.03 – **165 років** від дня народження **Олександра Михайловича Огоновського** (1848–1891).

Український учений-правник, громадський діяч, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, член-засновник Львівської «Просвіти», перший голова Народної ради, завідувач кафедри цивільного права, декан юридичного факультету Львівського університету, перший професор права, який викладав українською мовою, автор монографій та статей з теорії цивільного права, зокрема «Система австрійського права цивільного».

– **80 років** від дня народження **Олексія Семеновича Онищенка** (1933).

Український учений, філософ, культуролог, соціолог, історик, громадський діяч, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, заслужений діяч науки і техніки УРСР, дослідник філософсько-соціологічних проблем розвитку духовної культури, світогляду особистості, способу життя, проблеми еволюції масової свідомості, соціології та історії релігій в Україні, творець концепції розвитку Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, що визначає інтеграційний розвиток книгознавства, бібліографознавства, бібліотекознавства; генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, головний редактор «Бібліотечного

вісника», автор праць «Історія християнської церкви на Україні», «Наука в дзеркалі преси», «Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» та ін., лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2008).

20.03 – **185 років** від дня народження **Генріка Ібсена** (1828–1906).

Норвезький драматург, поет, громадсько-політичний діяч, основоположник європейської «нової драматургії», творець «драми ідей», соціально-психологічної драми, автор п'єс «Примари», «Ворог народу», «Дика качка», «Нора», «Підпори суспільства», які йдуть на українській сцені з початку ХХ ст.

21.03 – **Всесвітній день поезії**.

– **245 років** від дня народження **Жана Батіста Фур'є** (1768–1830).

Французький математик, член французької АН, іноземний почесний член Петербурзької АН, основоположник математичної фізики (рівняння теплопровідності), фахівець у галузі математичного аналізу (ряди Фур'є), алгебри та методів чисельного розв'язування рівнянь, творець теорії тригонометричних рядів.

23.03 – **170 років** від дня народження **Юліана Андрійовича Целевича** (1843–1892).

Український історик, педагог, доктор філософії, дійсний член і перший голова Наукового товариства імені Шевченка, викладач гімназій Львова і Станіслава, автор наукових праць з історії Галичини і Закарпаття, співавтор підручника з історії України для середніх шкіл, упорядник збірки народних переказів, легенд про карпатських опришків.

24.03 – **185 років** від дня народження **Феофана Гавриловича Лебединцева** (1828–1888).

Український історик, педагог, письменник, видавець, громадський діяч, дослідник історії православної церкви та братств в Україні, викладач духовних семінарій Воронежа,

Києва та Київської духовної академії, керівник Холмської, Люблінської і Радомської дирекцій училищ, перший видавець і редактор українського часопису «Киевская старина», посібника «Руководство для сельских пастырей», упорядник і видавець першої збірки прози Т. Шевченка, написаної російською мовою, автор праці «Братства, їхня колишня і нинішня доля та значення», спогадів про Т. Шевченка.

– **155 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Ланге** (1858–1921).

Український і російський психолог, педагог, один із основоположників експериментальної психології, прихильник педагогічних ідей Й. Песталотці, професор філософії та викладач Новоросійського університету (Одеса), засновник і перший директор Вищих жіночих курсів в Одесі, керівник однієї з перших у Російській імперії експериментальної психологічної лабораторії, голова шкільного комітету при Міській думі, експериментатор з реформування початкової освіти, керівник Історико-філологічного товариства, автор підручників і праць із психології, логіки, питань реформи освіти.

– **140 років** від дня народження **Едуарда Клапареда** (1873–1940).

Швейцарський психолог, професор Женевського університету, один із засновників Педагогічного інституту імені Ж.-Ж. Руссо в Женеві та журналу «Архіви психології», фахівець у галузі експериментальної психології, психіки дітей, теорії гри дитини, профорієнтації; продовжувач традицій французької школи емпіричної психології, один із представників функціональної психології, автор праць «Психологія дитини та експериментальна педагогіка», «Як визначити розумові здібності учнів», «Професійна орієнтація, її проблеми та методи».

25.03 – **215 років** від дня народження **Антоніо Розміні-Сербаті** (1798–1855).

Італійський філософ, педагог, священник, розробник системи об'єктивного ідеалізму, системи виховання і розвитку дитини від народження до 7 років, прихильник релігійного виховання, противник схоластичної школи і єзуїтських колегій, засновник релігійного товариства «Милосердних братів», автор праць з виховання особистості, питань педагогіки тощо.

– **100 років** від дня народження **Василя Павловича Козаченка** (1913–1995).

Український письменник, учитель шкіл Кіровоградщини, редакційний працівник, учасник Великої Вітчизняної війни (партизанського руху), перший секретар СПУ, автор повістей «Атестат зрілості», «Ціна життя», «Сальвія», «Листи з патрона», «Біла пляма» та ін., роману «Отчий дім», публіцистичних нарисів «В боях гартована», «Нью-Йорк зблизька», лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1971), Республіканської премії імені М. Островського (1963) та літературної імені О. О. Фадєєва (1979).

26.03 – **5 років** тому (2008) згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка реорганізовано у Луганський національний університет імені Тараса Шевченка.

– **530 років** від дня народження **Санті Рафаеля** (ін. 6.04.1483–1520).

Італійський живописець і архітектор, представник Високого Відродження, учасник будівництва собору Св. Петра в Римі, автор полотен «Сікстинська мадонна», «Прекрасна садівниця», портретів папи Юлія II, «Жінки в покривалі», розписів соборів у Ватикані.

– **165 років** від дня народження **Костянтина Олексійовича Андрєєва** (1848–1921).

Український і російський математик, фахівець з проективної геометрії і математичного аналізу, член-кореспондент Петербурзької АН, викладач Харківського і

Московського університетів, голова Харківського математичного товариства і редактор його видань, автор підручників та збірника задач з аналітичної геометрії.

– **145 років** від дня народження **Федора Андрійовича Рау** (1868–1957).

Російський дефектолог, фахівець у галузі сурдопедагогіки й логопедії, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН РРФСР, учитель-вихователь, директор училища для глухих на Дніпропетровщині, завідувач кафедри сурдопедагогіки та логопедії Педагогічного університету Москви, один із організаторів вищої дефектологічної освіти Росії, організатор й учасник з'їздів і конференцій з навчання та виховання дітей з аномальним розвитком, автор навчальних планів, програм, підручників, методичних посібників з диференційованого навчання глухих та слабочуючих, основної праці для сурдопедагогів «Методика навчання глухонімих вимови».

27.03 – **Міжнародний день театру.**

– **260 років** від дня народження **Ендрю Белла** (1753–1832).

Англійський педагог, священник англіканської церкви, один із засновників Белл-Ланкастерської системи взаємного навчання в початковій школі, елементи якої запозичено з індійської школи, завідувач притулку для сиріт військовослужбовців поблизу Мадраса (Індія), автор книжки «Досвід навчання, проведений у Мадрасі...», що рекомендував систему, за якою діти в школі та сім'ї можуть навчати один одного під керівництвом учителя або батька.

28.03 – **145 років** від дня народження **Максима Горького** (справж. – Пешков Олексій Максимович, 1868–1936).

Російський письменник, літературний критик, основоположник літератури соціалістичного реалізму, родоначальник радянської літератури, революційний пропагандист, учасник революції 1905 р., організатор видавництва «Всемирная н. ратура», засновник і

редактор книжкових серій «Жизнь замечательных людей», «Библиотека поэта» та н., автор п'єс «На дні», «Васса Железнова», «Вороги», романів «Мати», «Діло Артамонових», роману-епопеї «Життя Кліма Самгіна» (у 4 т.), автобіографічної трилогії «Дитинство», «В людях», «Мої університети» тощо. Життя і творчість письменника тісно пов'язані з Україною.

29.03 – **285 років** від дня народження **Кирила Григоровича Розумовського** (1728–1803).

Останній гетьман лівобережної України, президент Імператорської Академії наук, граф, генерал-фельдмаршал, організатор обов'язкового навчання козацьких синів, фундатор судової реформи в Україні 1760–1763 рр., засновник музично-драматичного кріпацького театру в Глухові (при дворі К. Розумовського), де влаштовувалися концерти, ставилися опери, балети, комедії.

30.03 – **65 років** тому (1948) було засновано Київський державний педагогічний інститут іноземних мов, нині – Київський національний лінгвістичний університет.

31.03 – **140 років** від дня народження **Миколи Івановича Міхновського** (1873–1924).

Український політичний і громадський діяч, правник, публіцист, основоположник і один з ідеологів українського націоналізму, автор 10 заповідей та Програми націоналізму, один з ініціаторів створення Братства тарасівців, організатор і лідер Української народної партії та автор її програмних документів, військовий правник у Києві та організатор Українського військового клубу імені гетьмана Павла Полуботка, член Української Центральної Ради, Української демократичної хліборобської партії, автор праці «Самостійна Україна», в якій вперше висунув ідею політичної самостійності України.

КВІТЕНЬ

У квітні відзначається

– **210 років** від виходу (1803) педагогічного журналу «**Народное образование**», до 1819 р. – «Периодическое сочинение об успехах народного просвещения», з 1834 р. – „Журнал Министерства Народного Просвещения”, з 1918 р. – «Народное просвещение», нинішню назву журнал одержав у 1946 р.

1.04 – Міжнародний день птахів.

– **100 років** тому (1913) у Санкт-Петербурзі вийшов перший номер збірника «Український студент».

– **185 років** від дня народження **Рудольфа Арендта** (1828–1902).

Німецький педагог, професор хімії Лейпцизького політехнічного інституту, викладач реального училища, прихильник індуктивного методу викладання, основоположник методики викладання хімії в середній школі, послідовник Й. Гербарта з питань викладання навчальних предметів та виховання.

– **105 років** від дня народження **Абрахама Гарольда Маслоу** (1908–1970).

Американський психолог, представник гуманістичної психології, президент Американської психологічної асоціації, фахівець з теорії особистості, дітоцентризму (однієї з виховних концепцій), автор книг «Мотивація і особистість», «До психології буття», «Далекі межі людської природи» та ін.

– **80 років** від дня народження **Олекси Васильовича Мишанича** (1933–2004).

Український літературознавець, фольклорист, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач

відділу давньої української літератури Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, перший віце-президент Міжнародної асоціації українців, дослідник давньої української літератури, фольклору, текстології, літературного руху на Закарпатті, один із редакторів-організаторів 50-томного видання творів І. Франка, упорядник і видавець творів класиків української літератури, популяризатор рідного слова, автор літературознавчих статей та досліджень, зокрема збірок «З минулих літ», «На переломі», історичного нарису «Література Закарпаття XVII–XVIII століть», праці «Григорій Сковорода і усна народна творчість» тощо, лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1988), премії імені О. Білецького (2003).

2.04 – **Міжнародний день дитячої книги** (відзначається у день народження Г.-Х. Андерсена (1840–1902), данського письменника-казкаря).

– **125 років** від дня народження **Марієтти Сергіївни Шагінян** (1888–1982).

Російська письменниця, перекладач, член-кореспондент Академії наук Вірменської РСР, Герой Соціалістичної Праці, автор пригодницьких повістей, нарисів про Україну «Це було в Харкові», «Таємниця трьох літер», роману «Білет з історії», біографічної книжки про Т. Г. Шевченка, перекладів тощо, лауреат Державної премії СРСР (1951), Ленінської премії (1972).

– **105 років** від дня народження **Олексія Івановича Маркушевича** (1908–1979).

Російський педагог-математик, доктор фізико-математичних наук, професор, організатор народної освіти і педагогічної науки, дійсний член АПН РРФСР та СРСР, викладач вишів Москви, заступник міністра освіти РРФСР, один з ініціаторів і редакторів «Энциклопедии элементарной математики», «Детской энциклопедии», автор праць з теорії функцій, методики та історії математики, підручників для університетів, педагогічних ВНЗ, шкільних підручників з математики, методичних посібників для вчителів, науково-

популярних нарисів.

- 3.04 – **95 років** від дня народження **Олеся Гончара** (справж. – Олександр Терентійович Гончар, 1918–1995).

Український письменник, класик письменницької публіцистики, Герой Соціалістичної Праці, академік НАН України, суспільно-політичний і громадський діяч, керівник правління СПУ та секретар правління СП СРСР, народний депутат, голова Українського республіканського комітету захисту миру, член Всесвітньої Ради Миру, автор славнозвісного роману «Прапороносці», романів «Людина і зброя», «Тронка», «Собор», «Циклон», «Берег любові», повістей «Земля гуде», «Микита Братусь», «Щоб світився вогник», «Бригантина», численних сценаріїв, літературознавчих статей тощо, лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1962), Ленінської премії (1964), Державної премії СРСР (1948, 1949, 1982).

- 4.04 – **День створення НАТО (1949).**

– **195 років** від дня народження **Томаса Майн Ріда** (1818–1883).

Англійський письменник, журналіст, учасник війни США з Мексикою (1846-1848), класик авантюрно-дедетивного жанру, автор пригодницьких романів «Мисливці за скальпами», «Квартеронка», «Оцеола, ватажок сім'ї», «Вершник без голови», в яких відображено життя і побут індіанців, діалогії «Мисливці за рослинами», трилогії «У дебрях південної Африки».

- 7.04 – **Всесвітній день здоров'я.**

– **Благовіщення Пресвятої Богородиці.**

- 8.04 – **230 років** тому (1783) вийшов Царський маніфест про приєднання до Російської імперії Кримського ханства.

– **125 років** від дня народження **Єлизавети Миколаївни Зав'ялової** (1888–1952).

Російський педагог-дефектолог, методист, учитель народних початкових шкіл, завідувач «допоміжної школи»

для дітей з психічними вадами (Москва), організатор державної системи допоміжного навчання розумово відсталих дітей, викладач Московського університету, Педагогічного інституту для підготовки вчителів-дефектологів, науковець-методист Інституту дефектології, автор праць із методики навчання читання та письма дітей з вадами розвитку мови та розумово відсталих дітей у спеціальних і допоміжних школах.

9.04 – **115 років** від дня народження **Давида Аркадійовича Епштейна (1898–1985)**.

Російський хімік-методист, педагог, доктор технічних наук, професор, дійсний член АПН СРСР, викладач хімії Московського університету і Вищого технічного училища, науковий співробітник і викладач Інституту вдосконалення вчителів, інститутів АПН СРСР, автор наукових робіт із проблем політехнічної освіти, трудового навчання, диференціації навчання в середній школі, підручників з неорганічної хімії для 7–9 кл., загальної та спеціальної хімічної технології для ВНЗ, посібників для вчителів, навчальних наочних посібників, таблиць тощо.

10.04 – **75 років** тому (1938) ухвалено Постанову ЦК КП(б)У про реорганізацію національних шкіл в Україні на радянські школи звичайного типу.

– **80 років** від дня народження **Віктора Семеновича Близнеца (1933–1981)**.

Український дитячий письменник, журналіст, прозаїк лірико-романтичної манери, працівник редакцій журналів «Піонерія», «Малютко», заступник головного редактора видавництва «Молодь», автор збірки творів для дітей «Ойойкове гніздо», повістей «Паруси над степом», «Землянка», роману «Підземні барикади», збірки оповідань «Як народжується стежка», творів про школу, виховання підростаючого покоління, перекладу і переказу для дітей «Повісті временних літ» тощо, лауреат премії імені Лесі Українки (1988).

12.04 – **Міжнародний день польоту людини в космос.**

– **День працівників ракетно-космічної галузі України.**

– **190 років** від дня народження **Олександра Миколайовича Островського** (1823–1886).

Російський драматург, член-кореспондент Петербурзької АН, автор патріотичних п'єс на історичні теми, сатиричних комедій, п'єс про трагічну долю жінок, потворність світу, де панують купівля і продаж людських почуттів, зокрема «Свої люди – поквітаємось!», «Вовки та вівці», «Гроза», «Шалені гроші», «Безприданниця», «Без вини винуваті» та ін.

12.04 – **120 років** від дня народження **Василя Сидоровича Бойка** (1893–1938).

Український учений, літературознавець, громадсько-політичний діяч, член Української Центральної і Малої Рад, дійсний член Комісії УАН, редактор «Книгоспілки», викладач вишів Києва і Харкова, професор Уральського педагогічного інституту, автор наукових праць з історії й теорії літератури, методології літературознавства та мистецтвознавства, монографії «Марко Вовчок. Історико-літературний начерк».

13.04 – **270 років** від дня народження **Томаса Джефферсона** (1743–1826).

Видатний американський просвітител ь і державний діяч періоду боротьби за національну незалежність, президент США (1801–1809), філософ, юрист, автор проекту Декларації незалежності (1776), прихильник державного контролю системи освіти, відокремлення школи від церкви, безплатної і обов'язкової початкової загальноосвітньої школи, один із організаторів першої публічної бібліотеки та Вірджинського університету (перший ректор), розробник системи організації професійних шкіл та позашкільної освіти.

14.04 – **125 років** від дня народження **Леоніда Арсенійовича Булаховського** (1888–1961).

Український мовознавець, педагог, доктор філологічних наук, професор, академік АН УРСР, член-кореспондент АН СРСР, заслужений діяч науки УРСР, професор Пермського, Харківського і Московського університетів, директор

Інституту мовознавства імені О. О. Потебні АН УРСР, одночасно – завідувач кафедри слов'янської філології Київського університету, завідувач кафедри мовознавства Інституту підвищення кваліфікації педагогів; аналітик балто-слов'янських взаємин, рецензент посібників із болгарської мови, методист із навчання української та російської мов у середній і вищій школах, автор праць із загального мовознавства, славістики, методики викладання мови, зокрема «Грамматика в школі для дорослих», «Грамматика в новій школі», «Методичні уваги для вчителя трудшколи», «Підручник з української мови для середньої школи», підручників для вишів «Нариси із загального мовознавства», «Курс сучасної української літературної мови» (у 2 т.), «Український правопис» (автор проекту), лауреат Державної премії СРСР (1959).

18.04 – **Міжнародний день пам'яток і визначних історичних місць.**

– **День пам'яток історії та культури України.**

18 –
19.04 – **55 років** тому (1958) відбулася науково-практична конференція з питань виробничого навчання в школах УРСР. У доповідях І. К. Білодіда (міністр освіти), М. М. Грищенка і Г. С. Костюка прозвучали питання удосконалення виробничого навчання, неузгодженості програм і підручників із виробничого навчання з основами наук і галузями виробництва, відсутності навчальних кабінетів тощо. Це свідчило про те, що зміни в освіті мають проводитися на науково-педагогічних засадах, педагогічному експерименті, психолого-педагогічних дослідженнях.

– **85 років** від дня народження **Федора Степановича Арвата** (1928–1999).

Український педагог, кандидат педагогічних наук, професор, академік-засновник АПН України, фахівець у галузі мовознавства та методики мови й літератури, завідувач відділу методики мови й літератури Чернівецького інституту вдосконалення кваліфікації вчителів, викладач Чернівецького

університету, ректор Ніжинського педагогічного інституту імені М. В. Гоголя, автор підручників та навчальних посібників з російської мови для молдавських шкіл, статей з проблем вищої та середньої школи, історії перекладу тощо.

20.04 – **День довілля.**

– **75 років** тому (1938) РНК УРСР і ЦК КП(б)У ухвалили постанову «Про обов'язкове вивчення російської мови в неросійських школах України», що підтвердила глибоку русифікацію шкільної освіти.

21.04 – **175 років** від дня народження **Євгенії Іванівни Конрадї** (ін. (1838–1898).

3.05) Російська письменниця, педагог, фахівець у галузі дошкільного виховання (розробляла питання морального і розумового виховання дошкільника, виховання любові до праці, розвитку мислення, підготовки до навчання в школі тощо), викладач англійської мови Петровського жіночого інституту Москви, співробітник журналу «Воспитание и обучение», автор праці «Сповідь матері», в якій викладено педагогічні погляди і досвід виховання дітей в сім'ї.

– **165 років** від дня народження **Карла Штумпфа** (1848–1936).

Німецький філософ, психолог, музикознавець, професор, директор Інституту психології Берлінського університету, президент 3-го Міжнародного психологічного конгресу в Мюнхені, один із засновників Асоціації з вивчення психіки дитини, автор наукових праць з психології, філософії, сприймання музики, концепцій уваги, втоми, мисленневих операцій, почуттів, емоцій.

22.04 – **Всесвітній день Землі.**

– **190 років** від дня народження **Василя Степановича Гльницького** (1823–1895).

Український історик, педагог, поет, прозаїк, редактор, видавець, греко-католицький священник, громадський діяч, театральний критик, викладач-методист української мови й

історії у гімназіях Львова, Тернополя, Станіслава, голова Руського педагогічного товариства, член-засновник «Просвіти», голова Фонду з будівництва українського театру, автор петиції про введення української мови як мови викладання у вищих класах академічної гімназії, автор і видавець шкільних підручників і читанок, статей про історію козацтва, австро-угорські відносини, історичної повісті «Рогніда-Горислава», драми «Настася», збірки українських народних пісень.

23.04 – Всесвітній день книги і авторського права.

– **135 років** від дня народження **Григорія Григоровича Ващенка** (1878–1967).

Український педагог, психолог, фахівець з дидактики і національного виховання, творець української виховно-освітньої системи, учитель земської народної школи, жіночих гімназій, духовних шкіл, прихильник П. Лесгафта, один із засновників учительських курсів у Прилуках, Ромнах, Хоролі, викладач педагогіки і психології Учительського інституту Полтави, згодом – професор і керівник кафедри педагогіки Полтавського педагогічного інституту, професор педагогіки Українського вільного університету в Мюнхені, член Спілки української молоді за кордоном (СУМ), ректор Богословської академії (Мюнхен), автор праць «Виховний ідеал», «Виховання любові до Батьківщини (націоналізм і інтернаціоналізм)», «Загальні методи навчання», «Основи естетичного виховання», підручників, методичних посібників з педології, проблем соціального виховання і навчання, організації дитячих установ.

– **95 років** від дня народження **Моріса Дрюона** (1918–2009).

Французький письменник критичного реалізму, член Французької академії, учасник Руху Опору, автор трилогії «Сильні світу цього», серії гостросюжетних історичних романів «Прокляті королі» (у 7 т.), творів про Другу Світову війну «Пісня партизанів», «Остання бригада», збірок новел.

– **90 років** від дня народження **Василя Сидоровича Земляка** (справж. прізви. – Вацик, 1923–1977).

Український письменник, кіносценарист, журналіст, громадський діяч, головний редактор і керівник сценарної майстерні Київської кіностудії імені О. П. Довженка, автор повістей воєнного циклу «Рідна сторона», «Кам'яний Брід», «Ніч без милосердя», романів «Лебедина зграя» (художній фільм «Вавілон-XX»), «Зелені Млини», що становлять діалогію; кіноповістей «Олесь Чоботар», «Останній патрон»; сценарії, за якими поставлено фільми «Люди моєї долини», «Дочка Стратіона», «Новели красного дому», лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1978).

24.04 – Міжнародний день солідарності молоді.

– **10 років** тому (2003) в Державній науково-педагогічній бібліотеці України (м. Київ) було відкрито читальний зал Фонду В. О. Сухомлинського, в якому розміщено документи, подаровані родиною видатного українського педагога – його праці, публікації з періодичних видань про нього, відео-, фотодокументи, унікальна хронологічна картотека статей з періодичних видань, яка була складена дружиною педагога Ганною Іванівною.

– **10 років** тому (2003) ухвалено рішення колегії Міністерства освіти і науки України «Про проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації».

– **210 років** від дня народження **Олександра Васильовича Духновича** (1803–1865).

Український письменник, педагог, літератор, богослов, культурно-освітній і громадсько-політичний діяч Закарпаття, організатор народного шкільництва, засновник у Пряшеві (тепер Словаччина) Товариства Іоанна Хрестителя та «Літературного закладу», засновник 70-ти сільських народних шкіл, автор посібника для вчителів сільських шкіл «Народня педагогія», в якій визначив принципи навчання: єдність

навчання і виховання, доступність, наочність, активність, самостійність, міцність засвоєння матеріалу; творець перших на Закарпатті шкільних підручників «Книжица читальная для начинающих» (буквар), «Краткий землепис» (географія та історія), «Сокращенная грамматика письменного русского языка», історичної праці «Истинная история карпато-россов». Спадщина письменника містить велику кількість віршів, загадок, оповідань, байок, афоризмів, драм, комедію «Головний барабанщик», повість «Милен и Любица» тощо.

25.04 – **195 років** від дня народження **Федора Івановича Буслаєва** (1818–1897).

Російський філолог, історик мистецтв, академік Петербурзької АН, доктор російської словесності, доктор теорії та історії мистецтв, засновник наукових методик викладання російської мови та словесності, викладач московських гімназій, професор кафедри словесності Московського університету, дослідник зв'язку історії мови з життям народу, його звичаями, обрядами, переказами, російського фольклору, літератури і мистецтва, пам'яток давньоруської літератури та мистецтва, прихильник принципу єдності теорії і практики у викладанні, поєднання навчання і виховання, свідомого засвоєння матеріалу з урахуванням вікових та психологічних особливостей дітей, автор праць «Про викладання вітчизняної мови», «Нарис історичної граматики російської мови», «Історична хрестоматія церковнослов'янської і давньоруської мов», рецензії на «Збірник українських пісень» М. Максимовича.

– **110 років** від дня народження **Андрія Миколайовича Колмогорова** (1903–1987).

Російський учений-математик, методист, педагог, засновник фізико-математичної школи-інтернату при МДУ, журналу «Квант», автор програм, підручників з геометрії, алгебри і початків аналізу для середньої школи, праць з теорії функцій дійсної змінної, математичної логіки, топології, теорії ймовірностей, кібернетики, лауреат Державної премії СРСР (1941, 1965), премії імені П. Л. Чебишева (1949).

26.04 – **День Чорнобильської трагедії.**
– 1986 – на атомній електростанції в Чорнобилі сталася аварія.

28.04 – **Всесвітній день охорони праці.**
– **145 років** від дня народження **Георгія Феодосійовича Вороного** (1868–1908).

Український і російський учений, математик, один із творців геометричної теорії чисел, фахівець у галузі арифметики, член Московського математичного товариства, член-кореспондент Петербурзької АН, автор наукових праць з теорії чисел, що послужили поштовхом для виникнення нових напрямів у аналітичній, алгебраїчній та геометричній теорії чисел, лауреат премії імені В. Я. Буняковського. «Діаграми Вороного» введено в теоретичну комп'ютерну науку для використання їх у комп'ютерній графіці, геометричному моделюванні, конструюванні роботів.

30.04 – **100 років** тому (1913) затверджено Статут педагогічного товариства сприяння справі виховання, у програму діяльності якого входила організація педагогічних і фребелівських курсів, шкіл нянь, дитячих садків, притулків і шкіл, проведення з'їздів, зборів тощо.

– **150 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Йорданського** (1863–1941).

Російський педагог, доктор педагогічних наук, професор, фахівець із питань школознавства, загальної освіти, організації початкової школи, учитель російської мови середніх шкіл Нижнього Новгорода і член Товариства початкової освіти, організатор і вчитель жіночої недільної школи, інспектор народних училищ Ризького навчального округу, організатор і учасник Всеросійського з'їзду вчителів (1913), професор педагогіки МДУ (2-го) і викладач науково-педагогічних курсів, засновник першої в Росії дитячої загальнодоступної бібліотеки, дитячих їдалень при початкових школах, групах продовженого дня, автор праць «Керівництво школою», «Масова трудова школа», «Основи і

практика соціального виховання», «Школознавство» та ін.

– **135 років** від дня народження **Владислава Вітвицького** (1878–1948).

Польський психолог, філософ, доцент, фахівець у галузі загальної психології, психології особистості, з питань етики й естетики, викладач Львівського університету, завідувач кафедри загальної психології Варшавського університету, автор підручника з психології для вишів (у 2 т.), праць «Психологічний аналіз амбіції», «Психологічний аналіз проявів волі», «Про типи характеру», «Бесіди про моральну поведінку», «Анатомія для художників» та ін.

– **130 років** від дня народження **Ярослава Гашека** (1883 – 1923).

Чеський письменник, (у 1916–1918 рр. перебував в Україні, зокрема в Києві), учасник громадянської війни в лавах Червоної Армії, член Російської КП(б), співробітник газети «Руде право» (Чехословаччина), автор гуморесок, фейлетонів, нарисів, сатиричного антивоєнного роману «Пригоди бравого вояка Швейка», оповідання «Клятий русин» тощо.

– **125 років** від дня народження **Ольги Іванівни Дорошенко** (1888–1964).

Український педагог, професор, фахівець у галузі дошкільного виховання та розвитку дошкільнят, теоретик вільного виховання, прихильник ідеї національного дитячого садка, декан і викладач Київського інституту народної освіти, завідувач Третього Білоцерківського дитячого садка, автор методичних посібників з дошкільного виховання та методів роботи в дошкільних установах, підготовки дошкільних працівників, зокрема: «Дитячий садок», «Організація дитячого колективу в ранньому дитинстві», «Вчитель та дошкільне виховання», «До організації літніх дитячих майданів», програм з курсу дошкільної педагогіки для вишів та дитячих садків.

ТРАВЕНЬ

У травні відзначається:

– **245 років** від початку (1768) на Правобережній Україні народно-визвольного і антифеодального повстання проти польсько-шляхетського гніту, так званої **Коліївщини**. Очолив повстання М. Залізняк. Т. Г. Шевченко присвятив Коліївщині поему «Гайдамаки».

– **90 років** від заснування Київського Міжрегіонального вищого професійного училища зв'язку, початок історії якого поклала школа фабрично-заводського учнівства (ФЗУ) заводу «Ленінська кузня» у 1923 р. Нині училище – найсучасніший заклад професійно-технічної освіти столиці України.

– **20 років** від створення (1993) Асоціації керівників шкіл України (АКШУ) – всеукраїнської громадської освітньої організації директорів та заступників директорів загальноосвітніх навчальних закладів України, із жовтня цього ж року є членом Європейської асоціації керівників шкіл. Метою діяльності АКШУ є сприяння розбудові національної освіти.

1–2.05 – **Дні міжнародної солідарності трудящих.**

1.05 – **95 років** тому (1918) вийшов перший номер українського журналу «Мистецтво».

– **90 років** тому (1923) було урочисто відкрито Київське дитяче містечко імені Леніна, яке надалі отримало офіційну назву «Ленінське» – заклад соціального виховання інтернатного типу, експериментальна база для створення дитячої трудової інтернаціональної комуни (у своєму складі містечко об'єднувало дітей чотирьох національностей – польської, єврейської, української та російської), де застосовувалися найновіші методи виховання і навчання. Одним із організаторів дитячого містечка і керівником школи (1924–1928) був В. І. Помагайба (1892–1972), педагог, фахівець у галузі дидактики, методики навчання в початковій

школі. Містечко «Ленінське» у 1931 р. було ліквідовано.

3.05 – **Всесвітній день захисту преси.**

– **День Сонця.**

5.05 – **Світле Христове Воскресіння. Великдень.**

– **195 років** від дня народження **Карла Маркса** (1818–1883).

Німецький мислитель, суспільний діяч, доктор філософії, засновник марксизму – вчення, що базується на засадах матеріалізму і діалектики та складається з трьох частин: філософії, політекономії, теорії соціалізму, автор праць «Святе сімейство», «Німецька ідеологія», «Комуністичний маніфест», «Капітал» (у 3 т.) та ін.

– **185 років** від дня народження **Ганни Барвінок** (Олександра Білозерська-Куліш, 1828–1911).

Українська письменниця, представник етнографічно-побутової школи в літературі, тонкий знавець жіночої психології, автор творів, присвячених темі селянського життя, родинно-побутовим стосункам, тяжкій долі жінки, зокрема оповідань «Не було змалку, не буде й до останку», «Перемогла», «Русалка»; «Лихо не без добра», «Вірна пара» та ін., драми «Материнська помста».

– **125 років** від дня народження **Мирослава Дмитровича Капія** (1888–1949).

Український письменник, педагог, фольклорист, перекладач, викладач французької та німецької мов у гімназіях, семінаріях, середніх школах Тереховлі, Відня, Косова, автор ліричних віршів (цикл «На цім подолі смутку»), соціально-побутових нарисів, оповідань, пригодницько-фантастичної повісті «В країні блакитних орхідей», перекладів творів Ж. Верна, Г. Ібсена, О. Купріна, Р. Кіплінга, віршів Г. Гейне, М. Лермонтова, дослідник творчості І. Вагилевича.

6.05 – **225 років** від дня народження **Дмитра Максимовича Княжевича** (1788–1844).

Український і російський освітній діяч, почесний член

Російської академії, засновник і перший президент Товариства історії та старожитностей півдня Росії (Одеса), попечитель Одеського навчального округу (сприяв розвитку шкіл на півдні України), автор нових, більш досконалих, навчальних програм та проекту перетворення Рішельєвського ліцею в Одесі на університет, упорядник і видавець 1-го тому «Записок» Товариства, словника російської мови, «Повного зібрання російських прислів'їв і приказок», автор досліджень синонімів російської мови, перекладів з німецької літератури, наукових статей археологічних досліджень.

7.05 – **20 років** тому (1993) на базі профспілкової педагогічної бібліотеки Будинку вчителя було створено Центральну освітянську бібліотеку Міністерства освіти України як структурний підрозділ Інституту змісту і методів навчання, яка була ліквідована у 1999 р., а її фонд став базою для заснування Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського АПН України (1999).

– **110 років** від дня народження **Миколи Олексійовича Заболоцького** (1903–1958).

Російський поет і перекладач, автор збірок оповідань для дітей «Гадюче яблуко», «Вулкан», збірки віршів «Стовпці», «Останнє кохання», історичної поеми «Рубрук у Монголії», автобіографічного твору «Історія мого ув'язнення» (у 1938 р. був незаконно репресований), перекладів «Слово о полку Ігоревім», творів Лесі Українки, М. Бажана, грузинських поетів, з німецької класичної поезії, романів Ф. Рабле та Ш. де Костера.

8–9.05 – **Дні пам'яті та примирення, присвячені пам'яті жертв Другої світової війни.**

– **20 років** тому (1993) згідно з постановою Кабінету Міністрів України було створено Східноукраїнський державний університет на базі Луганського машинобудівного інституту та інших ВНЗ Луганська, нині – Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, що веде свій початок від 1921 р., коли в Луганську був створений

перший вищий навчальний заклад у Донбасі з підготовки кадрів для машинобудівельних підприємств.

8.05 – **105 років** від дня народження **Ніни Василівни Самойлик** (1908–1972).

Український педагог, Герой Соціалістичної Праці, заслужений вчитель УРСР, директор середньої школи № 126 м. Харкова (28 років), автор праць із педагогіки та методики початкового навчання.

9.05 – **День Перемоги.**

– **80 років** від дня народження **Романа Васильовича Андріяшика** (1933–2000).

Український письменник, журналіст, кореспондент газети «Комсомольське плем'я» (Вінниця), тижневика «Друг читача», науковий редактор УРЕ, видавництва «Радянський письменник», автор реалістично-психологічного роману «Люди зі страху» (події Першої світової війни на Західній Україні), романів «Додому нема вороття», «Думна дорога», «Кровна справа», «Сторонець», лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1998).

12.05 – **День Матері.**

12.05 – **80 років** від дня народження **Андрія Андрійовича Вознесенського** (1933–2010).

Російський поет, прозаїк, художник, архітектор, один із знаних поетів-шістдесятників, почесний член десяти академій світу, зокрема Російської академії освіти, Американської АМ і літератури, Французької академії братів Гонкурів, автор збірок поезій «Мозаїка», «Парабола», «Трикутна груша», «Антисвіти», «Випусти птаха», «Вітражних справ майстер» та ін., літературно-критичних статей, філософсько-публіцистичних есе, спогадів «Виконроби духу», текстів пісень «Плаче дівчинка в автоматі», «Поверни мені музику», «Танець на барабані», «Мільйон червоних троянд» та ін., лауреат премії Міжнародного форуму поетів (Нью-Йорк, 1972), Державної премії СРСР (1979).

13.05 – **140 років** від дня народження **Олександра Сергійовича Баркова** (1873–1953).

Російський географ, доктор географічних наук, професор, дійсний член АПН РРФСР, заслужений діяч науки РРФСР, викладач географії Олександрівського училища Москви, педагогічних жіночих курсів імені Д. І. Тихомирова, завідувач кафедри фізичної географії Африки Московського університету, автор наукових праць з питань загальної географії, підручників для середньої школи та вишів, науково-методичних статей з методики викладання географії.

14.05 – **100 років** від дня народження **Ігоря Костецького** (справж. – Іван В'ячеславович Мерзляков, 1913–1983).

Український письменник, режисер, перекладач, видавець (в Німеччині), творець класичних зразків сюрреалістичної прози та драматургії, засновник українського видавництва «На горі», де побачили світ переклади світової літератури українською мовою, автор збірок новел «Оповідання про переможців», «Там, де початок чуда», п'єси «Театр перед твоїм порогом» тощо.

15.05 – **Міжнародний день сім'ї (родини).**

15–17.05 – **95 років** тому (1918) відбулася нарада представників земств, міст та Міністерства народної освіти, на якій обговорювалися організаційно-педагогічні засади реформи школи, зокрема організація курсів для вчителів початкової школи, запровадження загального початкового навчання в Україні, питання єдиної загальноосвітньої школи, забезпечення шкіл підручниками тощо. У роботі наради взяли участь О. Ф. Музиченко, С. Ф. Русова, С. О. Сірополко, М. П. Василенко, П. І. Холодний та ін.

15.05 – **240 років** від дня народження **Івана Васильовича Лаврівського** (1773–1846).

Український греко-католицький священник, мовознавець, історик, бібліофіл, педагог, освітній і громадський діяч, доктор теології і філософії, почесний член Краківського наукового товариства, знавець церковнослов'янської мови та

народного галицького діалекту, засновник бібліотек при греко-католицьких капітулах у Львові і Перемишлі, префект Львівської греко-католицької духовної семінарії, професор і викладач історії Церкви, логіки, філософії, моральної теології Львівського університету, ректор Львівської генеральної духовної семінарії, професор Богословського інституту в Перемишлі, засновник грошового фонду допомоги українським школам, автор підручника української граматики, букваря, одного з перших посібників з методики навчання у парафіяльних школах.

– **165 років** від дня народження **Віктора Михайловича Васнецова** (1848–1926).

Російський живописець, професор живопису, дійсний член Петербурзької АМ, почесний член Київського товариства старожитностей та мистецтв, Товариства імені А. Куїнджі, член Товариства пересувних художніх виставок, один із учасників розпису Володимирського собору в Києві, автор жанрових картин, серії картин на мотиви російських народних казок, билин, картин історичної тематики, зокрема «Молочниця», «Жниця», «Альонушка», «Богатирі», «Куликовська битва», «Битва скіфів зі слов'янами» та ін.

– **140 років** від дня народження **Павла Петровича Скоропадського** (1873–1945).

Український державний і політичний діяч, воєначальник, опозиціонер до політики Центральної Ради, останній гетьман Української держави (1918), учасник українського руху та керівник «Союзу гетьманців-державників» в еміграції, автор спогадів з історії України 1917–1918 рр., зокрема про діяльність Української Центральної ради (у повному обсязі видані в 1995 р.).

16.05 – **5 років** тому (2008) вийшов Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку наукової сфери з метою створення умов для дальшого розвитку науки в Україні, підвищення її ролі в соціально-економічних процесах»

– **165 років** від дня народження **Генрі Едуарда Армстронга**

(1848–1937).

Англійський педагог, професор хімії Вищої технічної школи в Лондоні, послідовник Г. Спенсера в педагогіці, пропагандист дослідного (евристичного, природничо-наукового) і демонстративно-лекційного методів у навчанні, секретар і президент Королівського хімічного товариства, іноземний член АН СРСР, автор-розробник програми шкільного курсу хімії, що ґрунтується на дослідній роботі учнів та на міжпредметних зв'язках.

17.05 – **Всесвітній день інформаційного суспільства.**

– **140 років** від дня народження **Анрі Барбюса** (1873–1935).

Французький письменник і громадський діяч, один із організаторів антифашистського руху, організатор міжнародного об'єднання прогресивних письменників «Кларте», автор романів «Вогонь», «Ясність», збірника публіцистичних статей «Слово бійця», біографічної повісті «Золя» тощо, учасник відкриття Дніпрогесу (кілька разів приїжджав до СРСР, відвідав Харків).

18.05 – **Міжнародний день музеїв.**

– **День науки.**

– **День Європи.**

– **День пам'яті жертв депортації з Криму (1944).**

– **965 років** від дня народження **Омара Хайяма** (1048–1122).

Персидсько-таджикський поет, видатний учений Близького Сходу (математик, фізик, астроном, філософ), послідовник Ібн Сіни (Авіцені), керівник обсерваторії в Ісфахані, послідовний прихильник найскладнішого жанру – рубаї (лірико-філософські чотиривірші), автор математичних трактатів, праць з фізики, астрономії, твору «Книга про свято весняного рівнодення ноуруз», збірки лірики «Рубаї» тощо.

19.05 – **Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва.**

– **125 років** від дня народження **Миколи Федоровича Познанського** (1888–1952).

Російський педагог, професор, член-кореспондент АПН РРФСР, викладач історії, російської мови та літератури в навчальних закладах Петербурга, професор і завідувач кафедри педагогіки Саратовського університету і Педагогічного інституту, один із засновників і завідувач кафедри педагогіки Тамбовського університету та педагогічних курсів, дослідник питань фольклору й етнографії, проблем історії педагогіки, трудового виховання, педагогічної спадщини російських революціонерів-демократів М. Г. Чернишевського, О. І. Герцена, В. Г. Бєлінського та ін.

- 20.05 – **10 років** тому (2003) вийшов наказ Міністерства освіти і науки України «Про типові навчальні плани для організації профільного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».
- 21–
22.05 – **80 років** тому (1933) у Рівному відбувся VIII з'їзд Союзу польських учителів Волинського округу (у 1921–1939 рр. західноукраїнські землі перебували у складі Польщі), на якому розглядалися умови праці вчителів, їх навантаження, охоплення навчальним процесом дітей тощо.
- 22.05 – **Міжнародний день біологічного розмаїття.**
– **День перепоховання (1861) праху Т. Г. Шевченка (1814–1861), українського мислителя, поета і художника, на Чернечій горі поблизу Канева.**
- 24.05 – **День слов'янської писемності і культури.**
– **День рівноапостольних Кирила і Мефодія, учителів слов'янських.** Цього року виповнюється 1150 років від створення (863) Кирилом і Мефодієм слов'янської азбуки.
- 25.05 – **День працівників видавництва, поліграфії і книгорозповсюдження.**
- 26.05 – **День хіміка.**
- 28.05 – **250 років** тому (1763) у Києві відкрилася перша школа навчання живопису.

29.05 – Міжнародний день миротворців ООН.

– **135 років** від дня народження **Петра Сильвестровича Карманського** (1878–1956).

Український поет, перекладач, освітній діяч, представник українського модернізму, член літературного об'єднання «Молода муза», учитель гімназій Галичини, викладач Львівського університету, директор літературно-меморіального музею І. Франка у Львові, редактор журналів «Світ» і «Український хлібороб», автор збірок віршів «З теки самовбивці», «Ой люлі, смутку», «Блудні огні», «Поєми», «На ясній дорозі», книг спогадів «Українська богема» і «Крізь темряву», перекладів творів Данте, Гете та ін.

30.05 – **155 років** тому (1858) було затверджено положення про жіночі училища 1-го і 2-го розрядів, розроблене Міністерством народної освіти (МНО). У цьому ж році у Петербурзі було відкрито перше жіноче училище для учениць, назване Маріїнським (на честь імператриці Марії).

– **90 років** тому (1923) було засновано Українське історично-філологічне товариство у Празі. Співзасновником і головою товариства був Дмитро Антонович (1877–1945).

– **165 років** від дня народження **Олександри Яківни Єфіменко** (1848–1919).

Український і російський історик, етнограф, педагог, літератор, громадська діячка, доктор історичних наук, професор, викладач Холмогорського училища для дівчат, член Історико-філологічного товариства при Харківському університеті, учасник усіх археологічних з'їздів (з 1884 р.), завідувач кафедри і викладач історії України на Бестужевських вищих жіночих курсах у Санкт-Петербурзі, автор праць, написаних на ґрунті історичних явищ, зокрема «Історія українського народу», «Підручник російської історії» (для старших класів середніх навчальних закладів), «Елементарний підручник російської історії» (для молодших класів), «Початкове керівництво з українсько-великоруської історії» (для народних шкіл) та ін.

31.05 – **120 років** від дня народження **Михайла Миколайовича Тихомирова** (1893–1965).

Російський історик, фахівець у галузі джерелознавства та історіографії, учений-просвітильник, педагог, бібліотекар, академік АН СРСР, першовідкривач і публікатор пам'яток історії і культури, класик вітчизняної історичної науки, завідувач бібліотеки в Богородську, співробітник відділу рукописів Державного історичного музею в Москві, упорядник зведеного каталогу «Полное собрание русских летописей» та опису рукописного Каргопольського архіву.

ЧЕРВЕНЬ

1.06 – **Міжнародний день захисту дітей.**

– **День захисту дітей в Україні.**

2.06 – **25 років** тому (1988) була офіційно заснована Авторська М. П. Гузика експериментальна спеціалізована I–III ступенів загальноосвітня школа-комплекс у м. Южному Одеської області (рішення Колегії Державного комітету СРСР з народної освіти). До першої в Україні авторської школи-комплексу входять загальноосвітня школа, гімназія, ліцей, коледж, школа мистецтв, дитяча спортивна школа, трудова політехнічна та школа соціального розвитку дитини. Результати роботи Авторської школи М. П. Гузика і експериментальних шкіл України, які працюють за системою автора, свідчать про її перевагу і перспективність.

– **20 років** тому (1993) наказом Міністерства освіти України затверджено «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах».

– **15 років** тому (1998) вийшов Указ Президента України «Про заходи щодо поліпшення функціонування та розвитку загальної середньої освіти».

3.06 – **170 років** від дня народження **Климента Аркадійовича Тімірязєва** (1843–1920).

Російський природодослідник, один із основоположників російської школи фізіологів рослин, член-кореспондент Петербурзької АН, викладач Московської сільськогосподарської академії, професор Московського університету, пропагандист і теоретик дарвінізму, автор наукових праць з питань фотосинтезу, водного режиму та мінерального живлення рослин.

4.06 – **150 років** від дня народження **Владислава Владиславовича Городецького** (1863–1930).

Український і польський архітектор, художник, підприємець, інженер, мандрівник, літератор, організатор модерного будівельного виробництва, в якому поєднувалися традиції античності, середньовіччя, класицизму і романтизму, художні концепції Заходу і Сходу; керівник спорудження Міського музею старовини і мистецтв у Києві (нині Національний художній музей), Караїмської кенаси, костьолу Св. Миколая (нині функціонує і як Будинок органної та камерної музики), власного будинку на вулиці Банковій («Будинок з химерами»), автор книги «У джунглях Африки. Щоденник мисливця», проектів курорту, електростанції і будинку казино в Польщі, залізничного вокзалу і палацу шаха в Тегерані.

– **130 років** від дня народження **Дмитра Івановича Азбукіна** (1883–1953).

Російський дефектолог, лікар-психіатр, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН Росії, заслужений діяч науки, асистент психіатричної клініки Московського університету, директор Науково-дослідного інституту дефектології АПН РРФСР, організатор спеціальної підготовки вчителів-дефектологів у ВНЗ, автор праць з проблем олігофренопедагогіки, зокрема «Розумова відсталість дітей і як із нею боротися», «Проблеми спеціальної педагогіки і психології», «Книга для вчителя школи глухонімих» та ін., клініки олігофренії, історії спеціальної педагогіки та

психології, шкільної гігієни і фізичного виховання.

5.06 – **Всесвітній день охорони довкілля.**

5–12.06 – **85 років** тому (1928) III Всеукраїнський з'їзд Спілки робітників освіти (Робос) визначив перед учителями завдання – бути провідниками культури в життя, самим культурно й політично переозброюватися, викладацькій і громадській роботі надавати класово-пролетарського змісту.

5.06 – **290 років** від дня народження **Адама Сміта** (1723–1790).

Шотландський економіст, філософ, представник класичної політичної економії, професор університету в Глазго, автор твору «Дослідження про природу і причини багатства народів», в якому вперше систематизовано розробив основні питання політичної економії. Учення Сміта мало велике значення для створення теорії трудової вартості.

– **125 років** від дня народження **Григорія Михайловича Фіхтенгольца** (1888–1959).

Російський математик, доктор фізико-математичних наук, професор, заслужений діяч науки РРФСР (народився і навчався в Одесі), викладач Петроградського електротехнічного інституту, професор Петроградського університету, фахівець у галузі теорії функцій дійсної змінної і функціонального аналізу, з питань викладання математичного аналізу у ВНЗ, автор широковідомих підручників для вищої школи: «Курс диференціального та інтегрального числення» (у 3 т.), «Основи математичного аналізу», «Математика для техніків».

– **115 років** від дня народження **Федеріко Гарсія Лорки** (1898–1936).

Іспанський поет і драматург, автор антифашистських творів, поетичної збірки «Книга віршів», героїчної драми «Маріанна Пінеда», трагедії «Криваве весілля» тощо.

6.06 – **День журналіста.**

7.06 – **110 років** від дня народження **Івана Андрійовича Багмута** (1903–1975).

Український дитячий письменник, автор збірок нарисів «Подорож до небесних гір», «Преріями та джунглями Біробіджану», «Карелія», в яких відображено життя і побут народів Середньої Азії, Далекого Сходу, Карелії; повістей «Записки солдата», «Подвиг творився так», «Щасливий день суворовця Криничного», «Пригоди чорного kota Лапченка»; ліричної комедії «Степи цвітуть»; оповідань «Гарячі джерела», «Злидні», «Знак на стіні» та ін., лауреат премії імені Лесі Українки (1973).

8.06 – **130 років** від дня народження **Ольги Дучимінської** (1883–1988).

Українська письменниця, перекладачка, етнограф, фольклорист, педагог, культурно-громадська діячка, народна вчителька Прикарпаття, організатор дитячих закладів, шкіл, жіночих гуртків у Галичині, журналіст газети «Жіноча доля», одна із засновників і працівників Львівського музею етнографії та художнього промислу, автор поетичної збірки «Китиця незабудьків», новел «В суді», «Сніг», «Співачка», повісті «Еті», спогадів про Н. Кобринську, О. Кобилянську, К. Малицьку.

9.06 – **120 років** від дня народження **Сергія Євгеновича Ляпіна** (1893–1967).

Російський математик-методист, педагог, учитель середніх навчальних закладів Одеси, Ленінграда, Череповця, завідувач кафедри методики математики та елементарної математики Ленінградського педагогічного інституту, автор підручників і методичних посібників з математики для середньої школи, зокрема «Елементарна математика в середній школі», «Задачі на доведення з алгебри», «Методика викладання математики в середній школі», для студентів педагогічних інститутів – «Арифметика», «Збірник задач з елементарної математики», «Методика викладання математики» (у 2 т.) та ін.

10.06 – **30 років** тому (1983) ЦК Компартії України і Рада Міністрів УРСР ухвалили постанову «Про організацію виконання в республіці постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів

СРСР від 26.05.1983 р. «Про додаткові заходи для покращення вивчення російської мови в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах союзних республік», що ще більше підсилило процес русифікації шкільної освіти в УРСР.

– **125 років** від дня народження **Євгена Яковича Голанта** (1888 – 1971).

Російський педагог, професор, фахівець із проблем педагогіки, теорії навчання та школознавства, викладач історії приватної гімназії в Петербурзі, професор кафедри педагогіки Ленінградського педагогічного інституту імені О. Г. Герцена, автор підручників, букварів для робітників та селян (період ліквідації неписьменності), методичних посібників для навчання дорослих.

11.06 – **55 років** тому (1958) відбулася Республіканська нарада заступників голів облвиконкомів, завідувачів шкіл обкомів профспілки з питань подальшого розвитку педагогічної науки в УРСР. Нарада підтвердила потребу в науково-педагогічному забезпеченні реформи школи 1958 р. Доповідачем наради був директор НДПІ УРСР О. М. Русько.

– **195 років** від дня народження **Александера Бена** (1818–1903).

Англійський психолог, філософ і педагог, один із головних представників асоціативної психології. Праці вченого сприяли формуванню фізіологічної психології.

13.06 – **55 років** тому (1958) В. О. Сухомлинський написав до М. С. Хрущова листа «В Центральний Комитет КПСС тов. Хрущеву Н. С.», в якому обґрунтував свій погляд на реформування системи народної освіти в країні та окреслив шляхи перебудови загальноосвітньої середньої школи. Ідеї видатного педагога мали прогностичний, випереджальний характер і не втратили своєї значущості для сучасного розвитку освіти.

13.06 – **150 років** від дня народження **Марії Миколаївни**
(ін. 23. **Грінченко** (1863–1928).

- 05) Українська письменниця, педагог, журналіст, громадська діячка, учитель шкіл Богодухівщини та народної школи Х. Алчевської с. Олексіївки (Луганська обл.), член Чернігівської «Громади», одна з фундаторів товариства «Просвіта» в Києві, організатор музею старожитностей В. Тарновського, укладач «Словаря української мови» (у 4 т.) та член-редактор Комісії «Словника української живої мови» при ВУАН, послідовник Б. Грінченка у справі розвитку в Україні національної культури, освіти та популяризатора його творів, автор популярних творів для народу, дітей, читанок «Рідне слово», «Наша рідна мова», бібліографічних праць про О. Марковича, Л. Глібова, спогадів про І. Франка, І. Нечуя-Левицького, перекладів творів російських і зарубіжних письменників.
- 13.06 – **135 років** від дня народження **Станіслава Теофіловича Шацького** (1878–1934).
Російський педагог, один із організаторів перших в Росії дитячих клубів та товариств «Сетлемент», «Дитячий труд та відпочинок», дитячої трудової колонії «Бадьоре життя», для яких розробив методіку організації суспільно корисної праці для школярів, засновник Першої дослідної станції з народної освіти, керівник Центральної експериментальної педагогічної лабораторії, директор Московської державної консерваторії, автор праць, присвячених дошкільній педагогіці, взаємозв'язку школи з життям, формуванню дитячого колективу, ролі педагогічної майстерності вчителя.
- 15.06 – **20 років** тому (1993) Рада Міністрів Криму ухвалила постанову «Про створення Кримського державного індустріально-педагогічного інституту». Перший набір студентів відбувся у 1994 р. У листопаді 2002 р. Інститут було реорганізовано у Кримський державний інженерно-педагогічний університет – сучасний науково-навчальний комплекс, який сприяє інтеграції кримськотатарської молоді в українське суспільство.
- 17.06 – **125 років** від дня народження **Арона Борисовича Залкінда** (1888–1936).

Російський психоневролог, психолог і педагог, один із організаторів радянської педології, дослідник психосексуального розвитку дітей та їхнього статевого виховання, директор Петроградського психотерапевтичного інституту, викладач Академії комуністичного виховання, головний редактор журналу «Педологія», автор книжок «Статеве виховання», «Про педологічний перегляд дошкільного виховання», «Загальні питання педології в СРСР».

18–19.06 – **45 років** тому (1968) відбувся Третій з'їзд учителів Української РСР, який підбив підсумки в галузі освіти і виховання та окреслив шляхи завершення переходу на загальну середню освіту.

19.06 – **390 років** від дня народження **Блеза Паскаля** (1623–1662). Французький математик, фізик і філософ, один із засновників нової галузі математики – теорії ймовірностей, числення нескінченно малих, член математичного гуртка, на базі якого була створена (1666) Паризька АН, автор праць із проективної геометрії (теорема Паскаля), теорії чисел, комбінаторики, алгебри, теорії ймовірностей, атмосферного тиску, гідростатики; автор літературного твору «Листи до провінціала», в якому піддає гострій критиці казуїстику і лицемірство єзуїтів.

22.06 – **День Скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні.**

– **1941** – фашистська Німеччина віроломно напала на Радянський Союз. Початок Великої Вітчизняної війни.

– **115 років** від дня народження **Еріха Марії Ремарка** (1898–1970).

Німецький письменник, учасник Першої світової війни, автор романів про Першу і Другу світові війни та драму післявоєнного покоління «На західному фронті без перемін», «Три товариші», «Тріумфальна арка», «Час жити і час помирати» та ін.

23.06 – **Міжнародний Олімпійський день.**

24.06 – **140 років** від дня народження **Івана Матвійовича Стешенка** (1873–1918).

Український освітній діяч, літературознавець, письменник, перекладач, керівник і організатор розбудови української національної школи, учасник національного відродження України, викладач чоловічої гімназії Слуцька на Волині, комерційної школи та Фундуклеївської жіночої гімназії в Києві, Фребелівського інституту, музично-драматичної школи М. Лисенка, учасник формування та член УЦР, інспектор Київського шкільного округу, перший Генеральний секретар і міністр народної освіти УНР, засновник Товариства шкільної освіти та Українського наукового товариства, організатор установчих зборів Київської «Просвіти», редактор журналу «Сяйво», автор статей з мовного й національного питань «Про українську національну школу», «Українофіли», «Історичні промахи та українська мова», праць про творчість І. Котляревського, Т. Шевченка, О. Стороженка, збірок поезій «Хуторні сонети», «Степові мотиви», прозових і драматичних творів, перекладів творів Овідія, Ф. Шіллера.

– **115 років** від дня народження **Олени Журливої** (справж. – Котова Олена Костянтинівна, 1898–1971).

Українська поетеса, педагог, учитель української мови і літератури шкіл Черкащини і Кіровоградщини, працівник видавничої справи, автор художніх нарисів, літературно-критичних статей, поетичних збірок «Металом горно», «Багрянний світ», «Червоне листя» та ін., збірок віршів для дітей «Хто знає, як рік минає», «Голуби», «У нашої Наталі», «Ой, лігечко, літо» та ін.

25–
30.06 – **85 років тому** (1928) відбулася Всеукраїнська нарада працівників народної освіти, на якій зібралися керівники освіти, викладачі ВНЗ, учителі, представники партії і комсомолу. Із доповіддю «Стан та перспективи народної освіти в Україні» виступив М. О. Скрипник. Нарада ухвалила резолюцію, яка проголосила стратегічні напрями подальшого

розвитку освіти в Україні, а саме: виховання «молодого радянського покоління від дитячого садка до вузу», запровадження загального навчання, ліквідація неписьменності, дитячої безпритульності, поширення професійних шкіл, переробка програм для трудової школи, викладання в національних школах рідною мовою та ін.

25–
27.06 – **20 років тому** (1993) у Києві відбувся Перший об'єднаний Всесвітній Конгрес студентів.

25.06 – **115 років** від дня народження **Тетяни Федорівни Бугайко** (1898–1972).

Український учитель, педагог-методист, літературознавець, перша в Україні жінка-доктор педагогічних наук (1957), професор, науковий і громадський діяч, заслужений учитель УРСР, учитель шкіл м. Ромни, м. Щорс на Чернігівщині та шкіл Києва, старший науковий співробітник УНДІПу, завідувач кафедри методики мови та літератури Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького (близько 30 років), головний редактор журналу «Література в школі» (нині «Дивослово»), науково-методичного збірника «Методика викладання літератури», автор підручників і методичних посібників для вчителів середніх шкіл, педагогічних інститутів, зокрема «Методика викладання української літератури в 5–7 кл.», (8–10 кл.), «Українська література в середній школі. Курс методики», «Українська радянська література» (10 кл.), «Майстерність вчителя словесності» та ін.

26.06 – **Міжнародний день боротьби зі зловживанням наркотиками та їх незаконним розповсюдженням.**

27–
28.06 – **350 років** тому (1663) відбулася Чорна рада – загальна козацька рада для обрання гетьмана Лівобережної України.

27.06 – **135 років** від дня народження **Мойсея Матвійовича Рубінштейна** (1878–1953).

Російський психолог і педагог, доктор педагогічних наук, приватдоцент, професор Московського університету, викладач Університету імені А. Л. Шанявського, Вищих

жіночих педагогічних курсів, вишів Москви, організатор і перший ректор Східно-Сибірського університету в Іркутську, завідувач кафедри Красноярського педагогічного інституту, розробник проблем педагогічної і вікової психології, особливостей мислення, читацьких інтересів в дошкільному і шкільному віці, методики навчання в середній і вищій школах, редактор серії книг «Великие педагоги», автор праць з філософії, історії педагогіки, психології.

28.06 – **День Конституції України.**

– **1996** – Верховна Рада України ухвалила Конституцію – Основний Закон України.

28-30.06 – **35 років** тому (1978) відбувся Третій Всесоюзний з'їзд учителів, на якому обговорювались питання подальшого розвитку загальної обов'язкової середньої освіти, удосконалення навчально-виховного процесу, підготовки учнів до праці.

30.06 – **День молоді.**

ЛИПЕНЬ

У липні відзначається

– **40 років** тому (1973) ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР ухвалили постанову «Про заходи по дальшому поліпшенню умов роботи сільської загальноосвітньої школи».

1.07 – **100 років** тому (1913) на кошти Подільського губернського земства у Кам'янець-Подільському була відкрита учительська семінарія для підготовки педагогів початкових шкіл краю.

– **365 років** від дня народження **Готфріда Вільгельма Лейбніца** (1648–1716).

Німецький учений, математик, фізик, доктор права, філософ-просвітитель, один із родоначальників німецької ідеалістичної діалектики, член Англійського Королівського товариства, Паризької АН, творець нових методів у навчанні – самостійності учнів, узгодженості діяльності учнів і вчителів, виразності викладання і наочності; основоположник символічної логіки, машинної математики,

засновник і перший президент Пруської академії в Берліні, один із радників Петра I при підготовці створення АН у Петербурзі та створення реальних навчальних закладів; завершив створення диференціального й інтегрального числення, займався питаннями хімії, гірничої справи, заклав основи німецької літературної мови.

– **120 років** від дня народження **Петра Антоновича Рудика** (1893–1983).

Російський психолог і педагог, доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН РРФСР, фахівець у галузі психології спорту, організатор кафедри психології в Центральному інституті фізичної культури, один з ініціаторів розвитку психології спорту в Росії, автор підручника «Психологія» для інститутів фізичної культури, праці «Ігри дітей та їх педагогічне значення».

2–4.07 – **100 років** тому (1913) відбувся Перший з'їзд Українського студентського союзу.

2–4.07 – **45 років** тому (1968) у Москві відбувся Другий Всесоюзний з'їзд учителів, на якому з доповіддю «Про стан і заходи дальшого поліпшення роботи середньої загальноосвітньої школи» виступив міністр освіти СРСР М. О. Прокоф'єв.

3.07 – **130 років** від дня народження **Франца Кафки** (1883–1924).

Австрійський письменник-експресіоніст, засновник європейської модерністської прози, юрист за освітою, автор романів «Процес», «Замок», «Америка», новел, оповідань тощо, в яких показав безнадійність людського існування в умовах тогочасної цивілізації; конфлікти, відображені в творях, мають соціальний і глибоко особистісний характер.

4.07 – **125 років** від дня народження **Володимира Григоровича Ярошенка** (1888–1957).

Український мовознавець, фольклорист, науковий співробітник і редактор Інституту мовознавства АН УРСР, дослідник питань молдавсько-української взаємодії у галузі лексики, проблем української медичної термінології, один із укладачів «Російсько-українського словника», автор праць з

української мови і фольклору, підручників з російської і української мов для середніх шкіл і методичних порад до цих підручників.

5.07 – **70 років** тому (1943) розпочалася Курська битва, одна з найбільших битв у Великій Вітчизняній війні, яка завершила корінний перелом у ході війни.

7.07 – **Різдво Іоанна Предтечі. Свято Івана Купала.**

– **90 років** тому (1923) у Празі відбулося урочисте відкриття Українського Високого педагогічного інституту імені М. П. Драгоманова – вищого закладу, який повинен був готувати педагогічні кадри для українських шкіл та для позашкільної освіти. Серед професорів інституту були видатні вчені – Леонід Білецький (директор), Софія Русова, Дмитро Дорошенко, Василь Барвінський, Степан Сірополко та ін.

– **25 років** тому (1988) було засновано **Гельсінську групу в Україні** – Українську Громадську групу сприяння виконанню Гельсінських угод.

– **15 років** тому (1998) спільним наказом Міністерства освіти України і АПН України було створено Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи (Київ), головним завданням якого є науково-методичне забезпечення діяльності практичних психологів і соціальних педагогів освітніх закладів та створення нормативної бази діяльності психологічної служби. Директор Центру – доктор психологічних наук В. Г. Панок.

8.07 – **День родини.**

– **150 років** тому (1863) видано Валуєвський циркуляр про заборону українськомовних книжок духовного і навчального змісту в Російській імперії.

10.07 – **95 років** від дня народження **Джеймса Олдріджа** (1918).

Англійський письменник і громадський діяч, воєнний кореспондент на радянсько-фінському фронті та інших фронтах Другої світової війни, автор романів, повістей, новел, в яких порушуються проблеми боротьби за мир і національну

незалежність народів світу та мирне співіснування держав з різними суспільними системами, зокрема роману-епопеї «Дипломат» та його продовження «Гори і зброя», дилогії «Бранець своєї землі» і «Підступна гра», романів «Не хочу, щоб він умирав», «Останній вигнанець», «Прощавай, Америко» та ін., лауреат Міжнародної Ленінської премії (1973).

11.07 – **Всесвітній день народонаселення.**

11–14.07 – **95 років** тому (1918) відбувся з'їзд Комісарів народної освіти України; центральною на з'їзді була проблема українізації навчального процесу; в ухваленому Меморандумі до міністра освіти були представлені рекомендації щодо розбудови системи освіти в Україні.

12.07 – **День святих апостолів Петра і Павла.**

14.07 – **110 років** від дня народження **Петра Івановича Зінченка** (1903–1969).

Український психолог, доктор педагогічних наук, професор, учитель початкової школи, викладач навчальних і наукових закладів Харкова, професор і завідувач кафедри психології Харківського університету, розробник питань застосування теорії інформації до вивчення пам'яті, один із творців теорії діяльності, автор праць з проблем психології пам'яті (мимовільного запам'ятовування), один із авторів українського підручника з психології для педінститутів.

15.07 – **65 років** від дня народження **Ярослава Юрійовича Кондратьєва** (1948–2005).

Український юрист, психолог, кандидат юридичних наук, професор, член-кореспондент АПН України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, фахівець у галузі загальної, юридичної, вікової та педагогічної психології, начальник управління карного розшуку МВС УРСР, народний депутат України, член Президії Верховної Ради України, ректор Національної академії внутрішніх справ України, автор наукових праць із теоретико-методологічних питань загальної, юридичної, оперативно-розшукової та

слідчої психології, зокрема «Історія міліції України в документах і матеріалах», «Психологія довірчих відносин», «Юридична психологія», «Міграцієзнавство», «Кримінологія».

16.07 – **1990** – Верховна Рада Української РСР ухвалила Декларацію про державний суверенітет України.

– **165 років** тому (1848) у Львові засновано культурно-освітнє товариство **Галицько-Руська Матиця** (затверджене 25.10.1848), яке мало на меті нести в народ освіту і боротися за поширення шкіл з викладанням рідною мовою. Товариство видавало українською та російською мовами книги освітнього і морально-релігійного змісту, шкільні підручники, наукові збірники тощо; діяло до Першої світової війни.

– **120 років** від дня народження **Іллі Васильовича Чувашова** (1893–1963).

Російський педагог, доктор педагогічних наук, професор, фахівець у галузі історії педагогіки, дошкільної педагогіки, викладач педагогічних училищ та ВНЗ Москви, керівник підготовки аспірантів Інституту теорії та історії педагогіки АПН РРФСР, автор праць із проблем сімейного виховання, взаємозв'язку школи і сім'ї, теорії та практики трудового виховання, фундаментальної праці «Нариси з історії дошкільного виховання в Росії».

– **105 років** від дня народження **Василя Барки** (справж. – Василь Костянтинівч Очерет, 1908–2003).

Український поет-модерніст, прозаїк, літературознавець, перекладач, кандидат філологічних наук, послідовник і проповідник християнської філософії і моралі (з 1950 р. у США), учитель шкіл Донбасу, викладач історії зарубіжної літератури Краснодарського педагогічного інституту, член української секції Краснодарської асоціації пролетарських письменників, автор збірок поезій «Лірник», «Океан», романів «Жовтий князь», «Спокутеник і ключі землі», «Душі едемівців», антології есеїв про мистецтво і літературу «Земля садівничих» (у 2 т.), п'єси «Господар міста», поем «Кавказ»,

«Апостоли», перекладів українською мовою творів Данте і В. Шекспіра.

– **80 років** від дня народження **Ігоря Петровича Зелінського** (1933–2002).

Український геолог, педагог, доктор геолого-мінералогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі геодинаміки, зокрема зсувознавства та вивчення зсувів, проектування та будівництва протизсувних споруджень, розроблення методів оцінювання стійкості схилів і відкосів, розробки основ математичної геології та задач інженерної геодинаміки; викладач, професор, завідувач кафедри і ректор (1987–1995) Одеського державного університету імені І. І. Мечникова, дійсний член Академії інженерних наук, Екологічної академії наук, Академії наук Вищої школи України, член міжнародних наукових організацій, автор монографій, наукових статей, підручників і навчальних посібників для студентів-геологів.

18.07 – **80 років** від дня народження **Євгена Олександровича Євтушенка** (1933).

Російський письменник, перекладач, публіцист, поет нового покоління («шістдесятників»), поет самотньої стильової манери, почесний член Іспанської і Американської АМ, дійсний член Європейської АМ і наук, автор збірок поезій «Третій сніг», «Шосе ентузіастів», «Обіцянка», поем «Станція Зима», «Братська ГЕС», «Північна надбавка», «Мама і нейтронна бомба» та ін., романів «Ягідні місця», «Не помирай раніше смерті», книги мемуарної прози «Вовчий паспорт», кіносценаріїв, віршів, покладених на музику «Чи хочуть росіяни війни», «Вальс про вальс», «Кохана, спи...» тощо, лауреат Державної премії СРСР (1984).

19.07 – **40 років** тому (1973) Верховна Рада СРСР ухвалила Закон «Про затвердження Основ законодавства СРСР і союзних республік про народну освіту», який проголосив Закон про школу 1958 р. таким, що втратив чинність, офіційно закріпив верховенство загальносоюзного законодавства, підпорядкованість йому освітньої діяльності Української РСР

та інших союзних республік.

– **120 років** від дня народження **Володимира Володимировича Маяковського** (1893–1930).

Російський поет «Срібного століття» російської поезії, поет-футурист дореволюційного періоду, пізніше – сатирик, поет політичного, агітаційного вірша, новатор поетичної мови, системи версифікації та засобів художньої виразності, нових видів римування, графічного малюнку вірша – знаменитої «драбинки»; співробітник в «Окнах РОСТА», керівник літературної групи «ЛЕФ» та журналів «ЛЕФ» і «Новий ЛЕФ», автор поем, сатиричних віршів, комедій, зокрема «Хмарина в штанях», «Містерія-Буфф», «Клоп», «Лазня», «Товаришеві Нетте, пароплаву і людині», віршів, присвячених Україні – «Київ», «Борг Україні», «Нашому юнацтву», нарисів, кіносценаріїв, політично загострених плакатів із віршованими текстами.

21.07 – **155 років** від дня народження **Зіновія Алоїзовича Архимовича** (1858–1938).

Український педагог-математик, кандидат математичних наук, громадський діяч, викладач математики Новозибківського реального училища, викладач, згодом директор Колегії Павла Галагана в Києві, голова педагогічної ради та директор Київської жіночої гімназії О. Плетньової, голова Спілки вчителів Києва, автор праці «Третій з'їзд діячів з технічної та професійної освіти».

22.07 – **135 років** від дня народження **Януша Корчака** (справж. – Гольдшміт Генрік, 1878–1942).

Польський педагог-гуманіст, письменник, журналіст, лікар, громадський діяч, один із провідників ідеї гуманістичної педагогіки, творець оригінальної системи виховання підростаючого покоління, лікар дитячої лікарні у Варшаві, вихователь єврейських і польських літніх дитячих таборів, директор притулків «Будинок сиріт» і «Наш дім» у Варшаві, викладач Вільного польського університету, Інституту спеціальної педагогіки та педагогічного училища, редактор дитячих часописів, автор педагогічних праць

«Виховні моменти», «Жартівлива педагогіка», «Як любити дітей», «Право дітей на повагу»; художніх творів для дітей – «Дитя вулиці», «Дитя салону», «Банкрутство малого Джека», «Коли я знову стану маленьким», радіопередач «Бесіди Старого лікаря» та «Щоденник» (1940–1942, Варшавське гетто). Під час гітлерівської окупації загинув у газових камерах Треблінки разом зі своїми вихованцями.

23.07 – День Преподобного Антонія Печерського.

24.07 – День рівноапостольної великої княгині Ольги.

– **185 років** від дня народження **Миколи Гавриловича Чернишевського** (1828–1856).

Російський революціонер-демократ, філософ-матеріаліст, письменник, літературний критик, борець за демократичні принципи розвитку народної освіти: відкриття нових шкіл, безплатне навчання, навчання і викладання рідною мовою, рівне право на освіту чоловіків і жінок, відокремлення церкви від школи, ролі вчителя у навчально-виховному процесі тощо, один із родоначальників народництва, викладач Саратовської гімназії, керівник журналу «Современник», автор історичних і літературно-критичних статей, романів «Що робити?», «Пролог», повісті «Алфер'єв», поеми «Гімн Діві Неба» та ін.

26.07 – **240 років** від дня народження **Іллі Федоровича Тимківського** (1773–1853).

Український і російський педагог, правознавець, філолог, письменник і освітній діяч, доктор права, декан юридичного факультету Харківського і Московського університетів, один із засновників та професор цивільного й кримінального права Харківського університету, куратор Харківського навчального округу, учасник створення гімназій і повітових училищ у Харкові, Катеринославі, Чернігові, Воронежі, Одесі, інспектор училищ Харківської губернії, директор Новгород-Сіверської гімназії, наставник К. Д. Ушинського, М. К. Чалого, М. О. Максимовича, автор спогадів «Мое определение на службу: Сказание в трех частях», в яких висвітлено стан освіти й педагогічної думки в Україні та Росії на початку XIX

ст.

27.07 – **90 років** тому (1923) нарком освіти УСРР В. П. Затонський підписав Декрет Ради Народних Комісарів України «Про заходи в справі українізації шкільно-виховних і культурноосвітніх установ».

– **160 років** від дня народження **Володимира Галактіоновича Короленка** (1853–1921).

Російський і український письменник-гуманіст, публіцист, громадський діяч, почесний академік Петербурзької АН, популяризатор творів українського письменства в Росії, прихильник і учасник революційно-народницького руху, один із керівників і відповідальний редактор журналу «Русское богатство», автор оповідань української тематики «Ліс шумить», «Сліпий музикант», «Без язика»; літературно-критичних статей: спогадів про М. Гоголя, Л. Толстого, А. Чехова та ін.; публіцистичних нарисів «У голодний рік», «Справа Бейліса», «Сорочинська трагедія» тощо. Творам письменника притаманні тонкий ліризм, психологізм, музичність оповіді, ясність мови і пластичність образів; сприяв публікації нових біографічних матеріалів про Т. Шевченка, поезій П. Грабовського.

– **125 років** від дня народження **Володимира Петровича Затонського** (1888–1938).

Український партійний, державний і військовий діяч, академік АН УСРР, фахівець у галузі хімії та суспільних наук, викладач Київського політехнічного інституту, завідувач хімічної лабораторії Товариства цукрозаводчиків, перший нарком освіти Радянської України (1919, 1922–1923, 1933–1937), учасник підготовки перших радянських декретів і постанов про народну освіту, автор праць з питань освіти, методики викладання окремих предметів, виховної роботи, політехнізації школи, зокрема «До радянських вчителів», «Про підручники для середніх шкіл», «Рішуче піднести грамотність у школі» (промова на нараді вчителів), «Усунути хиби в школі», «Увагу дитячій літературі».

- 28.07 – **День рівноапостольного великого князя Володимира.**
– **День хрещення Київської Русі-України.**
– **1914** – Під тиском Німеччини Австро-Угорщина оголосила війну Сербії. **Початок Першої світової війни 1914–1918 рр.**
– **5 років** тому (2008) вийшов наказ Міністерства освіти і науки «Про впровадження наукового психолого-педагогічного проекту «Вибір успішної професії» (до Проекту входять: Концепція; Програма реалізації; Науково-методична рада).
– **115 років** від дня народження **Павла Романовича Чамати** (1898–1969).

Український учитель, психолог, педагог, організатор освіти, кандидат психологічних наук, доцент, родоначальник дослідження самосвідомості особистості в УРСР, керівник Українського науково-дослідного інституту педагогіки, ректор Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького, заступник директора Науково-дослідного інституту психології УРСР, упорядник «Бібліографічного довідника праць із психології за 40 років (1917–1957)», автор монографій, підручників для педагогічних училищ і ВНЗ, праць з історії психології, проблем викладання логіки й психології в середній школі, з питань взаємозв'язку розвитку самосвідомості дитини та її мовної діяльності.

- 29.07 – **220 років** від дня народження **Яна Коллара** (1793–1852).

Чеський і словацький поет, етнограф, історик, культурно-просвітницький діяч, послідовник Я. А. Коменського, домашній учитель у родині ієнського священика, проповідник протестанської церкви у Пешті, завідувач кафедри слов'янської археології Віденського університету, автор «Букваря» і «Хрестоматії для словацьких шкіл», поетичних збірок сонетів, елегій, афоризмів, національно-патріотичного твору – поеми «Донька Слави».

СЕРПЕНЬ

У серпні відзначається:

– **110 років** від відкриття (1903) Олександрівської школи-хутора глухонімих (1903–1917), одного з кращих у світовій практиці навчальних закладів для дітей з вадами слуху. Організатором школи-хутора був голова Олександрівської міської управи Фелікс Мовчановський. З 1921 р. школа-хутір почала називатись – Запорізька школа глухих, нині – Запорізька спеціальна школа-інтернат для глухих.

– **95 років** від заснування (1918, доба УНР) у Катеринославі (Дніпропетровськ) класичного університету, нині – Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара.

– **15 років** від виходу (1998) науково-популярного журналу «Науковий світ».

– **10 років** від виходу (2003) науково-методичних журналів для вчителів і педагогів видавничої групи «Основа» (Харків), «Географія» і «Вивчаємо українську мову та літературу».

1.08 – **95 років** тому (1918) Радою Міністрів ухвалено Закон про обов'язкове навчання української мови і літератури, а також історії та географії України в усіх середніх державних і приватних загальноосвітніх, професійних, комерційних школах та учительських семінаріях й інститутах.

2.08 – **День пророка Іллі.**

– **125 років** від дня народження **Костя Степановича Буревія** (1888–1934).

Український письменник, публіцист, літературний критик, педагог, мистецтвознавець, громадський і політичний діяч, один із найвизначніших майстрів пародії та літературної містифікації, професіональний революціонер-підпільник, учасник революцій 1905–1907 рр. та Жовтневої 1917 р., член ЦК Партії лівих соціалістів-революціонерів, поборник відродження української культури, один із організаторів і

викладач історії театру Української театральної студії (Москва), автор поеми «Зозендропія», історичної драми «Павло Полуботок», гостросюжетних ревію «Опортунія», «Чотири Чемберлени», кандидатської дисертації на тему «Драматургія Ромена Роллана», статей та монографій з літературно-мистецьких питань тощо.

3.08 – **180 років** від дня народження **Омеяна Михайловича Огоновського** (1833–1894).

Український літературознавець, мовознавець, педагог, етнограф, громадський діяч, доктор філософії, член-кореспондент Польської АН у Кракові, учитель гімназій Львова, професор Львівського університету, засновник і дійсний член НТШ у Львові та голова Товариства «Просвіта», організатор видання популярних книжок з історії, географії, сільського господарства для народного читання, автор «Історії літератури руської» (у 6 т.), першого українського наукового видання «Слова о полку Ігоревім» і приміток до нього, оповідань, віршів, драм, шкільних підручників з латинської і староруської мов, «Хрестоматії староруської», «Граматики руського язика», видавець «Кобзаря» Т. Шевченка.

– **65 років** тому (1948) В. О. Сухомлинський був призначений директором Павлиської загальноосвітньої школи, яка увійшла в історію розвитку вітчизняної освіти як авторська школа, випробувальний майданчик, заклад, в якому видатний педагог-гуманіст 22 роки втілював свої ідеї щодо навчання і виховання.

4.08 – **135 років** від дня народження **Антіна Володиславовича Крушельницького** (1878–1937).

Український педагог, просвітитель, письменник, критик, журналіст, перекладач, громадсько-політичний і культурний діяч, викладач гімназій Львова, Коломиї, Станіслава, Рогатина, директор української гімназії в м. Городенка, єврейської в м. Коломиї, поборник виховання національно-свідомої молоді, удосконалення шкільних програм і методів навчання, редактор учительської газети «Прапор», засновник товариства «Учительська громада», міністр освіти

Української народної республіки, видавець журналів «Нові шляхи» і «Критика», автор збірки оповідань «Пролетарі», повісті «Буденний хліб», романів «Рубають ліс», «Гомін Галицької землі» тощо. Незаконно репресований (1934), загинув у Соловецькому концтаборі.

5.08 – **130 років** від дня народження **Станіслава Добровольського** (1883–1978).

Польський педагог і освітній діяч, керівник Кременецького педагогічного ліцею, директор учительських курсів у Варшаві.

6.08 – **95 років** тому (1918) було затверджено П. П. Скоропадським і схвалено Радою Міністрів закон про об'єднання до одного типу різнорідних нижчих початкових шкіл, що був одним із важливих урядових кроків у реформуванні шкільної освіти в Україні.

7.08 – **90 років** тому (1923) колегія Наркомосу УСРР ухвалила постанову «Про введення у навчальні заклади обов'язкового викладання української мови та українознавства», що свідчить про процес українізації шкільної освіти на офіційному рівні.

– **15 років** тому (1998) Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про розроблення державних старндартів вищої освіти».

9.08 – **190 років** від дня народження **Олександра Олександровича Навроцького** (1823–1892).

Український поет, перекладач, громадський діяч, член Кирило-Мефодіївського товариства, перший перекладач поеми Ш. Руставелі «Витязь в тигровій шкурі», упорядник збірки народних пісень Кавказу і Дагестану у власних перекладах, перекладач «Іліади» та «Одісеї» Гомера, творів П. Шеллі, Дж. Байрона, В. Гюго, Й. Гете, Г. Гейне, О. Пушкіна, О. Толстого, німецького епосу «Пісня про Нібелунгів» та ін.

11.08 – **130 років** від дня народження **Павла Миколайовича**

Шимбірєва (1883–1960).

Російський педагог, професор, член-кореспондент АПН РРФСР, фахівець у галузі історії і теорії педагогічної освіти, дидактики, методики морального виховання, історії педагогіки, земський учитель Бронницького повіту Московської губернії, викладач педагогічного училища імені Профінтерну (Москва), Московського інституту історії, філософії і літератури, завідувач кафедри педагогіки Московського обласного педагогічного інституту, автор першого радянського підручника з педагогіки для педагогічних училищ, програм та підручників з педагогіки для педагогічних інститутів.

12.08 – **Міжнародний день молоді.**

13.08 – **20 років** тому (1993) Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про вдосконалення мережі вищих навчальних закладів».

– **210 років** від дня народження **Володимира Федоровича Одеського** (1803, ін.1804–1869).

Російський письменник, журналіст, музикознавець, педагог-демократ, просвітитель, громадський діяч, організатор дитячих притулків (будинків), один із організаторів навчання сільських дівчаток та їх підготовки як учителів народних училищ, практичних занять із навчання і виховання дітей; керівник Товариства дитячих притулків і Товариства допомоги бідним, один зі співробітників журналів «Московский вестник», «Современник», помічник директора Публічної бібліотеки і директор Рум'янцевського музею в Петербурзі, основоположник російського класичного музикознавства, автор підручників з хімії, граматики, арифметики, фізики, історії, методичних посібників з початкового навчання і виховання дітей «Поради наставникам», «Керівництво для початкового викладання наук», «Настанови для керівництва сільсько-приходськими училищами», творів для дітей «Казки і повісті для дітей дідуся Ірінея» тощо.

14.08 – **Свято Маковія. Перший Медовий Спас.**

– **140 років** від дня народження **Івана Боберського** (1873–1947).

Український педагог, публіцист, професор, один із засновників спортивно-гімнастичного і сокільського руху в Західній Україні, викладач німецької мови і фізичної культури Академічної гімназії у Львові, голова спортивного товариства «Сокіл – Батько», повноважний представник Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) у США і Канаді, редактор часописів «Вісті з Запорожжя» і «Січові вісті» (м. Тржич, Югославія), автор підручників з фізичного виховання, праць «Забави й ігри рухові», «Копаний м'яч», «Нові шляхи до тілесного виховання», «Українське сокільництво 1894–1939» та ін.

15.08 – **95 років** тому (1918) вийшов Закон про заснування **Національної бібліотеки української держави у Києві** (з 3.05.1919 р. – Всенародна бібліотека України). Нині – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

– **185 років** від дня народження **Степана Івановича Пономарьова** (1828–1913).

Український і російський філолог, бібліограф, співробітник журналів «Киевская старина», «Отечественные записки», газети «Киевлянин», автор бібліографічних праць про Київ і Дніпро, словника українських письменників, дослідження творчості Л. І. Боровиковського, М. В. Гоголя.

– **115 років** від дня народження **Степана Андрійовича Литвинова** (1898–1982).

Український педагог, доктор педагогічних наук, фахівець у галузі історії педагогіки, заслужений працівник вищої школи УРСР, учитель початкових класів залізничних шкіл станцій Синельніково і Люботин, учений секретар УНДПУ, професор кафедри загальної педагогіки та заступник директора Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького, автор наукових праць з теорії та історії педагогіки, дитячого руху, експериментальних досліджень

удосконалення навчально-виховного процесу в школах, монографії «Народна освіта і педагогічна наука в Українській РСР, 1917–1967», «Хрестоматії з історії вітчизняної педагогіки», посібника «Методика виховної роботи в школі-інтернаті», співавтор підручника «Педагогіка» (за ред. С. Х. Чавдарова).

16.08 – **85 років** від дня народження **Наталії Федорівни Засенко** (1928–2004).

Український сурдопедагог, кандидат педагогічних наук, професор, старший викладач, доцент, професор і завідувач кафедри сурдопедагогіки і логопедії Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького, автор методичних рекомендацій для сурдопедагогів, навчального посібника «Основи сурдопедагогіки», підручників з української мови для 4-6 кл. школи для глухих дітей.

17.08 – **95 років** (1918) гетьман України П. Скоропадський затвердив ухвалений Радою Міністрів закон про заснування з 1.07.1918 р. Кам'янець-Подільського державного українського університету, нині – Кам'янець-Подільський національний університет імені І. Огієнка.

19.08 – **Преображення Господнє. Другий Яблуневий Спас.**

– **120 років** від дня народження **Дометія Гурійовича Євтушенка** (1893–1983).

Український співак, вокальний педагог, заслужений діяч мистецтв УРСР, учитель співів у школах, актор і хормейстер українських драматичних театрів, професор Київської консерваторії, соліст оперних театрів Києва та Одеси, педагог по класу сольного співу Музично-драматичного інституту імені В. М. Лисенка (Київ), автор праць «Методика навчання сольного співу», «Про деякі питання вокальної техніки» та ін. Серед його учнів – П. Кармалюк, Е. Томм, Н. Гончаренко, М. Шевченко.

20–
22.08 – **20 років** тому (1993) у Київському Будинку вчителя вперше в Україні відбувся **III Всесвітній з'їзд українського вчительства.**

21.08 – **90 років** тому (1923) колегія Наркомосу УСРР ухвалила постанову «Про план українізації дитячих установ Одеської, Катеринославської, Донецької, Харківської губерній».

– **110 років** від дня народження **Семена Опанасовича Калабаліна** (1903–1972).

Український педагог, вихованець Колонії імені О. М. Горького, якою керував А. Макаренко, послідовник і пропагандист теоретичної спадщини А. Макаренка, директор дитячих будинків та трудових виховних колоній в Україні і Росії (прототип С. Карабанова в «Педагогічній поемі» А. Макаренка).

23.08 – **День Державного Прапора України.**

– **145 років** від дня народження **Поля Отле** (1868–1944).

Бельгійський учений-соціолог, бібліограф, бібліотекознавець, документознавець, один із організаторів Міжнародного бібліографічного інституту (МБІ) в Брюсселі (нині Міжнародна федерація з інформації і документації (МФД)), ініціатор і організатор Першої Міжнародної конференції з бібліотекознавства (1895), основоположник науки про документи (документознавство), піонер інформатики (передбачив сучасний розвиток засобів комунікації), автор декількох сотень робіт з проблем теорії й практики бібліографії, бібліотекознавства й документознавства, зокрема праць: «Трактат про Документацію», «Керівництво для громадських бібліотек», «Організація розумової праці», «Книги і читання».

– **130 років** від дня народження **Олександра Павловича Болтунова** (1883–1942).

Російський психолог, педагог, доктор педагогічних наук, професор, фахівець у галузі педагогічної та дитячої психології, прихильник методів експериментального дослідження, анкетування, створення трудових шкіл, автор наукових праць з педології та методики педагогічної діагностики, зокрема «Педагогічна характеристика дитини», «Педагогічний експеримент в загальній школі», «Метод

анкети в педагогічному і психологічному дослідженнях»
«Педагогія в школі», «Профорієнтація в школі».

24.08 – **День незалежності України.**

– **1991** – Верховна Рада УРСР ухвалила Акт проголошення незалежності України.

– **145 років** від дня народження **Максима Антоновича Славинського** (1868–1945).

Український поет, перекладач, публіцист, дипломат, громадсько-політичний діяч, професор Українського педагогічного інституту в Празі, співредактор газет «Северный курьер», «Свобода и право», «Свободная мысль», редактор «Украинского вестника», автор перекладу романсу Г. Гейне «Коли розлучаються двоє».

– **90 років** від дня народження **Віктора Михайловича Глушкова** (1923–1982).

Український математик, фундатор кібернетики, обчислювальної техніки та систем управління, академік АН СРСР і АН УРСР, організатор і перший директор Інституту кібернетики АН УРСР, Герой Соціалістичної Праці, член академій та наукових товариств світу, організатор фізико-математичних шкіл в УРСР, факультету кібернетики в Київському університеті імені Т. Г. Шевченка, наукових шкіл програмістів, автор праць з теорії неперервних груп, алгебраїчної теорії автоматів, методів вивчення самоорганізуючих і самонавчаючих систем, електронних обчислювальних машин, лауреат Державної премії СРСР (1968, 1977), Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1970). У 1982 р. Президією АН УРСР затверджена премія імені В. Глушкова, його ім'я присвоєно Інституту кібернетики НАН України.

26.08 – **285 років** від дня народження **Генріха Ламберта** (1728–1777).

Німецький математик, філософ, фізик та астроном, член Мюнхенської і Берлінської АН, фахівець у галузі геометрії (теорія паралельних прямих, конічні перерізи), сферичної

тригонометрії, алгебри та механіки, один із творців фотометрії, автор ідеї універсальної мови знаків, розробки математичних основ побудови географічних карт, першого доведення ірраціональності чисел «*e*» та «*π*», розширеної таблиці простих чисел.

– **270 років** від дня народження **Антуана Лорана Лавуазьє** (1743–1794).

Французький учений-хімік, член Французької АН, один із засновників сучасної хімічної науки, реформатор народної освіти в галузі природничо-наукових і технічних знань, ініціатор створення професійних шкіл та шкіл змішаного типу, прихильник поєднання гри з працею, ознайомлення дітей з основними знаряддями праці та явищами природи; автор основних положень кисневої теорії горіння і дихання, хімічної номенклатури, заснованої на кисневій теорії, підручника початкового навчання з хімії.

27.08 – **5 років** тому (2008) згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України було створено Мукачівський державний університет шляхом злиття Мукачівського гуманітарно-педагогічного інституту та Мукачівського технологічного інституту.

28.08 – **Успіння Пресвятої Богородиці. Перша Пречиста.**

29.08 – **Третій Спас.**

– **145 років** від дня народження **Людмили Михайлівни Старицької-Черняхівської** (1868–1941).

Українська письменниця, літературний і театральний критик, громадський діяч, борець за молоду Україну, член Української Центральної Ради (УЦР), учасниця створення українських установ, написання постанов і відозв УЦР, проголошення універсалів; заступник голови Національної ради українських жінок у Кам'янець-Подільському, редактор «Літературно-наукового вісника», одна з організаторів «Союзу українок», дитячих притулків для сиріт, організатор і учасник театральних аматорських гуртків, для яких писала водевілі, драми «Сафо», «Аппій Клавдій»; автор нарисів з

історії нового театру «Двадцять п'ять років українському театру», трилогії «Богдан Хмельницький», «Останні орли», «Розбійник Кармалюк» (у співавторстві з батьком), драм «Крила», «Іван Мазепа», «Милість Божа», повісті «Діамантовий перстень», книги спогадів «Відгуки життя».

- 31.08 – **25 років** тому (1988) в Києві відбулося урочисте відкриття експериментальної школи-лабораторії № 272, у 1991 р. школа отримала новий статус – Український колеж (школа лицейного типу), 23.09.1996 р. колежу присвоєно ім'я українського педагога В. О. Сухомлинського (1918–1970). З 2004 р. – експериментальний навчальний заклад всеукраїнського значення, на базі якого створено Всеукраїнський науково-практичний центр із підготовки вчителів до інноваційної діяльності (2006). Очолює Український колеж імені В. О. Сухомлинського член-кореспондент НАПН України, кандидат педагогічних наук, заслужений працівник освіти України В. М. Хайруліна.

ВЕРЕСЕНЬ

У вересні відзначається:

- **85 років** від виходу (1928) науково-методичного журналу «Дошкольное воспитание» (Москва).
- **20 років** від виходу (1993) науково-теоретичного та інформаційного журналу НАПН України «Педагогіка і психологія».

1.09 – **День знань.**

– **20 років** тому (1993) відповідно до рішення Міжнародної педагогічної академії (МПА) розпочав свою діяльність Рівненський науково-консультаційний центр – філія МПА, зареєстрований МОН України як заклад із правом підготовки фахівців з вищою освітою, з грудня 1994 р. – Рівненський економіко-гуманітарний інститут (РЕГІ), у 2004 р. навчальний заклад отримав назву – Міжнародний економіко-гуманітарний

університет імені академіка Степана Дем'янчука, очолює університет доктор педагогічних наук, професор А. С. Дем'янчук.

– **95 років** від дня народження **Ігоря Васильовича Качуровського** (1918).

Український поет-неокласик, прозаїк, публіцист, літературознавець, перекладач, редактор, доктор філософії, педагог, засновник і член об'єднання українських письменників на еміграції (Австрія, Аргентина, Німеччина), член Спілки письменників України (1992), викладач курсів славістики при Католицькому університеті (Буенос-Айрес), професор і викладач Українського вільного університету (Мюнхен), літературний оглядач української редакції радіо «Свобода» (підгот. 2 тис. передач), автор монографій і підручників з віршознавства, стилістики, історії літературних жанрів, збірок поезій «Надвечір'я», «Свічада вічності» та ін., діалогії «Шлях невідомого» і «Дім над кручею», повісті «Залізний куркуль», фундаментальної праці про українську емігрантську літературу «Променисті силвети»; один з упорядників «Хрестоматії української релігійної літератури», збірок «Італія в українській поезії», «Задзеркалля», лауреат премій імені В. Свідзинського (2005), імені М. Рильського (1994), Національної премії імені Т. Шевченка (2006).

2.09 – **1945** – Підписано Акт про беззастережну капітуляцію Японії. Закінчення Другої світової війни.

3.09 – **105 років** від дня народження **Лева Семеновича Понтрягіна** (1908–1988).

Російський математик, доктор фізико-математичних наук, професор, Герой Соціалістичної Праці, академік АН СРСР, фахівець у галузі топології, теорії коливань та регулювання, диференціальних рівнянь, теорії оптимальних процесів, почесний член академій та наукових товариств світу, автор підручників з математичного аналізу для ВНЗ, посібників для шкільного курсу математики та методики викладання математики, лауреат Державної премії СРСР (1941), премії

імені М. І. Лобачевського (1966).

4.09 – **85 років** тому (1928) Наркомос УСРР затвердив «Український правопис», в основу якого поклалися «найголовніші правила українського правопису», прийняті Всеукраїнською АН (17.05.1919 р. та 29.11.1920 р.). Це сприяло уніфікації термінологіки, створенню нових українських програм, підручників для різних типів шкіл.

– **135 років** від дня народження **Олександра Матвійовича Пешковського** (1878–1933).

Російський учений-мовознавець, методист російської мови, професор, викладач гімназій, вищих навчальних закладів Москви та інших міст, зокрема Катеринослава (нині Дніпропетровськ), автор праць із питань лінгвістики та методики викладання мови, підручників і навчальних посібників з російської мови для початкової і середньої шкіл, трудових шкіл, самоосвіти, методичних посібників для вчителів «Наша мова» (у 3 кн.), «Перші уроки російської мови», наукових праць «Російський синтаксис у науковому висвітленні», «Шкільна та наукова граматики» та ін.

5.09 – **445 років** від дня народження **Джованні Доменіко Кампанелли** (у чернецтві – Томазо, 1568–1639).

Італійський філософ, поет, політичний діяч, соціаліст-утопіст епохи Відродження (звинувачений у ересі та підготовці повстання проти іспанського панування, відсидів 27 років у в'язниці), член домініканського ордену, прихильник принципів комуністичної утопії, ідеї створення єдиної світової держави, автор твору «Місто сонця», в якому зображено ідеальну державу з відповідним навчанням і вихованням дітей, в основі яких лежить принцип наочності, поєднання навчання з працею, розумового виховання з фізичним і морально-етичним. Прогресивні ідеї Кампанелли вплинули на розвиток педагогіки в Європі XVII і XVIII ст.

6.09 – **150 років** від дня народження **Дмитра Олександровича Граве** (1863–1939).

Український математик, педагог, організатор науки,

академік АН УСРР, почесний член АН СРСР, фахівець у галузі диференціальних рівнянь, математичної теорії побудови географічних карт, алгебри і теорії чисел, професор і викладач Харківського і Київського університетів, засновник першої в Росії (у Києві) наукової алгебраїчної школи, директор Інституту математики АН УСРР, автор наукових праць і посібників для вищої школи, зокрема «Теорія груп», «Елементарний курс теорії чисел», «Основи аналітичної геометрії», «Основи алгебри».

– **85 років** від дня народження **Миколи Дмитровича Ярмаченка** (1928–2010).

Український педагог, доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік-засновник і перший президент Академії педагогічних наук України, дійсний член і член Президії АПН СРСР, фахівець у галузі дефектології (сурдопедагогіка) та теорії й історії педагогіки, завідувач кафедри дефектології і проректор з навчальної роботи Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького, директор НДІ педагогіки УРСР, радник Президії АПН України, фундатор створення в Україні наукової школи сурдопедагогів та істориків-педагогів, автор монографій, підручників, посібників з історії педагогіки, психології, соціології, дефектології, навчання і виховання дітей з вадами слуху, окремих методик викладання суспільних і природничих наук тощо.

7.09 – **100 років** від дня народження **Андрія Даниловича Бондаря** (1913–1983).

Український педагог, учитель-практик, доктор педагогічних наук, професор, фахівець з педагогіки вищої школи, школознавства, історії педагогіки України, громадянського виховання; учитель математики й фізики, завуч, директор шкіл Полтавщини, інспектор і директор шкіл Львівської залізниці, директор Центрального інституту підвищення кваліфікації працівників освіти УРСР, заступник директора і завідувач відділу шкіл-інтернатів НДІП УРСР, професор кафедри педагогіки Київського університету імені

Т. Шевченка, керівник відділення Педагогічного товариства УРСР, автор посібників «Організація внутрішньо-шкільного контролю», «Навчально-виховна робота в школах-інтернатах», праць «З історії розвитку народної освіти на Україні за роки Радянської влади» (1917–1967), «Розвиток суспільного виховання в Українській РСР (1917–1967)», навчального посібника «Вихователь групи продовженого дня».

8.09 – **Міжнародний день письменності.**

– **Міжнародний день солідарності журналістів.**

– **230 років** від дня народження **Фредеріка Ніколая Грундтвіга** (1783–1872).

Данський просвітник, поет, історик, громадський діяч, лютеранський пастир, прихильник прогресивних ідей в галузі освіти, зокрема розширення програми загальної школи предметами, близькими до вимог життя, необхідності двох шляхів загальної освіти: академічного і професійного, ініціатор створення вищих народних шкіл для дорослого населення (перші такі школи були відкриті в Данії у 1834 р.). Прогресивні ідеї вченого в галузі освіти поширилися в інших скандинавських країнах.

– **90 років** від дня народження **Расула Гамзатова** (1923–2003).

Аварський поет, народний поет Дагестану, громадський діяч, Герой Соціалістичної Праці, член Комітету солідарності країн Азії та Африки, автор творів про життя Дагестану, дружбу народів, високе покликання поета, зокрема збірок «Пісні гір», «Дагестанська весна», «У горах моє серце», «Книга кохання» та ін., поеми «Бережіть матерів», книжок для дітей, літературно-критичних статей, оглядів, перекладів з російської літератури, лауреат Державної премії СРСР (1952), Ленінської премії (1963).

9.09 – **185 років** від дня народження **Льва Миколайовича Толстого** (1828–1910).

Російський письменник, граф, учасник Кримської війни

1853–1856 рр., Почесний академік Петербурзької АН, освітній діяч, експериментатор і новатор в галузі навчання та виховання дітей, один із теоретиків «вільного виховання», організатор шкіл для селянських дітей, автор підручників «Азбука», «Курс арифметики», «Книги для читання», літературних творів: автобіографічної трилогії «Дитинство», «Отроцтво», «Юність», роману-епопеї «Війна і мир», романів «Анна Кареніна», «Воскресіння», драми «Влада темряви», а також цілого ряду оповідань, повістей тощо.

– **100 років** від дня народження **Олександра Романовича Мазуркевича** (1913–1995).

Український літературознавець, учитель, педагог, славіст, доктор педагогічних наук, академік АПН СРСР та АПН України, фахівець із методики викладання літератури, проблем літературної освіти, історії української літератури, історії педагогіки, учитель середніх шкіл Вінницької та Сумської областей, професор і викладач літератури Вінницького пединституту, член Спілки письменників СРСР, головний редактор журналу «Радянська школа», наукового збірника «Методика викладання української мови і літератури», делегат трьох Міжнародних з'їздів славістів, автор підручників, методичних посібників для вчителів української літератури, праць з літературознавства, літературно-художньої критики, публіцистики, історії педагогіки, лауреат премії імені К. Д. Ушинського (1958, 1962).

10.09 – **150 років** від дня народження **Чарлза Едуарда Спірмена** (1863–1945).

Англійський психолог, доктор психологічних наук, основоположник методу факторного аналізу здібностей людини, професор Лондонського університету, фахівець з історії психології, розвитку здібностей дітей, статистичних методів у психології, з питань сприймання простору тощо, автор книги «Загальний інтелект».

– **130 років** від дня народження **Дмитра Івановича Донцова** (1883–1973).

Український літературний критик і літературознавець, публіцист, журналіст, політичний діяч, творець теорії українського інтегрального (чинного, діючого) націоналізму, один із засновників концепції функціонування національної української еліти, член Української соціал-демократичної робітничої партії, один з організаторів і перший голова Союзу визволення України (з 1939 р. на еміграції), викладач української літератури в Монреальському університеті (Канада), редактор літературно-наукового журналу «Вісник», в якому друкувалися найталановитіші майстри слова – О. Ольжич, О. Теліга, Ю. Клен, Ю. Липа, Є. Маланюк, О. Лятуринська, автор праць «Підстави нашої політики», «Націоналізм», збірника «Хрестом і мечем».

– **95 років** від дня народження **Романа Мусійовича Чумака** (1918–2001).

Український письменник, перекладач, відповідальний секретар журналу «Українська мова і література в школі», головний редактор та директор видавництва «Дніпро», редактор газети «Друг читача», автор поетичних збірок «Лірика», «Люблю, як співають», «Троянди на снігу», повістей, фронтових спогадів, романів «Бране поле», «Великий Луг», «Три шляхи», книг для дітей, перекладів творів Дж. Байрона, М. Каріма та ін.

12.09 – **110 років** тому (1903) у Полтаві відкрито пам'ятник **Івану Петровичу Котляревському** (1769–1838), українському письменнику, класику нової української літератури.

13.09 – **140 років** від дня народження **Дениса Яковича Лукіяновича** (1873–1965).

Український письменник, літературознавець, педагог, кандидат філологічних наук, учитель шкіл Галичини та Буковини, викладач Львівського університету, співробітник редакцій журналів «Народ», «Літературно-науковий вісник», «Дзвінок», газети «Нова Буковина», автор збірок оповідань «Ескізи і оповідання», «Новели», повістей «Від кривди», «За Кадильну», «Я – з більшістю», літературно-критичних праць з творчості Т. Шевченка, І. Франка, О. Кобилянської,

Н. Кобринської.

14.09 – **День фізкультури і спорту.**

– **День українського кіно.**

– **135 років** тому (1878) відкрилася перша не лише в Києві, а й у всій Російській імперії Київська приватна жіноча гімназія О. Т. Дучинської, заснована В. М. Ващенко-Захарченко (1840–1895).

15.09 – **Міжнародний день демократії.**

– **125 років** від дня народження **Мойсея Михайловича Пістрака** (1888–1940).

Російський педагог, доктор педагогічних наук, професор, фахівець із питань методології педагогіки, трудового виховання, політехнічного навчання, викладач приватних шкіл Варшави, керівник школи-комуни імені П. М. Лепешинського, директор Центрального науково-дослідного інституту педагогіки при Вищому інституті освіти, автор праць «Політехнізм у школі», «Нагальні проблеми сучасної школи», «Матеріали з самоуправління учнів», «Педагогіка та її методологія», «Проблеми наукової педагогіки» та ін., першого підручника з педагогіки для педагогічних інститутів.

17.09 – **5 років** тому (2008) постановою Кабінету Міністрів України затверджено «Концепцію державної системи професійної орієнтації населення».

– **270 років** від дня народження **Жана Антуана Кондорсе** (1743–1794).

Французький філософ, просвітитель, соціолог, математик, економіст, політичний діяч періоду Французької буржуазної революції кінця XVIII ст., член Паризької АН, автор проекту плану організації народної освіти, що передбачав створення єдиної державної системи освіти з 4-х ступенів, найважливішими рисами якої були наступність ступенів, безкоштовне навчання, реальна й енциклопедична освіта, організація освіти дорослих тощо; творець ідеалістичної

теорії розвитку людства в залежності від прогресу науки та освіти.

– **160 років** від дня народження **Михайла Івановича Павлика** (1853–1915).

Український письменник, публіцист, бібліограф, історик бібліотечної справи, бібліотекар-практик, громадський діяч, один із першопрохідців національного відродження та один із засновників модерної політичної організації Русько-української радикальної партії, перший бібліотекар Наукового товариства імені Шевченка у Львові, видавець журналів «Товариш», «Громадський друг», альманахів «Дзвін», «Молот», укладач анотованого покажчика «Соціалістичні публікації українською мовою, 1875–1880 рр.», бібліографічних покажчиків творчості І. Франка і М. Драгоманова, автор віршів, оповідань і повістей, книги «Про русько-українські народні читальні».

18.09 – **145 років** від дня народження **Сергія Васильовича Рождественського** (1868–1934).

Російський історик, педагог, історик російської освіти, член-кореспондент Російської АН, професор Жіночого педагогічного інституту в Петербурзі, дослідник проблем історії систем освіти в Росії XVIII–XIX ст. (аналізував і розкривав зміст документів з народної освіти), автор рецензій на підручники з російської історії для середньої школи, історичних повістей для юнацтва, фундаментальної праці «Історичний огляд діяльності Міністерства народної освіти, 1802–1902».

21.09 – **Міжнародний день миру.**

– **Різдво пресвятої Богородиці Марії (Друга Пречиста).**

– **День винахідника і раціоналізатора.**

– **100 років** тому (1913) відбулося відкриття Одеської консерваторії імені А. В. Нежданової, створеної на базі музичного училища, заснованого в 1897 р.

– **155 років** від дня народження **Йозефа Антона Зіккінгера**

(1858–1930).

Німецький педагог, творець мангеймської шкільної системи (система диференціації навчання для народних шкіл м. Мангейма), викладач гімназій, міський шкільний радник у Мангеймі, організатор народних шкіл трьох типів: нормальних народних шкіл, шкіл для тих, хто відстає у заняттях, і шкіл для розумово відсталих; прихильник трудової школи, методист з питань методики трудового виховання школярів.

23.09 – **135 років** від дня народження **Петра Олексійовича Знаменського** (1878–1968).

Російський педагог, фізик-методист, доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки РРФСР, член-кореспондент АПН РРФСР, викладач Кронштадтського реального училища, завідувач кафедри методики фізики Ленінградського педагогічного інституту імені О. І. Герцена, один із засновників радянської методики фізики і взаємозв'язку загальної освіти з політехнічним і професійним навчанням, автор підручників і методичних посібників з фізики для середньої школи та педагогічних інститутів, праць з історії методики викладання фізики та створення кабінетів фізики в школах.

25.09 – **10 років** тому (2003) рішенням колегії Міністерства освіти і науки України було затверджено «Концепцію профільного навчання в старшій школі», 11.09.2009 р. вийшов Наказ міністра освіти і науки «Про затвердження нової редакції Концепції профільного навчання в старшій школі».

– **5 років** тому (2008) вийшов Указ Президента України «Про забезпечення дальшого розвитку вищої освіти в Україні».

26.09 – **Європейський день мов.**

– **150 років** від дня народження **Сергія Федоровича Ольденбурга** (1863–1934).

Російський учений-сходознавець, академік Петербурзької АН, АН СРСР, УСРР, професор Петербурзького університету, один із організаторів видання «Збірника оригінальних і

перекладних буддійських текстів», серії «Буддійська бібліотека», один із перших організаторів Ліги освіти, учасник наукових експедицій в Сінцзян, автор праць з історії, фольклору, мистецтва, етнографії Індії, Монголії, Тибету, Афганістану, Росії і Західної Європи.

– **135 років** від дня народження **Михайла Миколайовича Галушинського** (1878–1931).

Український педагог-новатор, науковець, публіцист, видавець, громадсько-політичний і військовий діяч, основоположник нової епохи національної культури – української андрагогіки; теоретик й організатор гімназійної освіти та освіти дорослих у Галичині, учитель Золочевської гімназії, директор Рогатинської української гімназії, командант легіону Українських січових стрільців (УСС), член культурно-просвітницьких товариств – НТШ, «Рідна школа», керівник і почесний член товариства «Просвіта», професор Львівського (Таємного) Українського університету, засновник-редактор журналу «Життя і знання», автор підручників з педагогіки «Народна освіта і виховання народу: методи й цілі», «Позашкільна освіта», праць «Національне виховання», «Українські народні бібліотеки і праця над поширенням книги».

28.09 – **210 років** від дня народження **Проспера Меріме** (1803 – 1870).

Французький письменник епохи романтизму, член Французької академії, автор історичних романів «Жакерія», «Хроніка з часів Карла IX», драм, новел «Кармен», «Коломбо», нарису «Українські козаки та їхні останні гетьмани», дослідження «Богдан Хмельницький», перекладів творів М. Гоголя, Марка Вовчка.

28.09 – **195 років** від дня народження **Йосафата Миколайовича Кобринського** (1818–1901).

Український педагог, греко-католицький священник, громадський і політичний діяч, засновник у Коломиї першої читальні, аматорського театру і Народного дому, член Коломийської руської ради, учасник Собору руських учених

1848 р. у Львові, автор підручника «Буквар, новим способом уложений для домашньої науки» та методичного посібника до нього «Спосіб борзо виучити читати», в яких автор уперше в Західній Україні запровадив у шкільне навчання гражданський шрифт і запропонував звуковий синтетичний метод навчання грамоти.

– **95 років** від дня народження **Василя Олександровича Сухомлинського** (1918–1970).

Український педагог, гуманіст, мислитель, дитячий письменник, член-кореспондент АПН РРФСР, АПН СРСР, заслужений учитель УРСР, Герой Соціалістичної Праці, фахівець у галузі теорії й методики виховання дітей у школі й родині, педагогічної майстерності, управління навчально-виховним процесом у школі, директор Павлиської середньої школи (понад 20 років), послідовник відомих педагогів минулого, автор монографій, брошур, статей, оповідань та казок для дітей, лауреат Державної премії УРСР (1974, посмертно). Твори педагога перекладені 59 мовами світу.

30.09 – **Всеукраїнський день бібліотек.**

– **15 років** тому (1998) вперше в Україні проголошено 30 вересня Всеукраїнським днем бібліотек.

– **Свято Віри, Надії, Любові та їхньої матері Софії.**

– **115 років** від дня народження **Федора Пилиповича Корольова** (1898–1971).

Російський теоретик й історик педагогіки, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН РРФСР, АПН СРСР, викладач навчальних закладів Москви, директор Науково-дослідного інституту теорії та історії педагогіки АПН СРСР, головний редактор журналу «Советская педагогика», дослідник порівняльної педагогіки, теоретико-методологічних та історико-педагогічних проблем, автор праць «Виховні завдання школи», «Нариси з історії радянської школи та педагогіки, 1921–1931», «Народна освіта в СРСР, 1917–1967», «Педагогіка: навчальний посібник», один із упорядників і редакторів «Педагогічної енциклопедії

(у 4 т.).

ЖОВТЕНЬ

У жовтні відзначається:

– **Міжнародний місяць шкільних бібліотек.**

– **90 років** від заснування (1923) у Рівному Приватної гімназії Ф. Пекарського з «викладовою руською мовою», без права викладу історії та географії України (на той час Західна Україна була під владою Польщі). Рівненська українська гімназія стала духовним центром українства та просвітництва, завдяки якій було збережено національне шкільництво українського народу.

– **70 років** від створення (1943) Академії педагогічних наук РРФСР (АПН РРФСР) – вища наукова установа, що об'єднувала вчених у галузі педагогічної і психологічної наук. У 1966 р. реорганізована в АПН СРСР. Від України членами Академії були Г. С. Костюк, О. М. Русько, В. О. Сухомлинський, С. Х. Чавдаров. Нині – Російська академія освіти (РАО).

– **10 років** від заснування (2003) науково-практичного журналу «Дошкільна освіта» (м. Запоріжжя). Виходить щоквартально.

1.10 – **Міжнародний день музики.**

2.10 – **275 років** тому (1738) у Переяславі (нині Переяслав-Хмельницький) при Свято-Вознесенському монастирі єпископом Арсенієм Берлом було відкрито нову слов'янсько-латинську школу – Переяславський колегіум, середній навчальний заклад на зразок Києво-Могилянського колегіуму. У 1753/54 рр. для студентів колегіуму Г. С. Сковорода написав і читав курс лекцій «Рассуждения о поэзии и руководство к искусству оной».

4.10 – **Всесвітній день захисту тварин.**

– **145 років** від дня народження **Кирила Йосиповича Студинського** (1868–1941).

Український літературознавець, мовознавець, фольклорист, педагог, громадський діяч, доктор філології, академік АН УРСР, депутат Верховної Ради УРСР першого скликання, дійсний член і голова НТШ, викладач львівських гімназій, викладач польської й української мов у гімназіях Кракова та Ягелонському університеті, професор і проректор Львівського університету, автор наукових праць з літературознавства, історії культури і мови, досліджень давнього і нового українського письменства, з історії єднання прогресивних діячів Західної і Наддніпрянської України, українсько-польських і українсько-чеських літературних зв'язків, цілого ряду оповідань, віршів тощо.

5.10 – **Всесвітній день учителів.**

– **День київського студента.**

5 – 9.10 – **15 років** тому (1998) ЮНЕСКО ухвалено «Всесвітню декларацію про вищу освіту для XXI століття».

– **300 років** від дня народження **Дені Дідро** (1713–1784).

Французький філософ-матеріаліст, просвітитель, письменник, енциклопедист, магістр мистецтв, почесний член Петербурзької АН і АМ, прихильник нової державної системи освіти, безплатного навчання, скасування станових обмежень, запровадження нових методів навчання і виховання, автор «Плану університету, або Школи публічного викладання наук Російського уряду» (на прохання Катерини II), в якому викладалася чітка система народної освіти; один із організаторів і редакторів «Енциклопедії, або Тлумачного словника наук, мистецтв і ремесел», автор філософських творів «Думки про пояснення природи», «Філософські принципи матерії та руху», роману «Черниця», п'єс «Позашлюбний син», «Батько родини», статей «Про школу для молодих дівчат», «Про особливе виховання», «Про драматичну поезію» та ін.

– **140 років** від дня народження **Михайла Юрійовича**

Яцківа (1873–1961).

Український письменник, актор мандрівного театру, учасник Першої світової війни (полонений російської армії), працівник банківського товариства, Львівського відділу народної освіти та Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника АН УРСР, автор збірок оповідань і повістей «Далекі шляхи», «Танець тіней» («У лабетах»), «У царстві сатани», збірки новел «Душі кланяються», у яких відображено життя західноукраїнських трудящих під гнітом австро-угорської монархії; спогадів про І. Франка, В. Стефаника.

6.10 – **День працівників освіти.**

10.10 – **155 років** від дня народження **Сесіля Редді** (1858–1932).

Англійський педагог, основоположник так званого «нового виховання», творець проекту нової школи, яка б готувала державних лідерів; засновник школи-інтернату Абботсхолм (поблизу м. Дербі), в якій втілювались ідеї педагога – поєднання природничо-наукової освіти з гуманітарною, організація широкої трудової підготовки учнів у майстернях, на городі, полі, у саду; уведення шкільного самоврядування тощо; автор книги «Абботсхолм», в якій викладено принципи організації нової школи, що пізніше була створена в Німеччині, Франції, Росії.

12.10 – **100 років** від дня народження **Олекси Івановича Гуреїва** (1913–1999).

Український письменник, журналіст, видавець, учитель української мови і літератури Інгулецької середньої школи на Криворіжжі, автор поетичних збірок «Ентузіасти шахт», «Легенда про Кобзаря», повістей «На околиці», «Повість учителя», «За снігами білими», романів «Наша молодість», «Життя іде», документального роману «Комендантська година» тощо.

13.10 – **165 років** тому (1848) у Львівському університеті відбулося відкриття кафедри української мови, яку очолив Я. Ф. Головацький.

14.10 – **Покрова Пресвятої Богородиці.**

– День українського козацтва.

– День створення Української повстанської армії (УПА, 1942).

– **95 років** тому (1918) відбулося урочисте відкриття Таврійського університету (м. Сімферополь), із серпня 1999 р. – Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського.

16.10 – **255 років** від дня народження **Ноа Уебстера** (1758–1843).

Американський лексикограф, педагог, учасник війни за незалежність, автор першого американського посібника з англійської мови для шкіл, повного тлумачного «Американського словника» та «Короткого англійського словника».

– **205 років** від дня народження **Петра Георгійовича Редькіна** (або Редкін, 1808–1891).

Український і російський учений, доктор права, юрист, філософ-ідеаліст, педагог, громадський діяч, викладач філософії права Московського університету, почесний член Петербурзької АН, професор Московського і Петербурзького університетів, редактор і видавець журналу «Библиотека для воспитания», популяризатор європейських педагогів (Й. Песталоцці, А. Дістервега, Ф. Фребеля), організатор і керівник першого в Росії Петербурзького педагогічного товариства, ініціатор створення та перший голова Петербурзького Фребелівського товариства.

18.10 – **145 років** від дня народження **Євгенії Іванівни Ярошинської** (1868–1904).

Українська письменниця (перша на Буковині), публіцист, фольклорист, педагог, видавець, громадська діячка, учитель шкіл Буковини, редактор учительської газети «Промінь», активістка жіночого руху, автор педагогічних і дитячих видань «Найбільший скарб», «Розумна Настуня», «Королівство оводів», оповідань з народного життя «Вірна любов», «Уявна хвороба», «Золоте серце», повістей «Понад Дністром», «Перекинчики», етнографічних матеріалів, збірки

«Народні пісні з-над Дністра».

- 19.10 – **190 років** від дня народження **Платона Васильовича Павлова** (1823–1895).

Український історик, освітній і громадський діяч, професор Київського університету, один із організаторів приватних недільних шкіл у Києві, член Київського товариства грамотності, автор праць з історії, політичної економії, статистики.

- 20.10 – **130 років** від дня народження **Якова Степановича Степового** (справж. – Якименко, 1883–1921).

Український композитор, педагог, музичний критик, громадський діяч, представник української музичної інтелігенції першої чверті ХХ ст., продовжувач традицій М. Лисенка, майстер солоспівів, хорових і фортепіанних творів, обробки народних пісень, основоположник у музиці жанру прелюд, музично-просвітній діяч, пропагандист кращих зразків світової класики в Україні, викладач музично-теоретичних дисциплін Київської консерваторії, керівник театру «Музична драма», автор одного з найвизначніших фортепіанних творів «Прелюд пам'яті Т. Шевченка», музичних збірок для дітей «Проліски», «П'ять шкільних хорів».

- 21.10 – **180 років** від дня народження **Альфреда Нобеля** (1833–1896).

Шведський інженер-хімік і підприємець, член Лондонського королівського товариства і Шведської АН, засновник щорічної міжнародної премії (1901), що присуджується за найважливіші дослідження і відкриття в галузі фізики, хімії, медицини, фізіології тощо.

- **150 років** від дня народження **Григорія Величка** (1863–1935).

Український учений-географ, історик, біолог, доктор філософії, учитель Львівської учительської семінарії, гімназій Дрогобича, Перемишля, Станіслава, Тернополя, викладач Уманського сільськогосподарського інституту, автор праць із

географії «Карта України-Руси», «Географія України», «Галичина», «Народописна карта українського народу» та ін.; праць сільськогосподарської тематики, історії, біології тощо.

22.10 – **95 років** тому (1918) відбулося урочисте відкриття Кам'янець-Подільського державного українського університету. Одним із засновників і першим ректором був Іван Огієнко. Нині – Кам'янець-Подільський національний університет імені І. Огієнка.

24.10 – **Міжнародний день Організації Об'єднаних Націй (ООН).**

– **Всесвітній день інформації про розвиток.**

– **455 років** від дня народження **Шимоновича** (Симон Симонід, 1558–1629).

Представник українсько-польського (вірменського походження) Відродження, поет, філолог, освітній діяч, прихильник принципів духовної свободи, необхідності розвитку світських наук, рівності громадян перед законом; ідеалом людини вважав самостійну, творчу, високоморальну особистість; один із організаторів Замойської академії та при ній «руської» друкарні, основоположник у польській літературі нового жанру – русинські пісні (селянки), автор книги «Селянки», в якій оспівано життя та звичаї українського народу.

25.10 – **135 років** від дня народження **Костянтина Феофановича Лебединцева** (1878–1925).

Український педагог-демократ, педагог-новатор, математик-методист, основоположник новітнього конкретно-індуктивного методу, реформатор у сфері викладання шкільної математики, зміни мети і методів шкільного виховання, трансформації шкільної галузі із суто освітньої в освітньо-виховну, член Київського фізико-математичного товариства, викладач гімназій Києва і Москви, зокрема викладач математики і завідувач приватної гімназії О. М. Кирпичнікової, середніх і вищих навчальних закладів Києва, консультант відділу реформи шкіл Наркомосу РРФСР та УСРР, редактор журналу «Педагогічний тиждень», автор

програми з методики навчання математики та першого навчального плану для семирічної трудової школи, підручників та посібників для вчителів «Новий напрямок у галузі методики арифметики та його практичні наслідки», «Курс алгебри для середніх навчальних закладів» у 2-х ч., «Метод навчання математики у старій і новій школі», «Вступ до сучасної методики математики», «Збірник алгебраїчних задач» та ін.

27.10 – **100 років** тому (1913) відбулося урочисте відкриття Миколаївського учительського інституту (постанова від 18.07.1913 р. про відкриття учительського інституту з училищем при ньому для підготовки викладачів міських училищ і прогімназій). Із вересня 1920 р. – Інститут народної освіти, згодом Миколаївський державний педагогічний університет, нині – Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського (21.08.2010).

– **285 років** від дня народження **Джеймса Кука** (1728–1779).

Англійський мореплавець, керівник гідрографічними роботами та зйомкою берегів півострова Юкатан і острова Ньюфаундленд, керівник кругосвітніх подорожей, відкривач численних островів у Тихому океані.

– **95 років** від дня народження **Варвари Павлівни Іваненко** (1918).

Український педагог, заслужений учитель УРСР, Герой Соціалістичної праці, учитель історії середньої школи №30 (пізніше №92 імені І. Франка) м. Києва, молодший науковий співробітник Музею видатних діячів культури України, прихильник нових методів навчання, зокрема екскурсій, використання технічних засобів навчання, самостійної дослідницької роботи учнів, дискусій; організатор одного з кращих у Києві кабінету історії, відкритих уроків для вчителів району і міста.

28.10 – **День визволення України від фашистських загарбників (1944).**

– **15 років** тому (1998) ухвалено рішення колегії Міністерства

освіти України «Про стан та перспективи розвитку загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості» і «Про стан та проблеми національно-громадянського виховання у вищих навчальних закладах України».

30.10 – **1999** – Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про створення Державної науково-педагогічної бібліотеки України». Нині – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України – головна бібліотека освітянської галузі України, науково-дослідна установа з питань галузевого бібліографознавства, бібліотекознавства і книгознавства, всеукраїнський науково-інформаційний, методичний і координаційний центр мережі освітянських бібліотек МОНмолодьспорту України та НАПН України, яка виконує функції академічної та державної спеціальної бібліотеки.

31.10 – **160 років** від дня народження **Миколи Івановича Кибальчича** (1853–1881).

Український революціонер-народолюбець, учений-винахідник, інженер, член організацій «Земля і воля», «Народна воля» (керівник лабораторії, в якій виготовлялися вибухові речовини, металеві снаряди), учасник підготовки замахів на життя імператора Олександра II (за що був арештований і засуджений до смертної кари), автор проекту літального апарата, сконструйованого за типом ракети з реактивним двигуном.

ЛИСТОПАД

1.11 – **1991** – Верховна Рада України ухвалила «Декларацію прав національностей України».

– **175 років** від дня народження **Марина Степановича Дринова** (болг. – Марин Стоянов Дринов, 1838–1906).

Болгарський і російський учений, історик, філолог, громадський діяч, публіцист, член Болгарської і Петербурзької АН, професор слов'янознавства Харківського

університету, голова «Болгарського книжовного дружества», міністр народної освіти Болгарії, основоположник сучасної болгарської літературної мови, автор першої єдиної болгарської орфографії.

– **115 років** від дня народження **Дмитра Івановича Бедзика** (1898–1982).

Український письменник, член Спілки селянських письменників «Плуг», літературної організації «Західна Україна», автор п'єс «Пророк», «Арсенальці», «Останній вальс», повістей і оповідань «Кров за кров», «Оповідання про Олега Кошового», романів «Дніпро горить», «Хлібороби», трилогії «Украдені гори».

2.11 – **35 років** тому (1978) Рада Міністрів УРСР у відповідь на таємну постанову Ради Міністрів СРСР від 13.10.1978 р. ухвалила свою таємну постанову «Про заходи по дальшому удосконаленню вивчення і викладання російської мови в загальноосвітніх школах УРСР», яка офіційно закріпила процес русифікації шкільної освіти в УРСР.

– **105 років** від дня народження **Івана Захаровича Бойка** (1908–1970).

Український бібліограф, письменник, член літературної організації «Молодняк», головний бібліограф Центральної наукової бібліотеки АН УРСР (нині – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського), автор бібліографічних покажчиків, зокрема двотомної бібліографії творів Т. Г. Шевченка, «Українські літературні альманахи і збірники XIX – початку XX ст», творів П. Тичини, І. Франка; збірок віршів і оповідань «Парують землі», «Новели зросту».

– **90 років** від дня народження **Дмитра Венедиктовича Чепури** (1923–1983).

Український учений, педагог, засновник наукової школи фізики складних напівпровідників, ректор Ужгородського державного університету.

3.11 – **20 років** тому (1993) постановою Кабінету Міністрів України ухвалено «**Державну Національну програму**

«Освіта. Україна ХХІ ст.»

– **115 років** від дня народження **Дмитра Фальківського** (Дмитро Никанорович Левчук, 1898–1934).

Український поет, чекіст, що став жертвою ЧК, співець Полісся, член літературної групи «Ланка», автор збірок поезій «Чабан», «Обрії», «Полісся», нарисів оповідань, сценаріїв, слів пісні «Очерет мені був за колиску», що стала своєрідним гімном поліщуків.

4.11 – **165 років** від дня народження **Дмитра Васильовича**
(ін. **Марковича** (1848–1920).

7.11) Український письменник, громадський діяч, юрист за фахом (працював судовим слідчим, товаришем прокурора, мировим суддею), творець кримінального оповідання в українській прозі, автор творів про селянське життя «У найми», «Шматок» та ін., присвячених революції 1905–1907 рр., «Бунт», «Фінал», автобіографічного твору «Весна», оповідань «Замах на вбивство жінки», «Збройний напад».

– **125 років** від дня народження **Якова Андрійовича**
Мамонтова (1888–1940).

Український письменник, педагог, історик і теоретик театру, поет і новеліст, драматург і театральний критик, прихильник символізму і модернізму, кандидат економічних наук, творець художньо-дидактичного методу в навчально-виховному процесі, засобами якого є художнє слово, музика, малюнок і особливо театр; творець власної класифікації педагогічних напрямів («Хрестоматія сучасних педагогічних течій»), засновник системного підходу до аналізу педагогічних явищ в українській педагогіці, викладач Харківського інституту народної освіти (ХІНО), Українського НДІ педагогіки, Педагогічних курсів імені Г. С. Сковороди, Харківського музично-драматичного інституту, автор визначень «педагогічна система» і «педагогічний процес», праць «Проблема естетичного виховання», «Сучасні проблеми педагогічної творчості: педагог як митець», «Художньо-дидактичний метод у викладанні», художніх творів – поезій, лібрето до опер, п'єс «Веселий Хам»,

«Республіка на колесах», «Рожеве павутиння», «Гетьманщина».

5.11 – **10 років** тому (2003) згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України Державній науково-педагогічній бібліотеці України присвоєно ім'я видатного українського педагога-гумаїста В. О. Сухомлинського.

– **90 років** від дня народження **Ігоря Петровича Іванова** (1923–1992).

Російський педагог, учитель-новатор, доктор педагогічних наук, професор, академік РАО, дійсний член АПН СРСР, професор ЛДП ім. О. І. Герцена, розробник нових освітніх технологій, зокрема технології розвивального навчання, основ виховання дітей у колективі та організації колективів дітей і творчих об'єднань, один із організаторів «Комуни юних фрунзенців» (Ленінград), автор методики КТС (колективів творчих справ), «педагогіки співпраці» комунарської педагогіки тощо.

6.11 – **70 років** тому (1943) війська 1-го Українського фронту під командуванням М. Ватутіна визволили Київ від німецько-фашистських загарбників.

– **165 років** від дня народження **Михайла Цегельського** (1848–1944).

Український громадсько-політичний діяч Галичини, греко-католицький священник, парох Камінки-Струмилової, який все своє земне життя ревно служив Богові й Україні, декан Струмилово-Камінецького деканату, візитатор навчання релігії в школах греко-католицького Ординаріату, Генеральний Вікарій всієї України, голова Повітової Української Національної Ради, учасник засідань Уряду ЗУНР у Станіславові, член Повітової Шкільної Ради, керівник побудови нової церкви Різдва Пресвятої Богородиці, народного дому Товариства «Просвіта», греко-католицької церкви Хреста-Спаса в Києві, засновник товариства «Просвіта» та її філії в Камінці-Струмиловій, один із засновників «Руського педагогічного товариства».

- 7.11 – **100 років** від дня народження **Альбера Камю** (1913–1960).
Французький письменник, драматург, філософ-екзистенціаліст, учасник французького руху Опору, розробник ідеї так званого абсурду філософії, автор філософських есе «Міф про Сізіфа», «Бунтівна людина», драми «Калігула», роману-притчі «Чума» тощо, лауреат Нобелівської премії (1957).
- 8.11 – **185 років** від дня народження **Жюль Верн** (1828–1905).
Французький письменник, один із основоположників жанру науково-фантастичного роману, пропагандист науки і її майбутніх завоювань, а також небезпеки науково-технічного прогресу, автор пригодницьких романів: «Діти капітана Гранта», «Таємничий острів», «Від Землі до Місяця», «Робур-завойовник», «П'ятнадцятирічний капітан», «Володар світу» та ін. Вперше російською мовою 16 романів переклала Марко Вовчок.
- 9.11 – **День Преподобного Нестора-літописця Печерського.**
– **День української писемності та мови.**
– **195 років** від дня народження **Івана Сергійовича Тургенєва** (1818–1883).
Російський письменник, критик, публіцист, мемуарист, перекладач, член-кореспондент Петербурзької АН, один із корифеїв європейського реалізму та головний представник російської культури для письменників Заходу, керівник Міжнародного літературного конгресу у Парижі (1878), автор реалістичних оповідань, лірично-філософських повістей «Фауст», «Ася», «Перше кохання», драматичних творів «Де тонко – там і рветься», «Дармоїд», «Холостяк», романів «Рудін», «Дворянське гніздо», «Напередодні», «Батьки і діти», «Дим», «Новина», циклу мемуарно-автобіографічних нарисів «Літературні і життєві спогади».
- 10.11 – **Всесвітній день молоді.**
- 10.11 – **85 років** тому (1928) у Києві відкрито Дім-музей Тараса Шевченка.

– **530 років** від дня народження **Мартіна Лютера** (1483 – 1546).

Діач Реформації в Німеччині, чернець августиїнського монастиря, професор теології Віттенбергського університету, основоположник лютеранства, перекладач Біблії німецькою мовою, чим започатковано роботу з очищення та збагачення рідної мови, поширювач грамотності серед населення, прихильник обов'язкової освіти для дітей та створення народних шкіл, автор праць «Проповіді про те, що дітей треба посилати до школи», «До християнського дворянства німецької нації», катехізису та збірки пісень.

11.11 – **140 років** від дня народження **Вадима Никандровича Верховського** (1873–1947).

Російський педагог-хімік, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН РРФСР, заслужений діяч науки, фахівець у галузі неорганічної хімії, науковий співробітник науково-технічної лабораторії Морського відомства, професор кафедри неорганічної хімії Ленінградського педагогічного інституту імені О. І. Герцена (30 років), автор перших посібників з хімії в Росії «Елементарний курс хімії», «Неорганічна хімія» (у 2 т.), «Органічна хімія», першої стабільної програми з хімії для радянської середньої школи, методичних посібників «Методика викладання хімії в середній школі», «Техніка і методика хімічного експерименту в школі».

– **115 років** від дня народження **Олександри Платонівни Усової** (1898–1965).

Російський педагог, доктор педагогічних наук, член-кореспондент АПН РРФСР, фахівець у галузі дошкільного виховання, розробник нової системи сенсорного виховання в дитячому садку, ролі гри у вихованні дітей, викладач Ленінградського державного педагогічного інституту імені О. І. Герцена, директор Центрального науково-методичного кабінету з дошкільного виховання Міністерства освіти РРФСР, автор підручників, практичних посібників з педагогіки та методики дошкільного виховання, зокрема «Гра

та іграшка», «Дошкільна педагогіка», «Навчання в дитячому садку».

12.11 – **305 років** тому (1708) у Глухові московською православною церквою проголошено анафему гетьману Іванові Мазепі за «зраду» царю Петру I (перехід І. Мазепи разом із 5-тисячним козацьким військом на бік шведів під час Російсько-шведської війни).

– **205 років** від дня народження **Осипа Максимовича Бодяньського** (1808–1877).

Український і російський філолог-славіст, історик, письменник, перекладач, педагог, доктор слов'янської філології, член-кореспондент Петербурзької АН, професор Московського університету, секретар Московського товариства історії й старожитностей російських, зачинатель порівняльного вивчення української та інших слов'янських мов, засновник школи слов'янознавців, автор віршів, байок, епітафій, праць з історії України, з історії української мови та слов'янської філології, зокрема «Про погляди щодо походження Русі», «Про народну поезію слов'янських племен», «Про час виникнення слов'янських письмен», перекладів російською мовою праць чеських, польських і українських істориків.

13.11 – **95 років** тому (1918) було проголошено Західноукраїнську Народну Республіку (ЗУНР). Її президентом став Євген Петрушевич (1863–1940).

14.11 – **95 років** тому (1918) було ухвалено Закон про заснування Української академії наук (УАН почала діяти з лютого 1919 р.). Першим президентом УАН став В. І. Вернадський. Нині – Національна академія наук України (НАН України) – вища державна наукова організація України.

16.11 – **Міжнародний день толерантності.**

17.11 – **Міжнародний день студента.**

– **225 років** від дня народження **Михайла Семеновича Щепкіна** (1788–1863).

Український актор, театральний діяч, основоположник сценічного реалізму в українському і російському театральному мистецтві, розробник принципів мистецтва перевтілення, нових естетичних вимог, актор Харківського і Полтавського вільних театрів, Малого театру Москви, виступав у Ромнах, Одесі, Києві, Миколаєві, Херсоні, стверджуючи просвітницьке значення театру.

– **105 років** від дня народження **Григорія Порфіровича Кочура** (1908–1994).

Український перекладач, поет, літературознавець, викладач Тираспільського та Вінницького педагогічних інститутів, автор наукових літературознавчих досліджень «Штрихи до портрета Максима Рильського», «Шекспір на Україні», «Данте в українській літературі» та ін., лауреат республіканської перекладацької премії імені М. Рильського (1989). Переклади Григорія Кочура охоплюють простір у 26 століть і 28 мов світу. Книга перекладів «Друге відлуння» удостоєна Державної премії України імені Т. Шевченка (1995).

18.11 – **130 років** від дня народження **Івана Михайловича Ющишина** (1883–1960).

Український педагог-практик і теоретик освіти Галичини, подвижник української національної школи, громадський і політичний діяч, учитель народних шкіл Збарзького повіту, секретар товариства «Взаємна поміч українського вчителства» та голова осередку «Рідна школа» у Львові, творець проекту нового шкільного закону «Проект на зміну державного шкільного закону від 14 мая 1869 р.», засновник приватної народної школи, журналу «Шлях навчання і виховання», Педагогічно-наукової комісії; завідувач відділу народного шкільництва Міністерства освіти, працівник Львівської наукової бібліотеки, учасник педагогічних з'їздів, редактор журналів «Учитель», «Учительське слово» (Львів), автор праці «Які реформи потрібні в народнім шкільництві в Галичині?», «Рідна мова в рідній школі», «Новий український народний учитель».

19.11 – **180 років** від дня народження **Вільгельма Дільтея** (1833–1911).

Німецький філософ, психолог, історик і педагог, один із провідних теоретиків «філософії життя» і герменевтики, професор і викладач Базельського і Берлінського університетів, творець ідеї існування двох психологічних наук (гуманістичної, як варіанту описової, і когнітивної, як варіанту «пояснювальної» психології), автор праць з історії християнства, філософії, німецького Просвітництва, літератури, музики, педагогіки тощо.

20.11 – **Всесвітній день дитини.**

– **1959** – Генеральна асамблея ООН проголосила «Декларацію прав дитини».

– **180 років** тому (1833) вийшов царський указ про заснування Імператорського університету Св. Володимира на базі перенесеного до Києва Кременецького ліцею. 28.07.1834 р. відбулося урочисте відкриття закладу, нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

21.11 – **День Архістратиґа Михаїла, покровителя Києва.**

– **245 років** від дня народження **Фрідріха Даніеля Шляєрмахера** (1768–1834).

Німецький філософ-ідеаліст, протестантський теолог, педагог, ідеолог романтизму, один із засновників герменевтики як загальної теорії тлумачення текстів та принципу герменевтичного кола, що утворює циклічний характер процесу розуміння; професор теології університету Галли, Берлінського університету, поборник рівної для всіх елементарної освіти і доступності вищих її ступенів для всіх станів населення; головним завданням виховання вважав єдність духовного життя дитини із суспільним, виступав проти всіх покарань, що принижують особистість дитини, розглядав педагогіку як суспільну науку, що історично розвивається.

22.11 – **110 років** від дня народження **Олександра Максимовича**

Бойченка (1903–1950).

Український письменник, громадський діяч, один з керівників ЛКСМУ, залізничник за фахом, рецензент та редактор видавництва «Молодий більшовик», секретар райкому Київського окружного комітету, генеральний секретар ЦК ЛКСМ України, член КПРС, ЦК КП(б)У, автор повісті-трилогії «Молодість», лауреат Республіканської комсомольської премії імені М. Островського.

23.11 – **День пам'яті жертв голодомору та політичних репресій.**

– **Всеукраїнська акція «Засвіти свічку».**

– **190 років** від дня народження **Миколи Християновича Бунге (1823–1895).**

Український економіст, фінансист, реформатор, педагог, державний діяч, академік Петербурзької АН, професор і ректор Київського університету, міністр фінансів Російської імперії, голова Кабінету Міністрів, керівник і засновник Київської економічної школи, творець інноваційних ідей щодо реформування та удосконалення вищої освіти, соціально орієнтованого напрямку діяльності університетів, організації та вдосконалення жіночої освіти, професійної освіти тощо; один із організаторів технічних курсів у м. Сміла, школи будівельних справ і ремісничого училища в Києві; автор навчально методичних дисциплін, праць «Про місце, що займає політична економія в системі народної освіти», «Про сучасні направлення російських університетів і про потреби вищої освіти» та ін.

– **130 років** від дня народження **Миколи Федоровича Яшека (1883–1966).**

Український бібліограф, бібліотекар і бібліограф наукових закладів Харкова, автор і упорядник бібліографічних покажчиків творів Т. Г. Шевченка, історико-бібліографічної праці «Десять років української літератури, 1917–1927», один із упорядників бібліографії українських перекладів з літератур народів СРСР і зарубіжних країн.

24.11 – **20 років** тому (1993) постановою Кабінету Міністрів України на базі Переяслав-Хмельницького філіалу (1986) Київського державного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова створено Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, нині – ДВНЗ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди.

– **20 років** тому (1993) рішенням Президії АПН України створено Інститут дефектології на основі дефектологічних підрозділів, що діяли в Інституті педагогіки та Інституті психології. Нині – Інститут спеціальної педагогіки НАПН України – провідна наукова установа держави, що здійснює фундаментальні і прикладні дослідження з проблем навчання та виховання дітей із порушеннями психо-фізичного розвитку.

– **20 років** тому (1993) рішенням Президії АПН України створено Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, на базі існуючих в Інститутах педагогіки і психології лабораторій з проблем професійно-технічної педагогіки та психології. З лютого 2007 р. – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

– **10 років** тому (2003) Севастопольський інститут післядипломної освіти (ІПО) реорганізовано у Севастопольський міський гуманітарний університет комунальної форми власності, який здійснює підготовку бакалаврів і фахівців з філології, психології, педагогічної освіти та підвищення кваліфікації педагогів.

25.11 – **235 років** від дня народження **Джозефа Ланкастера** (1778–1838).

Англійський педагог, один із творців системи взаємного навчання (Белл-ланкастерська система), за якої учні, що добре навчаються, ведуть заняття з рештою учнів; організатор школи для бідних дітей, нових великих початкових шкіл для хлопчиків і дівчаток та інтернату, в якому мріяв перенести свій метод на середню освіту та об'єднати навчання з

виробничою працею; один із засновників «Британського і закордонного шкільного товариства», автор книги «Удосконалення освіти трудящих класів суспільства...», в якій виклав методика взаємного навчання. Незабаром нові школи почали критикувати за механічне заучування, низький рівень знань учнів, складну систему заохочень і покарань тощо.

– **175 років** від дня народження **Івана Семеновича Нечуя-Левицького** (1838–1918).

Український письменник, публіцист, перекладач, етнограф, педагог, поборник розвитку національної школи в Україні, упровадження української мови в школах усіх типів, викладач російської мови, літератури, історії та географії у Полтавській духовній семінарії, у гімназіях польських міст Каліша та Седлеця, у Кишинівській чоловічій гімназії, член Південно-Західного відділу географічного товариства, НТШ у Львові, «Руського педагогічного товариства», творець підручника «Грамматика української мови (у 2 ч.)», автор статей з педагогіки «Російська народна школа на Україні», «Школа повинна бути національна», «Педагогічна проява в народній школі», історичного роману «Князь Єремія Вишневецький», драми «Маруся Богуславка», повістей із життя селянства, міщанства, заробітчан, дрібної шляхти, духовенства, інтелігенції, зокрема «Дві московки», «Микола Джеря», «Кайдашева сім'я», «Старосвітські барюшки і матушки» та ін.

– **20 років** тому засновано (1993) Київський славістичний університет, до структури якого входять Інститут слов'язознавства та міжнародних відносин, економіки та управління, коледж та «Слов'яно-грецький» колегіум.

27.11 – **145** – Встановлено Нобелівську премію.

– **150 років** від дня народження **Ольги Юліанівни Кобилянської** (1863–1942).

Українська письменниця, прозаїк-новатор, громадсько-культурна діячка, одна з найосвіченіших жінок свого часу, представник нової соціально-психологічної школи в українській літературі кінця ХІХ – поч. ХХ ст., що пройшла

шлях від неоромантизму до експресіонізму, член СПУ, організатор «Товариства руських жінок на Буковині»; одна з перших в українській літературі виступила проти духовного закріпачення жінки, відстоюючи її право на повноцінне суспільне й духовне життя, автор творів соціального і суспільного буття – «Людина», «Царівна» «Земля», «У неділю рано зілля копала», оповідань «Вовчиха», «Лісова мати», «Не смійтесь».

29.11 – **235 років** від дня народження **Григорія Федоровича Квітки-Основ'яненка** (1778–1843).

Український письменник, зачинатель нової української прози, драматург, культурний і громадський діяч, член Товариства наук при Харківському університеті, член-кореспондент Міністерства внутрішніх справ, суддя Харківського совісного суду та голова Палати карного суду, один із засновників і директор професійного театру в Харкові, фундатор Інституту шляхетних дівчат, публічної бібліотеки, співвидавець журналу «Украинский вестник», ініціатор видання альманахів «Утренняя звезда» й «Молодик», автор творів українською і російською мовами – бурлескно-реалістичних оповідань і повістей, сентиментально-реалістичних повістей і драматичних творів, зокрема «Пан Халявський», «Сватання на Гончарівці», «Шельменко-денщик».

– **190 років** від дня народження **Матвія Терентійовича Номиса** (справж. – Симонов, 1823–1901).

Український етнограф, фольклорист, письменник, філолог, педагог і громадський діяч, учитель словесності Ніжинської і Немирівської гімназій, директор чоловічої гімназії у Лубнах, голова земської управи, один із керівників друкарні П. Куліша, член Санкт-Петербурзької «Громади», збирач матеріалів про народний побут, звичаї, обряди, зразків усної народної творчості, упорядник збірника «Українські приказки, прислів'я і таке інше...», який впорядковано за тематичним, а не алфавітним принципом систематизації, автор оповідань «Дід Мина і баба Миниха», «Тітка Настя»,

етнографічних нарисів «Різдвяні святки», «Крашанки в старовину», спогадів про О. Марковича, П. Куліша тощо.

ГРУДЕНЬ

1.12 – Всесвітній день боротьби зі СНІДом.

– **1991** – народ України вільним волевиявленням на Всенародному референдумі підтвердив Акт проголошення незалежності України.

– **15 років** тому (1998) Верховна Рада України ухвалила Закони України «Про науково-технічну діяльність» і «Про молодіжні та дитячі громадські організації».

– **100 років** від дня народження **Георгія Іларіоновича Майбороди** (1913–1992).

Український композитор, культурний і громадський діяч, класик української оперно-симфонічної музики ХХ ст., народний артист СРСР, викладач Київської консерваторії (нині – Національна музична академія України), голова правління Спілки композиторів УРСР, секретар Спілки композиторів СРСР, автор музики до опер «Милана», «Арсенал», «Тарас Шевченко», «Ярослав Мудрий»; симфонічних поем «Лілея», «Каменярі», «Гуцульська рапсодія», концертів для голосу, для скрипки; романсів, пісень, музики до кінофільмів тощо; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Шевченка (1963), перший лауреат премії імені М. В. Лисенка (1983).

3.12 – **140 років** від дня народження **Омеляна Терлецького** (1873–1958).

Український історик, педагог, громадський діяч Галичини, представник історичної школи М. Грушевського, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка у Львові, член і голова Головної управи «Рідної школи» та Учительської громади, член «Просвіти», викладач гімназій Тернополя і Львова, доцент Львівського університету імені І. Франка, автор наукових праць «Політичні події на

Галицькій Русі, (1340)», «Історія української державности» (у 2 т.), «Гетьманська Україна й Запорозьська січ» та ін.

– **125 років** від дня народження **Ніла Олександровича Глагольєва** (1888–1945).

Російський математик, фахівець у галузі диференціальної та проєктивної геометрії, номографії (розділ обчислювальної математики, що вивчає методи графічного зображення функціональної залежності) та математичної статистики, професор Московського університету, керівник першого в Росії науково-дослідного семінару з номографії та Всесоюзного номографічного бюро, автор першого теоретичного курсу номографії, підручника для середньої школи «Елементарна геометрія», підручників для ВНЗ – «Нарисна геометрія», «Проєктивна геометрія» та ін.

4.12 – **Введення в Храм Пресвятої Богородиці. Третя Пречиста.**

4–5.12 – **20 років** тому (1993) у Києві відбувся IV з'їзд «Просвіти», присвячений 125-річчю від її заснування у Львові (1868).

4.12 – **15 років** тому (1998) ухвалено постанову Кабінету Міністрів про створення Рівненського державного гуманітарного університету на базі Рівненського педагогічного інституту, Інституту культури, Дубенського і Сарненського коледжів, Рівненського училища мистецтв і культури (Наказ Міністерства освіти України від 14.01.1999 р.)

– **10 років** тому (2003) колегією Міністерства освіти і науки України затверджено «Концепцію розвитку економічної освіти в Україні».

– **10 років** тому (2003) ухвалено рішення колегії Міністерства освіти і науки України «Про стан реалізації ступеневої вищої освіти відповідно до Закону України «Про вищу освіту».

5.12 – **135 років** від дня народження **Олександра Олеса** (справж. – Олександр Іванович Кандиба, 1878–1944).

Український поет-лірик, співець радості й журби, драматург, герой національно-визвольного руху, громадський

діяч, ветеринарний лікар Харкова та Києва, співробітник редакції «Літературно-наукового вісника», аташе з питань культури посольства УНР в Угорщині (з 1919 р. в еміграції), керівник Союзу українських журналістів у Відні, автор збірок поезій «З журбою радість обнялась», «Поезії», «Драматичні етюди», «Чужиною», «Кому повім печаль мою», драматичної поеми «Ніч на полонині», перекладів та віршованих поезій для дітей – «Казки» В. Гауфа, «Пісня про Гайявату», «Арабські казки», «Микита Кожум'яка». Чимало віршів поета покладено на музику, які стали народними піснями, зокрема «Чари ночі («Сміються, плачуть солов'ї»), «Ой не сійтесь, сніги», «Айстри» та ін.

5.12 – 95 років від дня народження Михайла Прокоповича Гуменюка (1918–1988).

Український бібліограф і літературознавець, один із перших дослідників бібліографічної діяльності М. Комарова, І. Левицького, Я. Головацького, І. Калиновича, укладач бібліографічних покажчиків «Письменники радянського Львова», «Марко Черемшина», «М. Шишкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький» та ін., автор статей про творчість Б. Грінченка, Ірини Вільде, Я. Кондри та ін., з питань книгознавства, про журнали «Друг», «Світ», «Бібліологічні вісті».

– 90 років від дня народження Олександра Івановича Бугайова (1923–2009).

Український педагог, учений-методист, доктор педагогічних наук, професор, почесний академік АПН України, відмінник народної освіти УРСР та СРСР, заслужений діяч науки і техніки України, головний науковий співробітник Інституту педагогіки АПН України, фахівець у галузі методики навчання фізики в середній і вищій школах, дидактики та трудового навчання; творець концепції шкільної фізичної освіти на засадах диференціації та гуманізації навчання фізики, розробник навчальних програм з фізики та астрономії, стандартів фізичної освіти, редактор науково-методичних збірників «Методика викладання математики і фізики», журналу «Фізика та астрономія в школі», автор

підручників з інтегрованого курсу фізики й астрономії для 7–9 кл., методичних посібників «Вивчення атомної і ядерної фізики», «Квантова фізика», «Сучасний урок фізики. Питання теорії і практики», «Методика трудового навчання» та ін.

6.12 – День Збройних Сил України.

– **235 років** від дня народження **Жозефа Л. Гей-Люссака** (1778–1850).

Французький хімік і фізик, член Французької АН, почесний член Петербурзької АН, відкривач закону теплового розширення газів – закону про залежність об'єму ідеального газу від температури при незмінному тиску, розробник способу одержання калію і натрію, автор праць з молекулярної фізики та теплоти.

– **100 років** від дня народження **Миколи Михайловича Амосова** (1913–2002).

Український учений-хірург, письменник, публіцист, громадський діяч, академік НАН України, заслужений діяч науки УРСР, член-кореспондент АМН СРСР, академік АМН України, Герой Соціалістичної Праці, фахівець у галузі хірургічного лікування захворювань легень і серця, біологічної та медичної кібернетики, моделювання мислення і психічних функцій мозку, директор Інституту серцево-судинної хірургії, завідувач відділу Інституту кібернетики НАН України, один із перших в СРСР впровадив у практику метод штучного кровообігу, перший виконав протезування мітрального клапану, створив і вперше в світі застосував антитромботичні протези серцевих клапанів, автор повісті «Думки і серце», повісті «Записки з майбутнього», повісті-роздуму «Книга про щастя і нещастя», наукових книг «Моделювання психіки і мислення», «Роздуми про здоров'я», «Енциклопедія Амосова», лауреат Державної премії УРСР (1978, 1988) та України (1997), Ленінської премії (1961).

– **65 років** від дня народження **Анатолія Георгійовича Костецького** (1948).

Український дитячий письменник, літературознавець, перекладач, кандидат філологічних наук, викладач Київського університету імені Т. Г. Шевченка, голова Об'єднання дитячих письменників Національної спілки письменників України, автор збірок віршів «Весняні подарунки», «Слово про Матір», «Про мого kota», «Нас батьки не розуміють» та ін., збірки ліричних віршів для дорослих «Визначеність», повістей «Постукай у моє вікно», «Бабусині казки», «Страшна таємниця» та ін., наукових статей про лінгвістичні методи дослідження художньої літератури, перекладів творів для дітей зарубіжних письменників.

8.12 – **145 років** тому (1868) відбулися перші загальні збори новоутвореної «Просвіти» – масової культурно-освітньої організації у Львові, метою якої було поширення освіти і культури серед народу через друковану продукцію.

9.12 – **250 років** від дня народження **Олексія Миколайовича Оленіна** (1763–1843).

Російський археолог, історик, художник, бібліотекар, державний діяч, реформатор і директор Імператорської публічної бібліотеки (1811–1843), президент Академії мистецтв, автор першої в Російській імперії інструкції для організації каталогів «Опыт нового библиографического порядка для Санкт-Петербургской императорской библиотеки».

– **150 років** від дня народження **Бориса Дмитровича Грінченка** (1863–1910).

Український письменник, учений-мовознавець, педагог, бібліограф, фольклорист, етнограф, перекладач і видавець, громадсько-політичний діяч, учитель шкіл Слобожанщини і Катеринославщини, керівник Всеукраїнської вчительської спілки, організатор і голова Київської «Просвіти», видавець книжок для народу, член правління Чернігівської громадської бібліотеки, борець за навчання українських дітей рідною мовою, автор шкільних підручників «Українська грамати́ка»,

«Рідне слово», поетичних збірок, повістей, ряду п'ес, публіцистичних статей, укладач «Каталогу книг учительської бібліотеки», покажчиків «Література українського фольклора (1777–1900 рр.)», «Огляд української лексикографії», упорядник і видавець «Словаря української мови» (у 4 т.).

10.12 – **Міжнародний день прав людини.**

– **65 років** тому (1948) Генеральна Асамблея ООН ухвалила **Загальну декларацію прав людини.**

– **5 років** тому (2008) розпорядженням Кабінету Міністрів України Миколаївський гуманітарний університет імені Петра Могили реорганізовано у Чорноморський державний університет імені Петра Могили.

– **95 років** від дня народження **Олександра Пантелеймоновича Кондратюка** (1918–2004).

Український педагог, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник вищої школи УРСР, учитель і директор шкіл Рівненської і Тернопільської областей, завідувач кафедри педагогіки Української сільськогосподарської академії, Педінституту іноземних мов (Київ), головний науковий співробітник Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України, автор праці «Педагогічне стимулювання в процесі формування поведінки учнів», співавтор і редактор підручника «Педагогіка», навчально-методичного посібника «Система виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі», словника «Професійна освіта» тощо.

11.12 – **140 років** від дня заснування (1873) Наукового товариства імені Шевченка (НТШ) у Львові – найстарішої української наукової організації. До 1892 р. організація діяла як Літературне товариство імені Шевченка. Ініціаторами створення і фундаторами НТШ були В. Антонович, М. Драгоманов, О. Кониський, П. Куліш, Є. Милорадович, І. Нечуй-Левицький та ін.

12.12 – **85 років** від дня народження **Леоніда Федоровича Бикова** (1928–1979).

Український актор театру і кіно, кінорежисер, сценарист, заслужений артист РФ, народний артист УРСР, режисер фільмів «У бій ідуть одні старики», «Ати-бати йшли солдати», виконавець головних ролей у фільмах «Доля Марини», «Максим Перепелиця», «Альошкине кохання» та ін., лауреат Державної премії УРСР імені Т. Шевченка (1977).

13.12 – **День апостола Андрія Первозванного.**

– **120 років** від дня народження **Миколи Хвильового** (справж. – Микола Григорович Фітільов, 1893–1933).

Український письменник, основоположник української прози ХХ ст., революційний романтик, який згодом пересвідчився у невідповідності революційних ідеалів реальній дійсності, організатор збройної боротьби проти гетьманських військ на Харківщині, ініціатор, організатор і член літературних організацій – «Гарт», ВАПЛІТЕ, «Пролітфронт», автор поетичних творів, новел, оповідань, полемічних трактатів, памфлетів, зокрема оповідань «Солонський Яр», «Мати», «Кіт у чоботях», збірки новел «Сині етюди», новели «Я (Романтика)».

– **115 років** від дня народження **Авксентія Цезаревича Пуні** (1898–1985).

Російський психолог, доктор педагогічних наук, професор, основоположник вітчизняної психології спорту, викладач Ленінградського інституту фізкультури імені П. Ф. Лесгафта, автор теорії навичок, їхньої природи, особливостей і закономірностей формування. Вперше ввів курс «Психології фізичного виховання і спорту» та дав психологічну характеристику спортивній діяльності.

– **85 років** від дня народження **Євгена Олександровича Сверстюка** (1928).

Український письменник-есеїст, поет, критик, публіцист, культуролог, літературознавець, один із діячів доби шістдесятництва в Україні, доктор філософії, дійсний член

УВАН (США), учитель середніх шкіл (Почаївської, Богданівської), викладач української літератури Полтавського педінституту, науковий співробітник Науково-дослідного інституту психології (Київ), організатор «самвидаву» (за що відбув 12-річне ув'язнення), головний редактор релігійно-культурологічної газети «Наша віра», президент Українського ПЕН-центру, автор статей «Деякі засоби активізації мислення учнів на уроках», «Виховання почуттів», «Виховання особи», «Учитель», книг «Блудні сини України», «Шевченко і час», «На святі надій», радіопрограми «Гоголь. Рід і традиція», лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка (1995) та Міжнародної премії ЮНЕСКО (1999).

14.12 – **День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.**

17.12 – **10 років** тому (2003) розпорядженням Кабінету Міністрів України Технологічний університет Поділля (м. Хмельницький) реорганізовано у Хмельницький державний університет, нині – Хмельницький національний університет.

– **105 років** від дня народження **Юрія Володимировича Шевельова** (псевд. – Юрій Шерех, 1908–2002).

Український славіст-мовознавець, літературознавець, літературний і театральний критик, доктор філософії, академік НАН України, дійсний член і президент УВАН (США), НТШ у Львові, викладач Українського інституту журналістики та Харківського університету, професор Українського вільного університету (Мюнхен), викладач української і російської мов у Люндському (Швеція), Гарвардському (США) і Колумбійському університетах, засновник об'єднання українських письменників «Слово», редактор журналу «Сучасність», автор монографій «Синтаксис сучасної української літературної мови», «Передісторія слов'янської мови», «Українська мова в першій половині ХХ ст.», статей з морфології, лексикології, антропології українського правопису, лауреат Національної

премії України імені Тараса Шевченка (2000).

18.12 – **135 років** від дня народження **Миколи Мусійовича Чехівського** (1878–1938).

Український православний церковний діяч, священник УАПЦ, професор кафедри церковної історії Київської духовної академії (звільнений за «мазепинство»), учитель історії Київських приватних середніх шкіл і гімназій, активний учасник національно-церковного руху на Київщині.

19.12 – **День Святителя Миколая-Чудотворця.**

– **140 років** від дня народження **Миколи Григоровича Філянського** (1873–1938).

Український поет, археолог, геолог, живописець, природознавець, будівничий при міністерстві внутрішніх справ, дослідник будівельного матеріалу на Уралі, прикладної геології, завідувач агрономічної школи в Ярьськах на Полтавщині, науковий працівник Всеукраїнського соціального музею Харкова, засновник і завідувач музею Дніпровського будівництва у Запоріжжі, оформлювач Центрального історичного музею (Київ), автор поетичних збірок «Лірика», «Цілую землю», «Calendarium», мистецтвознавчих статей про українське мистецтво, книг «Від порогів до моря», «Короткий путівник» (по Україні), «На Дніпрельстан» та ін.

20-22.12 – **25 років** тому (1988) III Всесоюзний з'їзд працівників народної освіти схвалив розроблені Тимчасовим науково-дослідним колективом «Школа» «Концепцію загальної середньої освіти» і «Положення про середню загальноосвітню школу», які визначили нову ідеологію освіти, нову шкільну реформу; вперше на радянському освітянському форумі були представлені з УРСР та інших республік освітні програми та проекти.

22.12 – **180 років** від дня народження **Марка Вовчка** (справж. – Марія Олександрівна Вілінська, 1833–1907).

Українська і російська письменниця, перекладач, видавець, збирач і записувач українського фольклору, побуту,

звичаїв, член редакційного комітету французького «Журналу виховання та розваг», редактор журналу «Переклади кращих зарубіжних письменників», автор оповідань, повістей, романів з народного побуту й історичного минулого українського народу, зокрема збірки «Народні оповідання», повістей «Три долі», «Кармелюк», «Інститутка», роману «Жива душа», побутової казки «Дев'ять братів і десята сестриця Галя» тощо.

24.12 – День працівників архівних установ.

– **55 років** тому (1958) Верховна Рада СРСР ухвалила Закон «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в СРСР».

– **215 років** від дня народження **Адама Б. Міцкевича** (1798–1855).

Польський поет, діяч національно-визвольного руху Польщі, організатор таємних студентських товариств, учитель каунаських шкіл, викладач латинської літератури Лозанської академії, курсу слов'янських літератур Колеж де Франс (Париж), засновник польського легіону в Римі, що боровся за свободу Італії, автор творів «Ода до молодості», «Балади й романси», поем «Дзяди», «Гражина», «Пан Тадеуш» та ін.

– **195 років** від дня народження **Джеймса П. Джоуля** (1818–1889).

Англійський фізик, фахівець з електромагнетизму і теплоти, автор закону Джоуля-Ленца, що характеризує теплову дію електричного струму, явища Джоуля-Томсона – зміни температури газу при пропусканні його крізь звужені отвори, механічного еквівалента тепла тощо.

– **125 років** від дня народження **Євгенії Олександрівни Фльоріної** (1888–1952).

Російський педагог, фахівець у галузі дошкільного виховання, доктор педагогічних наук, член-кореспондент АПН РРФСР, керівник дитячих садків Москви, викладач дошкільного відділення Педагогічних курсів імені Д. І. Тихомирова, автор посібників для педагогічних

інститутів та педагогічних училищ, редактор першого навчального посібника «Дошкільна педагогіка» для дошкільних відділень педагогічних ВНЗ.

25.12 – **Різдво** за Григоріанським календарем (новий стиль).

– **165 років** від заснування (1848) кафедри української мови у Львівському університеті, професором якої став Яків Головацький.

– **165 років** від дня народження **Ореста Івановича Левицького** (1848–1922).

Український письменник і літературознавець, історик, правознавець, археограф, архівіст, етнограф, фундатор і академік Української академії наук (УАН), президент ВУАН, учитель 4-ї прогімназії Києва, член київської «Старої громади», Російського географічного товариства, Товариства Нестора-літописця, Київського юридичного товариства, співавтор журналу «Киевская старина», автор історичних та документальних нарисів: «Нарис внутрішньої історії Малоросії в другій половині XVII ст», «Нариси стародавнього побуту Волині і України», «Почаївський літопис»; повістей «Ганна-Луїза, княжна Острожська», «Преподобний сват», «Несподіваний шлюб», оповідань «Лиха свекруха», «Помста загублених».

25.12 – **95 років** від дня народження **Василя Івановича Чепелєва** (1918–2000).

Український педагог, член-кореспондент АПН СРСР, АПН України, викладач Львівського педагогічного інституту, директор УНДІПу, проректор і професор Київського інституту культури, президент Педагогічного товариства України, член колегії МО України, учасник міжнародних форумів освітян, автор праць з історії освіти і педагогічної науки в Україні, дидактики, освіти дорослих, культурно-освітньої роботи, співавтор підручників і посібників з педагогіки, клубознавства, навчально-виховної роботи в школах дорослих та ін.

26.12 – **120 років** від дня народження **Івана Андрійовича Каїрова** (1893–1978).

Російський педагог, організатор народної освіти, доктор педагогічних наук, професор, почесний доктор Карлового університету у Празі, президент АПН РРФСР, завідувач кафедрами педагогіки в московських ВНЗ, один із членів-засновників Президії АПН СРСР, Міністр освіти РРФСР, один із організаторів колективної розробки підручника педагогіки для ВНЗ, редактор багатотомних видань творів Н. К. Крупської, А. С. Макаренка, автор праць «Як організувати школу селянської молоді», «Про дружбу дітей», «Сучасні проблеми педагогічної науки та роль наукових досліджень».

– **115 років** від дня народження **Євгена Павловича Плужника** (1898–1936).

Український поет-лірик, драматург, перекладач, автор збірок поезій «Дні», «Рання осінь», «Рівновага», роману «Недуга», п'єс, драми «Змова в Києві», перекладів російської класики, один із видавців словника «Фразеологія ділової мови», редактор творів інших письменників. У грудні 1934 р. заарештований і засуджений на 10 років спецтаборів, помер від сухот на Соловках.

– **95 років** від дня народження **Романа Дмитровича Олійника-Рахманного** (1918–2002).

Український публіцист, есеїст, журналіст-політолог, літературознавець, доктор філософії Монреальського університету (з 1944 р. на еміграції в Західній Європі, з 1949 – у Канаді), дійсний член багатьох наукових інституцій і письменницьких спілок, редактор газети «Гомін України» (Канада), член редколегій журналів «Сучасність» та «Нові дні», радіокоментатор, а згодом керівник українського відділу Міжнародної радіослужби «Радіо Канади», співзасновник Ліги визволення України, автор праць з політичних, історичних, культурних і літературних проблем, зокрема фундаментального тритомника есеїв і статей «Україна атомного віку» та збірки праць «Роздуми про Україну»,

навчального посібника для студентів ВНЗ «Літературно-ідеологічні напрямки в Західній Україні (1919–1939 рр.)», лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1994).

27.12 – **190 років** від дня народження **Августа Юлійовича Давидова** (1823–1886).

Російський математик-педагог, механік, професор математики Московського університету, один із засновників і перший президент Московського математичного товариства, автор підручників з арифметики, геометрії, алгебри і тригонометрії для гімназій, реальних училищ та ВНЗ, праць «Теорія капілярних явищ», «Додатки теорії ймовірностей до статистики» та ін., лауреат Демидівської премії АН (1848, 1850).

29.12 – **125 років** від дня народження **Галини Журби** (справж. – Галина Маврикіївна Домбровська, 1888–1979).

Українська письменниця (Філадельфія, США), поширювачка освіти серед селян на Волині, автор збірки оповідань «З життя», соціально-психологічної повісті «Зорі світ заповідають», поеми «Нетря», повісті-хроніки «Революція йде» (1917–1918), роману «Доктор Качіоні», автобіографічних повістей «Далекий світ», «Тодір Сокір», лауреат премії Товариства письменників і журналістів, співвидавець видання письменницького збірника «Українське слово» (у 4 т.)